

Perusopetuksen opetus- suunnitelma

Yhteiset osuudet
Suomenkielinen perusopetus
Voimassa 1.8.2024 alkaen

Sisällys

1	Paikallisen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta.....	5
1.1	Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma	5
1.2	Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet	6
1.3	Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen ..	8
1.4	Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut.....	8
2	Perusopetus yleissivistyksen perustana	17
2.1	Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet	17
2.2	Perusopetuksen arvoperusta.....	18
2.3	Perusopetuksen oppimiskäsitys	21
3	Perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet	23
3.1	Perusopetuksen tehtävä.....	23
3.2	Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet	24
3.3	Tavoitteena laaja-alainen osaaminen.....	25
4	Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri	31
4.1	Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen.....	31
4.2	Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet.....	32
4.3	Oppimisympäristöt ja työtavat	36
4.4	Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet.....	39
4.5	Porvoon kaupungin oppilaanohjauksen ohjaussuunnitelma	42
5	Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen.....	48
5.1	Yhteinen vastuu koulupäivästä.....	48
5.2	Yhteistyö	59
5.3	Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten toimien käyttö	63
5.4	Opetuksen järjestämistapoja	71
5.5	Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta.....	78

6	Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa	83
6.1	Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa	83
6.2	Arvioinnin yleiset periaatteet	86
6.3	Oppimisen ja osaamisen arviointi	88
6.4	Työskentelyn arviointi	89
6.5	Käyttäytymisen arviointi	89
6.6	Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana	96
6.7	Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet	98
6.8	Perusopetuksen päättöarviointi	99
6.9	Poissaolojen vaikutukset arviointiin	102
6.10	Arvioinnin uusiminen ja oikaisu	102
6.11	Todistukset	103
6.12	Eriytyinen tutkinto ja siitä annettava todistus	108
7	Oppimisen ja koulunkäynnin tuki	111
7.1	Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet	111
7.2	Yleinen tuki	116
7.3	Tehostettu tuki	117
7.4	Eriytyinen tuki	121
7.5	Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot	133
8	Opiskeluhoito	136
9	Äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet	138
9.1	Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärien opiskelu	138
9.2	Toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet	139
10	Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä	140
10.1	Saamelaiset ja saamenkieliset	140
10.2	Romanit	141
10.3	Viittomakieliset	141
10.4	Muut monikieliset oppilaat	141
11	Kaksikielisen opetuksen järjestäminen	143
11.1	Kaksikielisen opetuksen tavoitteet ja opetuksen järjestämisen lähtökohtia	143

12	Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuva opetus	150
	12.1 Opetuksen järjestämisen periaatteet	150
13	Valinnaisuus perusopetuksessa	151
	13.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit	151
	13.2 Valinnaiset aineet	152
	13.3. Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät	152

1 Paikallisen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta

1.1 Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

Perusopetuksen ohjausjärjestelmän tarkoituksena on varmistaa koulutuksen tasa-arvo ja laatu sekä luoda hyvät edellytykset oppilaiden kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle. Ohjausjärjestelmän normi-osan muodostavat perusopetuslaki ja -asetus, valtioneuvoston asetukset, opetussuunnitelman perusteet sekä paikallinen opetussuunnitelma ja siihen perustuvat lukuvuosisuunnitelmat. Järjestelmän eri osat uudistuvat, jotta opetuksen järjestämisessä pystytään ottamaan huomioon muutokset koulua ympäröivässä maailmassa ja vahvistamaan koulun tehtävää kestävä tulevaisuuden rakentamisessa.

Opetussuunnitelman perusteet laaditaan perusopetuslain ja -asetuksen sekä tavoitteet ja tuntijaon määrittävän valtioneuvoston asetuksen pohjalta. Perusteasiakirja on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaisesti paikallinen opetussuunnitelma valmistellaan. Opetussuunnitelman perusteiden tehtävänä on tukea ja ohjata opetuksen järjestämistä ja koulutyötä sekä edistää yhtenäisen perusopetuksen yhdenvertaista toteutumista.

Perusopetus on opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuus, jossa eri osa-alueiden tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita ja sisältöjä koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Perusteasiakirja sisältää tarpeellisilta osin myös viittauksia lainsäädäntöön, johon perusteissa määrättävät asiat perustuvat.

Paikallinen opetussuunnitelma on tärkeä osa ohjausjärjestelmää. Sillä on keskeinen merkitys sekä valtakunnallisten tavoitteiden että paikallisesti tärkeänä pidettyjen tavoitteiden ja tehtävien ilmentämisessä ja toteuttamisessa. Paikallinen opetussuunnitelma luo yhteisen perustan ja suunnan päivittäiselle koulutyölle. Se on strateginen ja pedagoginen työkalu, joka linjaa opetuksen järjestäjän toimintaa sekä koulujen työtä. Opetussuunnitelma liittyy koulujen toiminnan muuhun paikalliseen toimintaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi.

Paikalliset tarkennukset

Porvoon suomenkielisissä perusopetuspalveluissa on käytössä yhteinen opetussuunnitelma. Opetussuunnitelma on laadittu suomen kielellä annettavaa opetusta varten.

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain mukainen koulukohtainen tasa-arvosuunnitelma sekä yhdenvertaisuuslain mukainen koulukohtainen yhdenvertaisuussuunnitelma laaditaan osana lukuvuosisuunnitelmaa.

1.2 Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet

Opetuksen järjestäjällä on vastuu paikallisen opetussuunnitelman laadinnasta ja kehittämisestä. Opetussuunnitelmassa päätetään perusopetuksen kasvatustyön, opetuksen, oppimisen arvioinnin ja tuen, ohjauksen ja opiskeluhuollon, kodin ja koulun yhteistyön sekä muun toiminnan järjestämisestä ja toteuttamisesta. Siinä täydennetään ja painotetaan opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä tavoitteita, toimintaa ohjaavia linjauksia, keskeisiä sisältöjä ja muita opetuksen järjestämiseen liittyviä seikkoja paikallisesta näkökulmasta. Opetuksen järjestäjä ottaa opetussuunnitelmaa laatiessaan huomioon oppilaiden tarpeet, paikalliset erityispiirteet sekä itsearvioinnin ja kehittämistyön tulokset.

Opetussuunnitelman tehtävänä on edistää opetuksen laadun jatkuvaa kehittämistä ja vahvistaa koulutuksellista jatkumoa. Se luo perustan esiopetuksesta perusopetukseen ja perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtymiselle. Laadinnassa otetaan huomioon muut paikalliset suunnitelmat kuten

- mahdollinen varhaiskasvatuksen suunnitelma
- esiopetuksen opetussuunnitelma
- mahdollinen perusopetukseen valmistavan opetuksen suunnitelma
- mahdollinen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma
- lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- yhdenvertaisuuslain mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma
- mahdollinen kestävän kehityksen tai kulttuurikasvatuksen suunnitelma sekä muut opetuksen järjestäjän tekemät, erityisesti koulutusta, lapsia, nuoria ja perheitä koskevat suunnitelmat ja päätökset.

Opetuksen järjestäjä hyväksyy opetussuunnitelman erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten. Paikallinen opetussuunnitelma voidaan laatia kaikille saman opetuksen järjestäjän kouluille yhteisenä tai siten, että suunnitelma sisältää opetuksen järjestäjän yhteisiä sekä useamman koulun yhteisiä ja/tai koulukohtaisia osioita. Päätökset laatimistavasta tekee opetuksen järjestäjä. Opetuksen järjestäjät voivat sopia myös järjestäjärajat ylittävästä yhteistyöstä ja yhteisistä seudullisista opetussuunnitelmalinjauksista.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon, että opetus voi olla pääosin ainejakoista tai se voidaan toteuttaa eheyttynä. Eheytettyä opetusta käytettäessä myös opetussuunnitelma voidaan laatia vuosiluokkakokonaisuuksien osalta eheyttynä.

Kaikki oppilaiden yksilölliset suunnitelmat rakennetaan yhteisen opetussuunnitelman varaan. Lukuvuosisuunnitelmalla täsmennetään, miten opetussuunnitelmaa toteutetaan kussakin koulussa lukuvouden aikana. Perusopetusasetus velvoittaa tiedottamaan oppilaille ja näiden huoltajille keskeisistä lukuvuosisuunnitelmassa päätetyistä asioista.

Yhteistyö opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman laadinnassa edistää sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin ja lisää opetuksen ja kasvatustyön yhtenäisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii opetus-toimen henkilöstön mahdollisuuksista osallistua yhteistyöhön ja edistää sekä oppiaineiden yhteistyötä että eri toimijaryhmien välistä monialaista yhteistyötä. Osallistumismahdollisuuksista huolehditaan riippumatta siitä, mikä suunnitelmien laatimistapa on. Oppilaille tulee lain mukaan

1.3 Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen

Opetuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua toimintansa ulkopuoliseen arviointiin. Arvioinnin tarkoitus on koulutuksen kehittäminen ja oppimisen edellytysten parantaminen. Paikallisen opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää.

Opetuksen järjestäjän ja koulujen itsearvioinnissa voidaan hyödyntää kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia sekä perusopetuksen valtakunnallisia laatuksiteereitä. Yhteistyö oppilaiden, huoltajien ja muiden toimijoiden kanssa edistää avointa ja rakentavaa itsearviointia.

Muutokset opetussuunnitelman perusteissa edellyttävät vastaavien muutosten tekemistä paikalliseen opetussuunnitelmaan ja viemistä käytäntöön. Opetuksen järjestäjä voi tarkistaa opetussuunnitelmaansa ja parantaa sen laatua ja toimivuutta myös paikallisista tarpeista lähtien ja kehittämistyön tuloksia hyödyntäen.

1.4 Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut

Paikallinen opetussuunnitelma, sitä tarkentavat lukuvuosisuunnitelmat sekä muut suunnitelmat laaditaan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla edellä kuvattuja tavoitteita ja periaatteita noudattaen. Opetuksen järjestäjä voi päättää opetussuunnitelmaan sisältyvien ratkaisujen delegoinnista kouluille ja koulukohtaisen opetussuunnitelman laadinnasta.

Paikalliset tarkennukset

1.4.1 Paikallinen tuntijako Porvoossa

[Valtioneuvoston asetus](#) perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta. Seuraavalla sivulla oleva taulukko on Porvoon paikallinen tuntijako.

Oppiaine	1	2	3	4	5	6	7	8	9	yht.
Äidinkieli ja kirjallisuus	7	7	5	5	5	4	3	4	3	43
A1-kieli (englanti)	1	1	2	2	3	2	2	2	3	18
B1-kieli (ruotsi)						2	2	2	2	8
Matematiikka	3	3	4	4	4	4	3,5	3,5	4	33
Ympäristöoppi	2	2	3	2	3	2				14
Biologia ja maantieto							2	2	3	7
Fysiikka ja kemia							2	3	2	7
Terveystieto							1	1	1	3
Uskonto tai elämäkatsomustieto	1	1	1	1	1	2	1	1	1	10
Historia ja yhteiskuntaoppi				1	2	2	2	2	3	12
Musiikki	1	1	1	1	1	1	1	1		8
Kuvataide	1	1	1	2	1	1	2			9
Käsityö	2	2	2	1	1	1	2			11
Lisätunnit käsityöhön taito- ja taideaineiden valinnaisista				1	1	1	1			4
Liikunta	2	2	3	2	2	2	2	2	3	20
Lisätunnit liikuntaan taito- ja taideaineiden valinnaisista				1	1	1				3
Kotitalous							3			3
Taide- ja taitoaineiden valinnaiset								2	2	4
Oppilaanohjaus							0,5	0,5	1	2
Valinnaiset aineet				1	1	1		4	2	9
Vähimmäistuntimäärä yhteensä	20	20	22	24	26	26	30	30	30	228

Vapaaehtoisen A2-kielen ja valinnaisen B2-kielen tuntijako Porvoossa

Oppiaine	1	2	3	4	5	6	7	8	9	yht.
Vapaaehtoinen A2-kieli				2	2	2	2	2	2	12
Valinnainen B2-kieli								2	2	4

Paikalliset lisähuomiot

Opetuksen järjestäjä päättää taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunneista alapuolella esitetyllä tavalla.

Vuosiluokilla 1–6 taito- ja taideaineiden valinnaistunteja on kuusi viikossa. Nämä tunnit käytetään käsityön ja liikunnan opetukseen siten, että käsityötä opetetaan vuosiluokilla 4–6 yhteensä kaksi tuntia ja liikuntaa yhteensä kolme tuntia.

Vuosiluokilla 7–9 taito- ja taideaineiden valinnaisia tunteja on yhteensä viisi tuntia. Näistä yksi tunti kohdistetaan vuosiluokan 7 käsityön opetukseen. Tällöin vuosiluokalla 7 opetetaan käsityötä yhteensä kolme tuntia.

Kieliohjelman yhteydessä päätetään, mitä kieliä tarjotaan A1-kielänä, B1-kielänä, vapaaehtoisena A2-kielänä tai valinnaisena B2-kielänä.

Historian ja yhteiskuntaopin oppitunnit alakoulussa vuosiluokilla 4–6:

vuosiluokalla 4 yksi tunti yhteiskuntaoppia,

vuosiluokalla 5 yksi tunti yhteiskuntaoppia ja yksi tunti historiaa ja,

vuosiluokalla 6 kaksi tuntia historiaa.

1.4.2 Painotettu opetus

Porvoon suomenkielisten perusopetuspalveluiden kouluissa tarjotaan seuraavia vapaaehtoisia painotuksia:

- Musiikkipainotteisuus Keskuskoulussa vuosiluokilla 3–6
- Musiikkipainotteisuus Linnajoen koulussa vuosiluokilla 7–9
- Liikuntapainotteisuus Pääskytien koulussa vuosiluokilla 7–9

Musiikkipainotteisuus Keskuskoulussa ja Linnajoen koulussa

Porvoon kaupungissa järjestetään musiikkipainotteista opetusta vuosiluokilla 3–9. Musiikkipainotteisessa opetuksessa noudatetaan laajennettua musiikin opetussuunnitelmaa, joka syventää ja laajentaa kuntakohtaista perusopetuksen musiikin oppimäärää. Muilta osin musiikkipainotteisessa opetuksessa noudatetaan kuntakohtaista opetussuunnitelmaa.

Musiikkipainotteisen opetuksen erityisopetus annetaan kunnan yleisen opetussuunnitelman ohjeistuksen mukaisesti. Musiikkipainotteisen opetuksen oppilaat noudattavat erillistä tuntijakoa. Musiikkipainotteisessa opetuksessa korostuu kodin ja koulun välinen yhteistyö, sillä musiikkipainotteinen opetus on oppilaan ja huoltajien tietoinen valinta. Musiikkipainotteiseen opetukseen haetaan toisen ja kuudennen luokan keväällä.

Paikallinen tuntijako Porvoon musiikkipainotteisessa opetuksessa

Oppiaine	1	2	3	4	5	6	7	8	9	yht.
Äidinkieli ja kirjallisuus	7	7	5	5	5	4	3	4	3	43
A1-kieli	1	1	2	2	3	2	2	2	3	18
B1-kieli						2	2	2	2	8
Matematiikka	3	3	4	4	4	4	3,5	3,5	4	33
Ympäristöoppi	2	2	3	2	3	2				14
Biologia ja maantieto							2	2	3	7
Fysiikka ja kemia							2	3	2	7
Terveystieto							1	1	1	3
Uskonto tai elämäntutkimustieto	1	1	1	1	1	2	1	1	1	10
Historia ja yhteiskuntaoppi				1	2	2	2	2	3	12
Musiikki	1	1	1	1	1	1	1	1		8
Kuvataide	1	1	1	2	1	1	2			9
Käsityö	2	2	2	1	1	1	2			11
Liikunta	2	2	3	2	2	2	2	2	3	20
Kotitalous							3			3
Taide- ja taitoaineiden valinnaiset				2	2	2	1	2	2	11
Oppilaanohjaus							0,5	0,5	1	2
Valinnaiset aineet				1	1	1		4	2	9
Painotettu opetus			3	2	2	2	2	2	2	15
Vähimmäistuntimäärä yhteensä	20	20	25	26	27	28	32	32	32	243

Vapaaehtoisen A2-kielen ja valinnaisen B2-kielen tuntijako Porvoossa

Oppiaine	1	2	3	4	5	6	7	8	9	yht.
Vapaaehtoinen A2-kieli				2	2	2	2	2	2	12
Valinnainen B2-kieli							2	2		4

Paikalliset lisähuomiot

Vuosiluokilla 1–6 taito- ja taideaineiden valinnaitunteja on kuusi viikossa. Nämä tunnit käytetään käsityön ja liikunnan opetukseen siten, että käsityötä opetetaan vuosiluokilla 4–6 yhteensä kaksi tuntia ja liikuntaa yhteensä kolme tuntia.

Vuosiluokilla 7–9 taito- ja taideaineiden valinnaisia tunteja on yhteensä viisi tuntia. Näistä yksi tunti kohdistetaan vuosiluokan 7 käsityön opetukseen. Tällöin vuosiluokalla 7 opetetaan käsityötä yhteensä kolme tuntia.

Kieliohjelman yhteydessä päätetään, mitä kieliä tarjotaan A1-kielänä, B1-kielänä, vapaaehtoisena A2-kielänä tai valinnaisena B2-kielänä.

Historian ja yhteiskuntaopin oppitunnit alakoulussa vuosiluokilla 4–6:

- vuosiluokalla 4 yksi tunti yhteiskuntaoppia,
- vuosiluokalla 5 yksi tunti yhteiskuntaoppia ja yksi tunti historiaa ja,
- vuosiluokalla 6 kaksi tuntia historiaa.

Vuosiluokat 3–6

Porvoon kaupungin musiikkipainotteinen opetus toimii vuosiluokilla 3–6 Keskuskoulussa. Musiikkipainotteisessa opetuksessa on musiikkia neljä viikkotuntia, eli kolme viikkotuntia enemmän opetusta kuin perusopetusryhmässä. Näin oppilaalla on mahdollisuus syventää musiikillista osaamistaan ja tietämystään. Tarvittavat tunnit saadaan taito- ja taideainepalkista ja lisäresursseista.

Musiikkipainotteiseen opetukseen kuuluu koulun juhlien lisäksi osallistuminen kouluajan ulkopuolella järjestettäviin konsertteihin ja muihin esiintymisiin. Esiintymisten myötä oppilas tutustuu esityksen valmistamisprosessiin ja saa elämyksiä yhdessä musisoinnista. Näin oppilas oppii arvostamaan sekä omia että toisten esityksiä. Kolmannella luokalla yksi musiikintunti käytetään kuorosolfaan (säveltäpailu). Teoria-asioita opiskellaan vuosiluokilla 5 ja 6 luokilla laulun ja soiton yhteydessä.

Vuosiluokat 7–9

Porvoon kaupungin musiikkipainotteinen opetus toimii vuosiluokilla 7–9 Linnajoen koulussa. Musiikkipainotteisessa opetuksessa musiikkia opiskellaan neljä tuntia viikossa kunakin vuonna. Musiikkipainotteisen opetuksen tavoitteet ja sisällöt ovat pääpiirteittäin samat kuin yleisessä musiikin opetuksessa. Opetuksen painopisteenä on yhteissoittotaitojen kehittäminen sekä laulu- ja soitto-ohjelmistojen rakentaminen niin yksin kuin erilaisissa kokoonpanoissa.

Musiikkipainotteisessa opetuksessa pyritään edistämään luovaa ja kokeilevaa asennetta musiikkiin. Opetuksessa keskitytään terveen äänenkäytön ylläpitämiseen ja musiikillisen ilmaisun kehittämiseen mm. soittaen erilaisilla instrumenteilla. Lisäksi tutustutaan erilaisiin musiikin tyyliin, aikakausiin ja ajankohtaisiin aiheisiin. Musiikkipainotteiseen opetukseen kuuluu koulun juhlien lisäksi osallistuminen kouluajan ulkopuolella järjestettäviin konsertteihin ja muihin esiintymisiin.

Musiikkipainotteiseen opetukseen hakeminen

- Musiikkipainotteiseen opetukseen haetaan toisen vuosiluokan keväällä. Musiikkipainotteiseen opetukseen hakeminen ja pääseminen eivät edellytä koulun ulkopuolista musiikin opiskelua.
- Musiikkipainotteiseen opetukseen hakemisesta tiedotetaan tarkemmat hakuajat lukuvuositain tammikuussa.

- Musiikkipainotteisen opetuksen testi pidetään 2.-luokkalaisille Keskuskoululla. Testissä lauletaan ”Tuiki, tuiki tähtönen” sekä vapaavalintainen kappale. Lisäksi testissä on rytmi- ja melodiaistoja.

Liikuntapainotteisuus Pääskytien koulussa

Porvoon kaupungissa järjestetään liikuntapainotteista opetusta vuosiluokilla 7–9 Pääskytien koulussa. Liikuntapainotteisella luokalla noudatetaan laajennettua liikunnan opetussuunnitelmaa, joka syventää ja laajentaa kuntakohtaista perusopetuksen liikunnan oppimäärää. Luokan oppilaat noudattavat erillistä tuntijakoa.

Paikallinen tuntijako Porvoon liikuntapainotteisessa opetuksessa

Oppiaine	1	2	3	4	5	6	7	8	9	yht.
Äidinkieli ja kirjallisuus	7	7	5	5	5	4	3	4	3	43
A1-kieli	1	1	2	2	3	2	2	2	3	18
B1-kieli						2	2	2	2	8
Matematiikka	3	3	4	4	4	4	3,5	3,5	4	33
Ympäristöoppi	2	2	3	2	3	2				14
Biologia ja maantieto							2	2	3	7
Fysiikka ja kemia							2	3	2	7
Terveystieto							1	1	1	3
Uskonto tai elämäkatsomustieto	1	1	1	1	1	2	1	1	1	10
Historia ja yhteiskuntaoppi				1	2	2	2	2	3	12
Musiikki	1	1	1	1	1	1	1	1		8
Kuvataide	1	1	1	2	1	1	2			9
Käsityö	2	2	2	1	1	1	2			11
Liikunta	2	2	3	2	2	2	2	2	3	20
Kotitalous							3			3
Taide- ja taitoaineiden valinnaiset				2	2	2	1	2	2	11
Oppilaanohjaus							0,5	0,5	1	2
Valinnaiset aineet				1	1	1		4	2	9
Painotettu opetus			3	2	2	2	2	2	2	15
Vähimmäistuntimäärä yhteensä	20	20	25	26	27	28	32	32	32	243

Vapaaehtoisen A2-kielen ja valinnaisen B2-kielen tuntijako Porvoossa

Oppiaine	1	2	3	4	5	6	7	8	9	yht.
Vapaaehtoinen A2-kieli				2	2	2	2	2	2	12
Valinnainen B2-kieli								2	2	4

Paikalliset lisähuomiot

Vuosiluokilla 1–6 taito- ja taideaineiden valinnaistunteja on kuusi viikossa. Nämä tunnit käytetään käsityön ja liikunnan opetukseen siten, että käsityötä opetetaan vuosiluokilla 4–6 yhteensä kaksi tuntia ja liikuntaa yhteensä kolme tuntia.

Vuosiluokilla 7–9 taito- ja taideaineiden valinnaisia tunteja on yhteensä viisi tuntia. Näistä yksi tunti kohdistetaan vuosiluokan 7 käsityön opetukseen. Tällöin vuosiluokalla 7 opetetaan käsityötä yhteensä kolme tuntia.

Kieliohjelman yhteydessä päätetään, mitä kieliä tarjotaan A1-kielinä, B1-kielinä, vapaaehtoisena A2-kielenä tai valinnaisena B2-kielenä.

Historian ja yhteiskuntaopin oppitunnit alakoulussa vuosiluokilla 4–6:

vuosiluokalla 4 yksi tunti yhteiskuntaoppia,

vuosiluokalla 5 yksi tunti yhteiskuntaoppia ja yksi tunti historiaa ja,

vuosiluokalla 6 kaksi tuntia historiaa.

Liikunnan painotettu opetus

Liikunnan opetus koostuu perusliikunnasta, liikuntaluokan liikunnasta, pakollisesta valinnaisesta ja vapaaehtoisesta liikunnan valinnaisesta.

Perusliikunta

- Opiskellaan liikuntaa yleisen opetussuunnitelman mukaan.

Liikuntaluokan liikunta

- Tavoitteena on monipuolista perusliikunnallisuutta kasvattava liikunta.
- Liikuntatunneilla panostetaan koordinaatioon, kehonhallinnan, peruskestävyyden, motoriikan ja rytmiiän kehittämiseen.
- Yleisen liikunnallisuuden kehittämisen tarkoituksena on parantaa yksilön liikunnallisuutta lajista riippumatta.
- Opetuksessa noudatetaan olympiakomitean liikuntaluokille suunnattua kasva urheilijaksi-yleisvalmennuksen oppiainesisältöjä.

Pakollinen valinnainen

- Oppilasta ohjataan valitsemaan liikunta mahdollisuuksien mukaan.
- Liikuntapainotteisen luokan pakollisen valinnaisen on tarkoitus tukea yksilön omaa lajia.
- Opetusta toteutetaan joustavissa ryhmissä oppilaiden suuntautumisen ja kiinnostuksen mukaan.
- Lajikohtaisessa harjoittelussa voidaan olla yhteistyössä oppilaan urheiluseuran kanssa tavoitteiden ja yksilökehityksen optimoimiseksi.
- Opetuksessa huomioidaan olympiakomitean liikuntaluokille suunnattua kasva urheilijaksi -yleisvalmennuksen oppiainesisältöjä

Vapaaehtoinen liikunnan valinnainen

- Kahdeksannella luokalla on mahdollisuus kasvattaa koululiikunnan määrää kymmeneen tuntiin.
- Yhdeksännellä luokalla on mahdollisuus kasvattaa koululiikunnan määrää yhdeksään tuntiin, valitsemalla kaikille tarjottavia liikunnan valinnaisia.

Liikuntaluokalle hakeminen

- Liikuntapainotteiselle luokalle haetaan 6. luokalla hakulomakkeella.
- Kaikki hakemuksen määräaikaan palauttaneet kutsutaan soveltuvuuskokeeseen.
- Valintakokeet pohjautuvat olympiakomitean suosituksiin.

1.4.3 Kieliohjelma

Porvoon kaupungin perusopetuksen kouluissa on käytössä kieliohjelma, jossa kaikille yhteinen ensimmäisellä luokalla alkava A1-kieli on englanti ja kuudennelta luokalta alkava B1-kieli on ruotsi. *Huom. edellä mainittu ei koske ruotsinkielistä kiellikylpyä.*

Oppilaalla on lisäksi mahdollisuus valita A2-kielenä vuosiluokalta 4 alkaen ranskaa, ruotsia, saksaa tai venäjää. Jokaisen koulun on tarjottava mahdollisuutta valita vähintään yhtä A2-kieltä. Peipon koulu, Albert Edelfeltin koulu ja Keskuskoulu ovat yhteistyöaluekouluja, joissa on tarjolla useampia A2-kieliä. A2-kielen ryhmä perustetaan, mikäli ryhmäkoko on neljännellä luokalla vähintään kahdeksan oppilasta ja yhteistyöaluekoulussa vähintään 12 oppilasta.

Oppilas voi hakeutua toissijaiseen kouluun kielen opiskelun vuoksi, mikäli siellä on tilaa. Tällöin kaupunki ei kuitenkaan osallistu oppilaan kuljetuskustannuksiin.

Vuosiluokalta 8 alkaen oppilaalla on mahdollisuus valita valinnaisaineiden yhteydessä B2-kielinä ranskaa, saksaa tai venäjää. Kahdeksannen luokan valinnaisaineiden ryhmäkoosta päättää rehtori koulun resurssien puitteissa.

Porvoossa järjestetään myös ruotsinkielistä kielikylpyopetusta, johon osallistuvan oppilaan A1-kieli on ruotsi.

1.4.4 Opetussuunnitelman seuranta, arviointi ja kehittäminen

Paikallisen opetussuunnitelman seuranta, arviointi ja kehittäminen kuvataan suomenkielisten perusopetuspalveluiden laatusuunnitelmassa. Arvioinnin kokonaisuus koostuu muun muassa laatusuunnitelmasta ja -raportista, koulujen ja koulutuspalveluiden tiimien lukuvuosisuunnitelmista ja -kertoimuksista sekä eri arviointimittareista ja niistä saatavista tuloksista, jotka on kuvattu laatusuunnitelmassa ja -raportissa.

UOMMOOS

2 Perusopetus yleissivistuksen perustana

Perusopetus luo perustan oppilaiden yleissivistykselle. Kunta on velvollinen järjestämään perusopetusta alueellaan asuville oppivelvollisuusikäisille. Perusopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet nousevat perustuslaista, perusopetuslaista ja -asetuksesta, valtioneuvoston asetuksista sekä opetussuunnitelman perusteista. Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon myös velvoitteet, jotka tulevat muusta lainsäädännöstä sekä kansainvälisistä sopimuksista, joihin Suomi on sitoutunut. Perusopetus rakentuu yhteiselle arvoperustalle ja käsitykselle oppimisesta.

2.1 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Perusopetuksessa noudatetaan valtakunnallisesti yhtenäisiä perusteita siten kuin perusopetuslaissa säädetään. Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Perusopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa.

Oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Opetusryhmät muodostetaan siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetus ja sen edellyttämät oppikirjat ja muu oppimateriaali, työvälineet ja työaineet. Lisäksi oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä opiskeluhoito sekä laissa määritellyt opintososiaaliset edut ja palvelut. Opiskeluhoillon järjestämistä ohjaa oppilas- ja opiskelijahuoltolaki. Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Oppilaalle on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty, täysipainoinen, maksuton ateria. Ruokailutilanteen on oltava ohjattu.

Suomen perustuslain ja yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, seksuaalisen suuntautumisen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Tasa-arvolaki velvoittaa kaikkia oppilaitoksia huolehtimaan siitä, että ihmisillä on sukupuoleen katsomatta samat mahdollisuudet koulutukseen. Opetuksen ja opetusaineistojen tulee tukea tasa-arvolain toteutumista.

Opetuksen järjestämisessä otetaan lisäksi huomioon opetushenkilöstön määrään ja kelpoisuuteen liittyvät säännökset sekä muun muassa turvallisuuteen ja työsuojeluun liittyvät säännökset, henkilötietojen käyttöä, julkisuutta ja yksityisyyden suojaa koskevat säännökset, tekijänoikeussäännökset sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä ohjaavat määräykset.

YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus muodostaa historiallisen ja eettisen perustulokinnan ihmisoikeuksien merkittävydestä. Suomi on sitoutunut useisiin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, jotka edellyttävät jokaisen lapsen oppimisesta ja hyvinvoinnista huolehtimista.

Näistä keskeisiä ovat Lapsen oikeuksien sopimus, Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus eli ns. TSS-sopimus, Euroopan ihmisoikeuksien sopimus sekä Vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimus. Saamelaisten oikeuksien turvaamiseksi otetaan lisäksi huomioon YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista.

YK:n lapsen oikeuksien sopimus antaa perusopetukselle oikeudellisen perustan. Sopimuksen mukaan lasten kanssa ja lasten hyväksi työskenteleviä velvoittavat sopimuksen yleisperiaatteet, jotka ovat yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys, lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus suojeluun, huolenpitoon ja kehittymiseen sekä lapsen oikeus ilmaista näkemyksensä ja tulla kuulluksi ja lapsen näkemysten kunnioittaminen. Sopimuksen mukaan jokaisella lapsella on oikeus hyvään elämään sekä yksilölliseen, ruumiilliseen, henkiseen, hengelliseen, moraaliseen ja sosiaaliseen kehittymiseen.

2.2 Perusopetuksen arvoperusta

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu tässä esitetyn arvoperustan mukaisesti.

Oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen

Perusopetus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvoisesta merkityksestä. Jokainen oppilas on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella on oikeus kasvaa täyteen mittaansa ihmisenä ja yhteiskunnan jäsenenä. Tässä oppilas tarvitsee kannustusta ja yksilöllistä tukea sekä kokemusta siitä, että koulu yhteisössä häntä kuunnellaan ja arvostetaan ja että hänen oppimisestaan ja hyvinvoinnistaan välitetään. Yhtä tärkeä on kokemus osallisuudesta ja siitä, että voi yhdessä toisten kanssa rakentaa yhteisönsä toimintaa ja hyvinvointia.

Jokaisella oppilaalla on oikeus hyvään opetukseen ja onnistumiseen koulutyössä. Oppiessaan oppilas rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla hän luo suhdetta itseensä, toisiin ihmisiin, yhteiskuntaan, luontoon ja eri kulttuureihin. Oppimisesta syrjäytyminen merkitsee sivistyksellisten oikeuksien toteutumatta jäämistä ja on uhka terveelle kasvulle ja kehitykselle. Perusopetus luo edellytyksiä elinikäiselle oppimiselle, joka on erottamaton osa hyvän elämän rakentamista.

Arvokasvatuksen merkitys korostuu maailmassa, jossa monimediainen tiedonvälitys, globaalit tietoverkot, sosiaalinen media ja vertaissuhteet muokkaavat lasten ja nuorten arvomaailmaa. Arvokeskustelu oppilaiden kanssa ohjaa oppilaita tunnistamaan ja nimeämään kohtaamiaan arvoja ja arvostuksia sekä pohtimaan niitä myös kriittisesti. Oppilaita tuetaan rakentamaan omaa arvoperustaansa. Koulun ja kotien yhteinen arvopohdinta ja siihen perustuva yhteistyö luovat turvallisuutta ja edistävät oppilaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia. Henkilöstön avoin ja kunnioittava suhtautuminen kotien erilaisiin uskontoihin, katsomuksiin, perinteisiin ja kasvatusnäkömypiin on rakentavan vuorovaikutuksen perusta.

Ihmisyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia

Perusopetus tukee oppilaan kasvua ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Ihmisyyteen kasvussa jännitteet pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välillä ovat väistämättömiä. Sivistykseen kuuluu taito käsitellä näitä ristiriitoja eettisesti ja myötätuntoisesti sekä rohkeus puolustaa hyvää. Sivistys merkitsee yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon

perustuvan harkinnan perusteella. Eettisyyden ja esteettisyyden näkökulmat ohjaavat pohtimaan, mikä elämässä on arvokasta. Sivistys ilmenee tavassa suhtautua itseän, muihin ihmisiin, ympäristöön ja tietoon sekä tavassa ja tahdossa toimia. Sivistynyt ihminen pyrkii toimimaan oikein, itseään, toisia ihmisiä ja ympäristöä arvostaen. Hän osaa käyttää tietoa kriittisesti. Sivistykseen kuuluu myös pyrkimys itsesäätelyyn ja vastuunottoon omasta kehitymisestä ja hyvinvoinnista.

Perusopetus rakentuu elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Se ohjaa niiden puolustamiseen ja ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Perusopetus edistää hyvinvointia, demokratiaa ja aktiivista toimijuutta kansalaisyhteiskunnassa. Tasa-arvon tavoite ja laaja yhdenvertaisuusperiaate ohjaavat perusopetuksen kehittämistä. Opetus edistää osaltaan taloudellista, sosiaalista, alueellista ja sukupuolten tasa-arvoa. Opetus on oppilaita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta. Koulua ja opetusta ei saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen kanavana.

Kulttuurinen moninaisuus rikkautena

Perusopetus rakentuu moninaiselle suomalaiselle kulttuuriperinnölle. Se on muodostunut ja muotoutuu eri kulttuureiden vuorovaikutuksessa. Opetus tukee oppilaiden oman kulttuuri-identiteetin rakentumista ja kasvua aktiiviseksi toimijoiksi omassa kulttuurissaan ja yhteisössään sekä kiinnostusta muita kulttuureita kohtaan. Samalla opetus vahvistaa luovuutta ja kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta, edistää vuorovaikutusta kulttuurien sisällä ja niiden välillä ja luo siten pohjaa kulttuurisesti kestäväälle kehitykselle.

Eri kulttuuri- ja kielitaustoista tulevat ihmiset kohtaavat toisensa perusopetuksessa ja tutustuvat monenlaisiin tapoihin, yhteisöllisiin käytäntöihin ja katsomuksiin. Asioita opitaan näkemään toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin. Oppiminen yhdessä yli kieli-, kulttuuri-, uskonto- ja katsomusrajojen luo edellytyksiä aidolle vuorovaikutukselle ja yhteisöllisyydelle. Perusopetus antaa perustan ihmisoikeuksia kunnioittavaan maailmankansalaisuuteen ja rohkaisee toimimaan myönteisten muutosten puolesta.

Kestävän elämäntavan välttämättömyys

Ihminen on osa luontoa ja täysin riippuvainen ekosysteemien elinvoimaisuudesta. Tämän ymmärtäminen on keskeistä ihmisenä kasvussa. Perusopetuksessa tunnustetaan kestävän kehityksen ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys, toimitaan sen mukaisesti ja ohjataan oppilaita kestävän elämäntavan omaksumiseen. Kestävän kehityksen ja elämäntavan ulottuvuudet ovat ekologinen ja taloudellinen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen. Ekososiaalisen sivistyksen johtoajatuksena on luoda elämäntapaa ja kulttuuria, joka vaalii ihmisarvon loukkaamattomuutta, ekosysteemien monimuotoisuutta ja uusiutumiskykyä sekä samalla rakentaa osaamis pohjaa luonnonvarojen kestäväälle käytölle perustuvalla kiertotaloudella. Ekososiaalinen sivistys merkitsee ymmärrystä erityisesti ilmastonmuutoksen vakavuudesta sekä pyrkimystä toimia kestävästi.

Ihminen kehittää ja käyttää teknologiaa sekä tekee teknologiaa koskevia päätöksiä arvojensa pohjalta. Hänellä on vastuu teknologian ohjaamisesta suuntaan, joka varmistaa ihmisen ja luonnon tulevaisuuden. Perusopetuksessa pohditaan kulutus- ja tuotantotavoissa ilmeneviä ristiriitoja suhteessa kestävään tulevaisuuteen sekä etsitään ja toteutetaan yhteistoimin ja pitkäjänteisesti elämäntapaamme korjaavia ratkaisuja. Oppilaita ohjataan tuntemaan myös kehitykseen vaikuttavia yhteiskunnallisia rakenteita ja ratkaisuja ja vaikuttamaan niihin. Perusopetus avaa näköalaa sukupolvien yli ulottuvaan globaaliin vastuuseen.

Paikalliset tarkennukset

Porvoon suomenkielisissä perusopetuspalveluissa on valittu yhteisesti opetushenkilöstön, oppilaiden, huoltajien ja yhteistyökumppaneiden kesken kaksi paikallista perusopetuksen arvoperustan painotusta:

- oikeudenmukaisuus ja toisten ihmisten kunnioittaminen
- hyvä opetus

Oikeudenmukaisuus ja toisten ihmisten kunnioittaminen

- Ohjataan arvostavaan ja kunnioittavaan vuorovaikutukseen arjen keskellä.
- Käydään avointa keskustelua.
- Opitaan ottamaan vastuuta omista ja yhteisistä asioista.
- Kodit otetaan entistä vahvemmin mukaan yhteiseen kasvatustehtävään.
- Oppilaskunnan roolia korostetaan koulu yhteisöissä.
- Luodaan erilaisia yhteistyömuotoja ja -verkostoja.
- Koulujen toimintaan kuuluvat esim. erilaiset teemapäivät (kansainvälisyyspäivät, Pakolaisen polku jne.), kummi- ja tukioppilastoiminta, vertaissovittelutoiminta sekä erilaiset ohjelmat ja projektit (esim. KiVa-koulu, Hyvää mieltä yhdessä ja Kaikille kaveri).

Hyvä opetus

- Keskeistä on oppilaiden kiireetön kohtaaminen, vuorovaikutus ja läsnäolo.
- Henkilökunnalla tulee olla aikaa kuunnella ja ottaa vastaan oppilaiden antamaa palautetta.
- Rakennetaan ja kehitetään koulu yhteisön toimintakulttuuria, oppimisympäristöjä ja työtapoja sekä oppimisen arviointia yhteistyössä.
- Tavoitteena on avoin, yhteisöllinen, vuorovaikutuksellinen ja kaikkien osallistumisen mahdollistava koulun arki.

2.2.1 Arvoperustan toteutumisen seuranta ja arviointi

Arvoperustan toteutumista seurataan ja arvioidaan perusopetuspalveluiden laatusuunnitelman mukaan.

- oppimistuloksien arviointi
- Koulun hyvinvointiprofiili
- huoltajakysely
- koulujen lukuvuosikertomukset
- perusopetuspalveluiden ja koulujen itsearviointi
- perusopetuspalveluiden tiimien lukuvuosikertomukset.

Koulu käy vähintään kerran lukuvuodessa koulu yhteisön yhteisen arvokeskustelun, jonka pohjalta kehitetään koulun toimintaa.

2.3 Perusopetuksen oppimiskäsitys

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Hän oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Oppiminen on erottamaton osa yksilön ihmisenä kasvua ja yhteisön hyvän elämän rakentamista. Kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat ajattelun ja oppimisen kannalta olennaisia. Uusien tietojen ja taitojen oppimisen rinnalla oppilas oppii refleктоimaan oppimistaan, kokemuksiaan ja tunteitaan. Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa. Se on yksin ja yhdessä tekemistä, ajattelemista, suunnittelua, tutkimista ja näiden prosessien monipuolista arvioimista. Siksi oppimisprosessissa on olennaista oppilaiden tahto ja kehittyvä taito toimia ja oppia yhdessä. Oppilaita ohjataan myös ottamaan huomioon toimintansa seuraukset ja vaikutukset muihin ihmisiin ja ympäristöön. Yhdessä oppiminen edistää oppilaiden luovan ja kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja sekä kykyä ymmärtää erilaisia näkökulmia. Se myös tukee oppilaiden kiinnostuksen kohteiden laajentumista. Oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa opittavaan asiaan, aikaan ja paikkaan.

Oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen on perusta tavoitteelliselle ja elinikäiselle oppimiselle. Siksi oppilasta ohjataan tiedostamaan omat tapansa oppia ja käyttämään tätä tietoa oppimisensa edistämiseen. Oppimisprosessistaan tietoinen ja vastuullinen oppilas oppii toimimaan yhä itseohjautuvammin. Oppimisprosessin aikana hän oppii työskentely- ja ajattelutaitoja sekä ennakoimaan ja suunnittelemaan oppimisen eri vaiheita. Jotta oppilas voisi oppia uusia käsitteitä ja syventää ymmärrystä opittavista asioista, häntä ohjataan liittämään opittavat asiat ja uudet käsitteet aikaisemmin oppimaansa. Tietojen ja taitojen oppiminen on kumuloituvaa ja se vaatii usein pitkäaikaista ja sinnikästä harjoittelua.

Oppilaan kiinnostuksen kohteet, arvostukset, työskentelytavat ja tunteet sekä kokemukset ja käsitykset itsestä oppijana ohjaavat oppimisprosessia ja motivaatiota. Oppilaan minäkuva sekä pystyvyyden tunne ja itsetunto vaikuttavat siihen, millaisia tavoitteita oppilas asettaa toiminnalleen. Oppimisprosessin aikana saatava rohkaiseva ohjaus vahvistaa oppilaan luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa. Monipuolisen myönteisen ja realistisen palautteen antaminen ja saaminen ovat keskeinen osa sekä oppimista tukevaa että kiinnostuksen kohteita laajentavaa vuorovaikutusta.

Paikalliset tarkennukset

Porvoon suomenkielisissä perusopetuspalveluissa on valittu yhteisesti opetushenkilöstön, oppilaiden, huoltajien ja yhteistyökumppaneiden kesken kolme paikallista perusopetuksen oppimiskäsityksen painotusta:

- luovuus ja oppimisen ilo
- myönteisten kokemusten ja tunteiden syntyminen
- oman oppimisen tavan tunnistaminen ja oppimisstrategioiden kehittäminen

Oppimiskäsitysten painotusten suunnittelussa ja toteuttamisessa huomioidaan lapsen edun ensisijaisuus.

Oppimiskäsityksen painotukset käytännössä

- Kehitetään laaja-alaista osaamista.
- Koulu yhteisön jäsenille syntyä osallisuuden kokemuksia.
- Rakennetaan ja kehitetään koulu yhteisön toimintakulttuuria, oppimisympäristöjä ja työtapoja sekä oppimisen arviointia.
- Tavoitteena on avoin, yhteisöllinen, vuorovaikutuksellinen ja kaikkien osallistumisen mahdollistava koulun arki.

2.3.1 Oppimiskäsityksen toteutumisen seuranta ja arviointi

Oppimiskäsityksen toteutumista seurataan ja arvioidaan seuraavilla toimenpiteillä:

- Henkilökunnan kehityskeskustelut
- Huoltajan ja oppilaan kanssa käytävät arviointikeskustelut
- Koulujen lukuvuosikertomukset
- Henkilökunnan täydennyskoulutuksen järjestäminen siten, että se tukee oppimiskäsityksen toteutumista kaikessa koulun toiminnassa.
- Koulu käy vähintään kerran lukuvuodessa koulu yhteisön yhteisen keskustelun oppimiskäsityksen toteutumiseen liittyen, jonka perusteella koulun toimintaa kehitetään

3 Perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

3.1 Perusopetuksen tehtävä

Perusopetus on koulutusjärjestelmän kivijalka ja samalla osa esiopetuksesta alkavaa koulutusjatkumoa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden laajan yleissivistyksen perustan muodostamiseen ja oppivelvollisuuden suorittamiseen. Se antaa valmiudet ja kelpoisuuden toisen asteen opintoihin. Se ohjaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan tulevaisuutta oppimisen keinoin.

Perusopetuksen tehtävää voidaan tarkastella sen opetus- ja kasvatustehtävän, yhteiskunnallisen tehtävän, kulttuuritehtävän sekä tulevaisuustehtävän näkökulmasta. Perusopetusta kehitetään inklusioperiaatteen mukaisesti. Opetuksen saavutettavuudesta ja esteettömyydestä pidetään huoli.

Jokaisella perusopetusta antavalla koululla on opetus- ja kasvatustehtävä. Tämä tarkoittaa oppilaiden oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tukemista yhteistyössä kotien kanssa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden osaamisen monipuoliseen kehittämiseen. Se rakentaa oppilaiden myönteistä identiteettiä ihmisinä, oppijoina ja yhteisön jäseninä. Opetus edistää osallisuutta ja kestävää elämäntapaa sekä kasvua demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyteen. Perusopetus kasvattaa oppilaita ihmisoikeuksien tuntemiseen, kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Perusopetus kartuttaa inhimillistä ja sosiaalista pääomaa. Inhimillinen pääoma koostuu osaamisesta ja sosiaalinen pääoma ihmisten välisistä yhteyksistä, vuorovaikutuksesta ja luottamuksesta. Yhdessä ne edistävät yksilöllistä ja yhteiskunnallista hyvinvointia ja kehitystä. Perusopetuksen tehtävänä on osaltaan ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa. Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia eri oppiaineiden opinnoissa sekä lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.

Perusopetuksen kulttuuritehtävänä on edistää monipuolista kulttuurista osaamista ja kulttuuriperinnön arvostamista sekä tukea oppilaita oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa. Opetus lisää ymmärrystä kulttuureiden moninaisuudesta ja auttaa hahmottamaan kulttuureita menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden jatkumoina, joissa jokainen voi itse olla toimijana.

Koulua ympäröivän maailman muutos vaikuttaa väistämättä oppilaiden kehitykseen ja hyvinvointiin sekä koulun toimintaan. Perusopetuksessa opitaan kohtaamaan muutostarpeita avoimesti, arvioimaan niitä kriittisesti ja ottamaan vastuuta tulevaisuutta rakentavista valinnoista. Perusopetuksen globaalikasvatus luo osaltaan edellytyksiä oikeudenmukaiselle ja kestäväälle kehitykselle YK:n asettamien kehitystavoitteiden suuntaisesti. Työtä tehdään mahdollisuuksien mukaan yhdessä muissa maissa toimivien koulujen ja opetuksen kehittäjien kanssa. Perusopetus vaikuttaa myönteisenä ja yhteiskuntaa rakentavana muutosvoimana kansallisesti ja kansainvälisesti.

Paikalliset tarkennukset

Porvoolaisessa koulussa

- Oppilaat ovat osa omaa kouluyhteisöään ja heille annetaan vastuuta koulutyöstä.
- Koulutyö on aktiivista, merkityksellistä tekemistä, ja se tuntuu oppilaasta hyödylliseltä.
- Ympäristön kokeminen viihtyisäksi ja turvallisiksi antaa hedelmällisen lähtökohdan oppimiselle.
- Hyvä itsetunto rakentuu olemalla osana yhteisöä ja kunnioittamalla muita yhteisön jäseniä.
- Koulutyö edistää oppilaiden omien vahvuuksien tunnistamista ja huomioimista, oppilaiden osallisuutta sekä osaamisen jakamista.
- Joustavat ratkaisut ja uuden kokeileminen saavat sijaa, kun luodaan avoin, kannustava ja innostava ilmapiiri.
- Oppilaille annetaan mahdollisuus tutustua omaan lähiympäristöönsä.
- Yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa eri koulujen kesken rakennetaan porvoolaista identiteettiä ja liitetään oma lähiympäristö osaksi suurempaa kokonaisuutta.
- Oppilas voi tuntea ylpeyttä omasta porvoolaisuudestaan.

3.2 Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet

Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään perusopetuslaissa sekä tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa. Tavoitteet ohjaavat opetussuunnitelman perusteiden kaikkien osa-alueiden laadintaa. Ne ohjaavat myös paikallisen opetussuunnitelman laadintaa ja koulutyötä.

Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen

Valtioneuvoston asetuksen 2§:ssä korostetaan koulun kasvatus- ja opetustehtävää. Keskeisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuulliseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksen ja kasvatuksen tulee myös tukea kasvua tasapainoisiksi ja terveen itsetunnon omaaviksi ihmisiksi. Asetuksen mukaan opetus edistää kulttuurien sekä aatteellisten, maailmankatsomuksellisten ja uskonnollisten, kuten kristillisten, perinteiden sekä länsimaisen humanismin perinteen tuntemista ja ymmärtämistä. Elämän, toisten ihmisten ja luonnon kunnioittamisen rinnalla korostetaan ihmisarvon loukkaamattomuutta, ihmisoikeuksien kunnioittamista ja suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Sivistykseen nähdään kuuluvaksi myös yhteistyö ja vastuullisuus, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, kasvu hyviin tapoihin sekä kestävänsä kehityksen edistäminen.

Tarpeelliset tiedot ja taidot

Asetuksen 3§:n mukaan opetuksen keskeisenä tavoitteena on luoda perusta oppilaan laajan yleisivistyksen muodostumiselle sekä maailmankuvan avartumiselle. Tähän tarvitaan sekä eri tiedonalojen tietoja ja taitoja että tiedonaloja läpileikkaavaa ja yhdistävää osaamista. Taitojen merkitys korostuu. Asetuksessa todetaan, että opetettavan tiedon tulee perustua tieteelliseen tietoon. Siinä säädetään myös muulla kuin äidinkiellä annettavan opetuksen sekä erityiseen maailmankatsomukseen ja kasvatustieteeseen järjestelmään perustuvan opetuksen järjestämisestä ja tavoitteista.

Sivistyksen, tasa-arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistäminen

Asetuksen 4 § sisältää tavoitteita ja periaatteita, joiden mukaisesti opetus ja kasvatus sekä oppilashuolto tulee järjestää. Kaiken toiminnan tulee vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä parantaa oppimaan oppimisen taitoja ja edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen. Asetuksessa korostuu vuorovaikutteisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen sekä koulun ulkopuolella tapahtuva oppiminen opetustyön resursseina. Samoin korostuu kasvua ja oppimista edistävän toimintakulttuurin sekä toimivan oppilashuollon merkitys.

Valtioneuvoston asetuksessa säädetyt tavoitteet ohjaavat tarkastelemaan opetusta kokonaisuutena, joka rakentaa tässä ajassa tarvittavaa yleissivistystä ja luo pohjaa elinikäiselle oppimiselle. Tiedonalakohtaisen osaamisen lisäksi tulee tavoitella oppiainerajat ylittävää osaamista. Tähän pohjautuen opetussuunnitelman perusteissa määritellään tavoitteet ja sisällöt sekä yhteisille oppiaineille että tavoitteet oppiaineita yhdistäville laaja-alaisille osaamisalueille ja monialaisille oppimiskokonaisuuksille. Tavoitteiden toteutuminen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä ja tavoitteiden toteutumisen arviointia.

3.3 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Siihen, miten oppilaat käyttävät tietojään ja taitojään, vaikuttavat oppilaiden omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia. Laaja-alaisen osaamisen lisääntynyt tarve nousee ympäröivän maailman muutoksista. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu, työnteko sekä kansalaisena toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista.

Arvot, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan osaamisen kehittymiselle. Kukin oppiaine rakentaa osaamista oman tiedon- ja taidonalansa sisältöjä ja menetelmiä hyödyntäen. Osaamisen kehittymiseen vaikuttavat sekä ne sisällöt, joiden parissa työskennellään, että erityisesti se, miten työskennellään ja miten oppijan ja ympäristön vuorovaikutus toimii. Oppilaille annettava palaute sekä oppimisen ohjaus ja tuki vaikuttavat etenkin asenteisiin, motivaatioon ja tahtoon toimia.

Laaja-alaisia osaamiskokonaisuuksia on seitsemän ja niillä on useita liittymäkohtia toisiinsa. Niiden yhteisenä tavoitteena on perusopetuksen tehtävän mukaisesti ja oppilaiden ikäkauden huomioon ottaen tukea ihmisenä kasvamista sekä edistää demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyden ja kestävä elämäntavan edellyttämää osaamista. Erityisen tärkeitä on rohkaista oppilaita tunnistamaan oma erityislaatunsa, omat vahvuutensa ja kehittymismahdollisuutensa sekä arvostamaan itseään.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet täsmennetään vuosiluokkakokonaisuuksittain. Tavoitteet on otettu huomioon oppiaineiden tavoitteiden ja keskeisten sisältöalueiden määrittelyssä. Oppiainekuvauksissa osoitetaan oppiaineiden tavoitteiden yhteys laaja-alaiseen osaamiseen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Ajattelun ja oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havainnot ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä

tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.

Opettajien on tärkeä rohkaista oppilaita luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille. Rohkaisua tarvitaan myös epäselvän ja ristiriitaisen tiedon äärellä olemiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäsenenä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus analysoida käsiällä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Innovatiivisten ratkaisujen löytäminen edellyttää, että oppilaat oppivat näkemään vaihtoehtoja ja yhdistelemään näkökulmia ennakkoluulottomasti ja voivat käyttää kuvittelukykyään olemassa olevien rajojen ylittämiseen. Leikit, pelillisuus, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen. Valmiudet systeemiseen ja eettiseen ajatteluun kehittyvät vähitellen, kun oppilaat oppivat näkemään asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä sekä hahmottamaan kokonaisuuksia.

Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologioita ja muita apuvälineitä opiskelussaan. Oppilaita tuetaan rakentamaan perusopetuksen aikana hyvä tiedollinen ja taidollinen perusta sekä kestävä motivaatio jatko-opinnoille ja elinikäiselle oppimiselle.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaat kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamiselle perustuvaa kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Heitä kannustetaan pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia erityispiirteitä ja toimimaan joustavasti eri ympäristöissä. Heitä kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti ihmisoikeuksien, erityisesti lapsen oikeuksien tuntemista ja arvostamista sekä niiden mukaista toimintaa. Kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan vahvistetaan kaikessa toiminnassa, myös kansainvälistä yhteistyötä tehden.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeätä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä. Koulutyöhön sisältyy myös monipuolisia mahdollisuuksia käsillä tekemiseen. Oppilaita ohjataan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen. Oppilaita ohjataan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemis-
muodoista.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja. Kyse on terveydestä, turvallisuudesta ja ihmissuhteista, liikkumisesta ja liikenteestä, teknologisoituneessa arjessa toimimisesta sekä oman talouden hallinnasta ja kuluttamisesta, jotka kaikki vaikuttavat kestäväan elämäntapaan. Perusopetuksessa tuetaan oppilaiden luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen.

Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaat oppivat perusopetuksen aikana tuntemaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden sekä turvallisuuden merkityksen ja hakemaan niihin liittyvää tietoa. He saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Oppilaat kasvavat huomaamaan ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon tärkeyden. He oppivat myös ajanhallintaa, joka on tärkeä osa arjenhallintaa ja itsesäätelyä. Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella toimimaan omasta ja muiden turvallisuudesta huolehtien eri tilanteissa, myös liikenteessä. Heitä ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti. Heitä opetetaan tunnistamaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit sekä suojaamaan yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan.

Oppilaat tarvitsevat perustietoa teknologiasta ja sen kehityksestä sekä vaikutuksista eri elämänalueilla ja ympäristössä. He tarvitsevat myös opastusta järkeviin teknologisiin valintoihin. Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja ohjataan ymmärtämään sen toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista. Perusopetuksessa oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Oppilaita opastetaan kehittämään kuluttajataitojaan sekä edellytyksiään omasta taloudesta huolehtimiseen ja talouden suunnitteluun. Oppilaat saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen, mainonnan kriittiseen tarkasteluun sekä omien oikeuksien ja vastuiden tuntemiseen ja eettiseen käyttöön. Heitä kannustetaan kohtuullisuuteen, jakamiseen ja säästäväisyyteen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestäväan elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

Monilukutaito (L4)

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Tekstejä voidaan tulkita ja tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa.

Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta. Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä. Monilukutaitoon sisältyy monia erilaisia lukutaitoja, joita kehitetään kaikessa opetuksessa. Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiinsa ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologinen (tv) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Perusopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnitelmallisesti perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä.

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään neljällä pääalueella 1) Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tv-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. 2) Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. 3) Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. 4) Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tv:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa. Kaikilla näillä alueilla tärkeitä on oppilaiden oma aktiivisuus ja mahdollisuus luovuuteen sekä itselle sopivien työskentelytapojen ja oppimispolkujen löytämiseen. Tärkeitä on myös yhdessä tekemisen ja oivaltamisen ilo, mikä vaikuttaa opiskelumotivaatioon. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Oppilaita opastetaan tuntemaan tv:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja. Tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta

opitaan arvioimaan kestävän kehityksen näkökulmasta ja toimimaan vastuullisina kuluttajina. Oppilaat saavat perusopetuksen aikana kokemuksia tv:t:n käytöstä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa. He oppivat hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Työelämä, ammatit ja työn luonne muuttuvat mm. teknologisen kehityksen ja talouden globalisoitumisen seurauksena. Työn vaatimusten ennakointi on vaikeampaa kuin ennen. Oppilaiden tulee perusopetuksessa saada yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Koulutyö järjestetään niin, että oppilaat voivat kartuttaa työelämäntuntemustaan, oppia yrittäjämäistä toimintatapaa ja oivaltaa koulussa ja vapaa-ajalla hankitun osaamisen merkityksen oman työuran kannalta.

Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Perusopetuksen aikana oppilaat tutustuvat työelämään ja saavat kokemuksia työnteosta sekä yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja sekä huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Itsensä työllistämisen taidot ja yrittäjyys sekä riskien arviointi ja hallittu ottaminen tulevat tullaiksi myös erilaisten projektien kautta. Koulutyössä opitaan ryhmätoimintaa, projektityöskentelyä ja verkostoitumista.

Koulussa harjaannutetaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti. Yhteisessä työssä jokainen oppilas voi hahmottaa oman tehtävänsä osana kokonaisuutta. Siinä opitaan myös vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa oppilaat voivat oppia suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja ja tekemään johtopäätöksiä. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Oppilaita rohkaistaan suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteissa joustavasti ja luovasti. Heitä ohjataan tarttumaan asioihin aloitteellisesti ja etsimään erilaisia vaihtoehtoja. Oppilaita tuetaan tunnistamaan ammatillisia kiinnostuksen kohteita sekä tekemään jatko-opintovalintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuminen on demokratian toimivuuden perusedellytys. Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen voi oppia vain harjoittelemalla. Kouluyhteisö tarjoaa tähän turvalliset puitteet. Samalla perusopetus luo osaamisperustaa oppilaiden kasvulle demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäviksi, aktiivisiksi kansalaisiksi. Koulun tehtävänä on vahvistaa jokaisen oppilaan osallisuutta.

Perusopetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Koulussa kunnioitetaan heidän oikeuttaan osallistua päätöksentekoon ikänsä ja

kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. He saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelestä koulun ulkopuolella. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokeusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista.

Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää tulevaisuutta rakentaviksi.

Paikalliset tarkennukset

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumisen tueksi

- Rakennetaan ja kehitetään toimintakulttuuria, joka mahdollistaa koulun henkilökunnan ja oppilaiden osallistumisen koulutyön suunnitteluun.
- Vahvistetaan koulun henkilökunnan osaamista laaja-alaisen osaamisen sisältöjen osalta järjestämällä täydennyskoulutusta ja keskustelutilaisuuksia henkilökunnalle ja yhteistyökumppaneille.
- Hyödynnetään lähiympäristön tarjoamia mahdollisuuksia.
- Kehitetään yhteistyötä koulujen välillä yli kielirajojen.
- Tuetaan koulua tekemään yhteistyötä yli toimiala- ja yksikkörajojen, kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden, seurakuntien ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Seurantaa, arviointia ja kehittämistä tukee

- koulun lukuvuosisuunnitelmat ja -kertomukset
- koulun, oppilaiden ja opettajien itse- ja vertaisarviointi
- oppilaiden arviointikeskustelut
- opettajien kehityskeskustelut

Porvoossa on laadittu opetussuunnitelman tukimateriaaliksi Porvoon digipolku, jonka tavoitteena on tukea kouluja muun muassa laaja-alaisen osaamisen ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien osalta. Porvoon digipolku sisältää kolme osa-aluetta: tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen, ohjelmointiosaamisen ja medialukutaidon.

4 Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri

4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen

Perusopetusta kehitetään opetussuunnitelmallisesti ja pedagogisesti yhtenäisenä kokonaisuutena. Perusopetus jäsentyy valtioneuvoston asetuksen mukaisesti vuosiluokkien 1–2, 3–6 sekä 7–9 muodostamiin jaksoihin. Vuosiluokat muodostavat opetuksellisesti eheän ja kasvatuksellisesti johdonmukaisen jatkumon. Yhteistyö esiopetuksen kanssa vahvistaa työn pitkäjänteisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii yhteistyöstä ja opetuksen yhtenäisyydestä riippumatta siitä, toimivatko esiopetus ja perusopetus tai perusopetuksen eri luokka-asteet hallinnollisesti eri yksiköissä tai eri rakennuksissa. Yhteistyötä tehdään mahdollisuuksien mukaan myös seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa.

Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys perusopetuksen yhtenäisyyden toteuttamisessa. Se vaikuttaa aina oppilaan kohtaaman koulutyön laatuun. Yhteisön toimintakulttuuri on sen historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutuva tapa toimia. Toimintakulttuuria voidaan kehittää ja muuttaa. Se on kokonaisuus, joka rakentuu

- työtä ohjaavien normien ja toiminnan tavoitteiden tulkinnasta
- johtamisesta sekä työn organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista
- yhteisön osaamisesta ja kehittämisestä
- pedagogiikasta ja ammatillisuudesta
- vuorovaikutuksesta, ilmapiiristä, arkikäytännöistä ja oppimisympäristöistä.

Toimintakulttuuria muovaavat sekä tiedostetut että tiedostamattomat tekijät. Toimintakulttuuri vaikuttaa sen piirissä oleviin riippumatta siitä, tunnistetaanko sen merkitys ja vaikutukset vai ei. Aikuisten tapa toimia välittyy oppilaille, jotka omaksuvat koulu yhteisön arvoja, asenteita ja tapoja. Esimerkiksi vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit sekä sukupuoliroolit siirtyvät oppilaille. Toimintakulttuurin vaikutusten pohdinta ja sen ei-toivottujen piirteiden tunnistaminen ja korjaaminen ovat tärkeä osa toimintakulttuurin kehittämistä.

Toimintakulttuuri ilmenee selvimmin yhteisön käytännöissä. Perusopetuksessa kaikki käytännöt rakennetaan tukemaan opetus- ja kasvatustyölle asetettuja tavoitteita. Toimintakulttuurin tulee tukea tavoitteisiin sitoutumista ja edistää yhteisen arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista koulutyössä. Toimintakulttuuriin kehittämisen perusedellytys on toisia arvostava, avoin ja vuorovaikutteinen sekä kaikkia yhteisön jäseniä osallistava ja luottamusta rakentava keskustelu.

4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Perusopetuksen toimintakulttuurin periaatteiden tehtävänä on tukea opetuksen järjestäjiä ja kouluja toimintansa suuntaamisessa. Periaatteet on kuvattu ajatellen erityisesti koulun toimintaa. Opetuksen järjestäjän tehtävänä on luoda edellytykset periaatteiden toteutumiseksi kouluissa ja kehittää omaa toimintakulttuuriaan samassa suunnassa. Tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, osallisuutta ja kouluun kiinnittymistä tukevia ratkaisuja sekä hyvinvointia ja kestävää elämäntapaa. Periaatteiden toteuttamiseksi tarvitaan paikallisten tarpeiden ja mahdollisuuksien huomiointia, yhteistyötä huoltajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa sekä oppilaiden aitoa mukanaoloa yhteisön kehittämisessä.

Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Koulu toimii oppivana yhteisönä ja kannustaa kaikkia jäseniään oppimiseen. Oppiva yhteisö kehittyy dialogin avulla. Yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset vahvistavat yhteisöä. Tavoitteiden pohdinta, oman työn säännöllinen arviointi ja kiireettömyys edistävät yhteisön oppimista. Sitä tukee kodeilta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute. Oppimista edistää myös kehittämistyöstä, arvioinneista ja tutkimuksesta saadun tiedon hyödyntäminen. Pedagogisen ja jaetun johtamisen merkitys korostuu, ja johtaminen kohdistuu erityisesti oppimisen ja hyvinvoinnin edellytyksistä huolehtimiseen.

Oppiva yhteisö luo edellytyksiä yhdessä ja toinen toisiltaan oppimiseen. Se luo edellytyksiä myös tutkimiseen ja kokeilemiseen sekä innostumisen ja onnistumisen kokemuksiin. Yhteistyön lähtökohdina ovat yhteisön jäsenten hyvät yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot, joita opitaan ennen kaikkea arjen luonnollisissa kohtaamisissa. Näissä aikuisten malli ja esimerkki ovat erityisen tärkeitä.

Tunne- ja vuorovaikutustaidot ovat oppimisen tavoite eri oppiaineissa ja ne sisältyvät myös laajalaisen osaamisen kokonaisuuteen. Oppituntien lisäksi tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu arkisissa tilanteissa on tärkeä osa koulun toimintakulttuuria.

Yhteisö rohkaisee jokaista jäsentään yrittämään ja oppimaan myös virheistä. Se antaa sopivia haasteita ja tukee vahvuuksien löytämistä ja hyödyntämistä. Yhteisön jäsenenä oppilaat voivat luoda myönteisen ja realistisen käsityksen itsestään ja kehittää luontaista kokeilun ja tutkimisen haluaan. Oppivassa yhteisössä ymmärretään fyysisen aktiivisuuden merkitys oppimiselle ja irrottaudutaan istuvasta elämäntavasta. Siinä arvostetaan työhön syventymistä, oppimisessa tarvittavaa ponnistelua ja työn loppuunsaattamista.

Hyvinvointi ja turvallinen arki

Oppivan yhteisön rakenteet ja käytännöt edistävät hyvinvointia ja turvallisuutta ja luovat siten edellytyksiä oppimiselle. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen koulutyöhön ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Oppilaiden vertaissuhteiden aktiivinen tukeminen, myönteiset yhteiset kokemukset ja merkityksellisyyden tunne yhteisön jäsenenä tukevat kouluun kiinnittymistä. Toiminnassa otetaan huomioon yhteisön jäsenten yksilöllisyys ja tasa-arvoisuus sekä yhteisön tarpeet. Koulun käytännöt ovat joustavia ja mahdollistavat monipuolisen toiminnan. Liikkuminen sekä mielen hyvinvointia edistävät yhteiset toiminnot ovat luonteva osa jokaista koulupäivää. Yhteisöllinen opiskeluhoito on tärkeä osa toimintakulttuuria.

Oppilaille on yhdenvertainen mahdollisuus saada ohjausta sekä tukea kehitykseensä ja oppimiseensa sekä yksilöinä että ryhmän jäseninä. Yhteisössä arvostetaan hyväntahtoisuutta ja ystävällisyyttä. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai muuta syrjintää ei hyväksytä ja epäasialliseen käytökseen puututaan. Koulutyössä pyritään arjen ennakoitavuuteen ja kiireettömyyteen. Kuulluksi tuleminen ja oikeudenmukaisuuden kokemus rakentavat luottamusta. Rauhallinen ja hyväksyvä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä ympäristön viihtyisyys edistävät työrauhaa.

Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Vuorovaikutus, yhteistyö ja monipuolinen työskentely ovat yhteisön kaikkien jäsenten oppimista ja hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Oppiva yhteisö tunnistaa oppimisen ja tiedon rakentamisen moninaisuuden ja toimii joustavasti. Se rohkaisee kokeilemiseen ja antaa tilaa eri ikäkausille ja oppijoille tunnusomaiselle toiminnallisuudelle, luovalle työskentelylle, liikkumiselle, leikille ja elämyksille.

Koulutyössä hyödynnetään suunnitelmallisesti eri työtapoja ja oppimisympäristöjä ja työskentelyä pyritään säännöllisesti viemään ulos luokahuoneesta. Luodaan mahdollisuuksia projektimaiseen työskentelyyn ja kokonaisuuksien opiskeluun sekä yhteistyöhön koulun sisällä ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Koulun aikuisten keskinäinen yhteistyö sekä vuorovaikutus ympäröivän yhteiskunnan kanssa tukevat oppilaiden kasvua hyvään vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Yhdessä tekeminen edistää oman erityislaadun tunnistamista ja taitoa työskennellä rakentavasti monenlaisien ihmisten kanssa. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään edistämään vuorovaikutusta sekä työskentelyn moniaistisuutta ja monikanavaisuutta.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Koulu oppivana yhteisönä on osa kulttuurisesti muuntuva ja monimuotoista yhteiskuntaa, jossa paikallinen ja globaali limittyvät. Erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppivassa yhteisössä kotikansainvälisyys on tärkeä voimavara. Yhteisö arvostaa ja hyödyntää maan kulttuuriperintöä ja kansalliskieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista monimuotoisuutta. Se tuo esiin saamelaiskulttuurin ja eri vähemmistöjen merkityksen Suomessa. Se kehittää yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärrystä ja kunnioitusta sekä vastuullista toimintaa. Yhteisössä tunnustetaan, että oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin on perusoikeus. Kulttuuritraditioihin tutustutaan, erilaisista ajattelu- ja toimintatavoista keskustellaan rakentavasti ja luodaan uusia tapoja toimia yhdessä.

Yksi kulttuurisen moninaisuuden ilmentymä on monikielisyys. Jokainen yhteisö ja yhteisön jäsen on monikielinen. Eri kielten käyttö rinnakkain koulun arjessa nähdään luontevana ja kieliä arvostetaan. Kielitietoisessa yhteisössä keskustellaan kieliin ja kieliyhteisöihin kohdistuvista asenteista ja ymmärretään kielen keskeinen merkitys oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on oma kielensä, tekstikäytäntönsä ja käsitteistönsä. Eri tiedonalojen kielet ja symbolijärjestelmät avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Opetuksessa edetään arkikielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. Kielitietoisessa koulussa jokainen aikuinen on kielellinen malli ja myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja.

Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Oppivan yhteisön toimintatavat rakennetaan yhdessä. Osallisuutta edistävä, ihmisoikeuksia toteuttava ja demokraattinen toimintakulttuuri luo perustan oppilaiden kasvulle aktiivisiksi kansalaisiksi.

Oppilaat osallistuvat oman kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. He saavat kokemuksia kuulluiksi ja arvostetuiksi tulemisesta yhteisön jäsenenä. Yhteisö kannustaa demokraattiseen vuoropuheluun ja osallistumiseen sekä luo niille toimintatapoja ja rakenteita. Oppilaskuntatoiminta tarjoaa yhden tärkeän väylän oppilaiden osallistumiselle. Muut toimintamuodot kuten tukioppilas- ja kummitoiminta, vapaaehtoistyö tai erilaiset kestävän kehityksen toiminnot täydentävät sitä. Samalla ne vahvistavat yhteistyötä ja vuorovaikutusta koko kouluyhteisössä. Yhteistyö eri hallinnonalojen, seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa syventää käsityksiä yhteiskunnasta ja kansalaisyhteiskunnassa toimimisesta. Yhteydet eri maissa toimivien koulujen kanssa lisäävät globalisoituneessa maailmassa toimimisen taitoja.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Oppiva yhteisö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina riippumatta mistään henkilöön liittyvästä tekijästä. Samanarvoisuus ei merkitse samanlaisuutta. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista.

Peruskouluaikana oppilaiden käsitys omasta sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisuudesta kehittyy. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa ja tukee oppilaita oman identiteetin rakentumisessa. Opetus on lähestymistavaltaan sukupuolitietoista. Yhteisö rohkaisee oppilaita tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin, tekemään valintoja ja sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen

Oppiva yhteisö ottaa kaikessa toiminnassaan huomioon kestävän elämäntavan välttämättömyyden. Arjen valinnoillaan ja toimillaan koulu ilmentää vastuullista suhtautumista ympäristöön. Raaka-aineita, energiaa ja luonnon monimuotoisuutta tuhlaavia materiaalivalintoja ja toimintatapoja muutetaan kestäviksi. Kestävän elämäntavan aineettomien tekijöiden merkitystä hyvinvoinnille korostetaan ja niille annetaan aikaa ja näkyvyyttä päivittäisessä koulutyössä. Oppilaat ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kestävää arkea.

Oppiva yhteisö rakentaa toivoa hyvästä tulevaisuudesta luomalla osaamisperustaa ekososiaaliselle sivistykselle. Realistinen ja käytännöllinen asenne hyvän tulevaisuuden edellytysten muovaamiseen vahvistaa kasvamista vastuullisuuteen yhteisön jäsenenä, kuntalaisina ja kansalaisina. Se rohkaisee oppilaita kohtaamaan avoimesti ja uteliaasti maailman moninaisuutta sekä toimimaan oikeudenmukaisemman ja kestävämmän tulevaisuuden puolesta.

Paikalliset tarkennukset

Porvoon suomenkielisissä perusopetuspalveluissa on valittu yhteisesti opetushenkilöstön, oppilaiden, huoltajien ja yhteistyökumppaneiden kesken neljä paikallista perusopetuksen toimintakulttuurin painotusta:

- toimiva vuorovaikutus ja kannustava ilmapiiri
- hyvinvointi ja turvallinen arki
- yhdessä tekeminen, suunnitteleminen, oppiminen ja kehittäminen
- liikkuminen koulupäivän aikana

Koulun tulee täsmentää toimintakulttuurin kehittämisen tavoitteet ja yhteiset toimintaperiaatteet sekä muu käytännön toteutus lukuvuosisuunnitelmaan.

Toimiva vuorovaikutus ja kannustava ilmapiiri

- Vuorovaikutus kouluyhteisössä on aitoa, avointa ja kunnioittavaa.
- Kaikkia kouluyhteisön jäseniä (oppilaat, henkilökunta, huoltajat, yhteistyökumppanit) kuunnellaan.
- Tiedonkulku on toimivaa ja suunnitelmallista kaikilla tasoilla (koti ja koulu, kouluyhteisö, hallinto ja koulut, yhteistyökumppanit jne.).
- Koulussa on aikaa keskustelulle ja uusille ideoille.
- Koulussa positiivisen palautteen antaminen on kaikkien vastuulla ja sen saaminen on kaikkien oikeus.

Hyvinvointi ja turvallinen arki

- Kaikilla on oikeus tulla kuulluksi ja nähdyksi.
- Kouluyhteisön jäsenet ottavat vastuuta itsestä ja muista.
- Koulussa on yhteiset säännöt ja toimintatavat, joihin kaikki sitoutuvat.
- Kannetaan huolta oppimisesta ja hyvinvoinnista varhaisella puuttumisella.
- Kannustetaan terveellisiin elämäntapoihin.
- Ohjataan turvalliseen ja kunnioittavaan tieto- ja viestintäteknologian käyttämiseen.
- Hyvinvoinnin ja turvallisen arjen edistämiseksi käytetään mahdollisuuksien mukaan erilaisia ohjelmia, suunnitelmia, teemapäiviä, kyselyjen tuloksia jne. (esim. KiVa-koulu ja Hyvinvointiprofiili).

Yhdessä tekeminen, suunnitteleminen, oppiminen ja kehittäminen

- Yhteinen suunnittelu on tärkeä osa koulun arkea.
- Jaetaan osaamista ja opitaan toisilta.
- Vahvistetaan oppilaskuntatoimintaa koulun arjessa.

- Käytetään erilaisia yhteisöllisyyden tunnetta vahvistavia toimintamalleja (mm. kummi- ja tukioppilaat, teemapäivät ja juhlat).
- Tiivistetään yhteistyötä koulun sisällä ja koulujen välillä sekä yhteistyökumppaneiden kanssa.

Liikkuminen koulupäivän aikana

- Jokaisena koulupäivänä oppilas liikkuu vähintään tunnin oppituntien ja välituntien aikana.
- Tavoitteena on lisätä hyvinvointia ja kouluviihtyvyyttä sekä tukea oppimista.

4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat

Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöön kuuluvat myös välineet, palvelut ja materiaalit, joita opiskelussa käytetään. Oppimisympäristöjen tulee tukea yksilön ja yhteisön kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta. Kaikki yhteisön jäsenet vaikuttavat toiminnallaan oppimisympäristöihin. Hyvin toimivat oppimisympäristöt edistävät vuorovaikutusta, osallistumista ja yhteisöllistä tiedon rakentamista. Ne myös mahdollistavat aktiivisen yhteistyön koulun ulkopuolisten yhteisöjen tai asiantuntijoiden kanssa.

Oppimisympäristöjen kehittämisen tavoitteena on, että oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monipuolisen ja joustavan kokonaisuuden. Kehittämisessä otetaan huomioon eri oppiaineiden erityistarpeet. Oppimisympäristöjen tulee tarjota mahdollisuuksia luoviin ratkaisuihin sekä asioiden tarkasteluun ja tutkimiseen eri näkökulmista. Lisäksi oppimisympäristöjen kehittämisessä ja valinnassa otetaan huomioon, että oppilaat oppivat uusia tietoja ja taitoja myös koulun ulkopuolella.

Perusopetuksen tilaratkaisujen kehittämisessä, suunnittelussa, toteutuksessa ja käytössä otetaan huomioon ergonomia, ekologisuus, esteettisyys, esteettömyys ja akustiset olosuhteet sekä tilojen valaistus, sisäilman laatu, viihtyisyys, järjestys ja siisteys. Koulun tilaratkaisuilla kalusteineen, varusteineen ja välineineen on mahdollista tukea opetuksen pedagogista kehittämistä ja oppilaiden aktiivista osallistumista. Tilat, välineet ja materiaalit sekä kirjastopalvelut pyritään saamaan oppilaan käyttöön niin, että ne antavat mahdollisuuden myös itsenäiseen opiskeluun. Koulun sisä- ja ulkotilojen lisäksi eri oppiaineiden opetuksessa hyödynnetään luontoa ja rakennettua ympäristöä. Kirjastot, liikunta-, taide- ja luontokeskukset, museot ja monet muut yhteistyötahot tarjoavat monimuotoisia oppimisympäristöjä.

Tieto- ja viestintäteknologia on olennainen osa monipuolisia oppimisympäristöjä. Sen avulla vahvistetaan oppilaiden osallisuutta ja yhteisöllisen työskentelyn taitoja sekä tuetaan oppilaiden henkilökohtaisia oppimispolkuja. Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon monimuotoinen mediakulttuuri. Uusia tieto- ja viestintäteknologisia ratkaisuja otetaan käyttöön oppimisen edistämiseksi ja tukemiseksi. Oppilaiden omia tietoteknisiä laitteita voidaan käyttää oppimisen tukena huoltajien kanssa sovittavilla tavoilla. Samalla varmistetaan, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus tieto- ja viestintäteknologian käyttöön.

Onnistumisen kokemukset ja elämykset erilaisissa ympäristöissä ja oppimistilanteissa innostavat oppilaita oman osaamisensa kehittämiseen. Oppilaat osallistuvat oppimisympäristöjen

kehittämiseen. Oppimisympäristöjen suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet. Näin voidaan ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarvetta. Tuen tarpeen mukaan räätälöidyt oppimisympäristöt voivat olla osa oppilaan suunnitelmallista tukea.

Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon koulu yhteisön ja jokaisen oppilaan kokonaisvaltainen hyvinvointi. Ympäristöjen tulee olla turvallisia ja terveellisiä ja edistää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaista tervettä kasvua ja kehitystä. Oppilaita ohjataan vastuulliseen ja turvalliseen toimintaan kaikissa oppimisympäristöissä. Hyvä työrauha sekä ystävällinen ja kiireetön ilmapiiri tukevat oppimista.

Paikalliset tarkennukset

Porvoon oman paikallisen ympäristön ja kulttuurin huomioiminen oppimisympäristönä tarjoaa paljon mahdollisuuksia. Porvoon kansallisen kaupunkipuiston merkittävät luonto- ja kulttuurihistorialliset kohteet avaavat oven porvoolaisuuteen. Kaksikielisyyden arvostaminen suuntaa toiminnan kehittämistä siten, että oppimisympäristöjä pystytään hyödyntämään yli kielirajojen. Yhteistyötä yli yksikkö- ja toimialarajojen kehitetään, jotta erilaisten ympäristöjen, tilojen, laitteiden jne. hyödyntäminen on mahdollisimman tehokasta ja joustavaa. Oppimisympäristöjen kehittämisessä huomioidaan myös osaamisen jakamisen ja toisilta oppimisen mahdollistaminen.

Porvoon suomenkielisissä perusopetuspalveluissa on valittu yhteisesti opetushenkilöstön, oppilaiden, huoltajien ja yhteistyökumppaneiden kesken kolme paikallista perusopetuksen oppimisympäristöihin liittyvää painotusta:

- hyvä työrauha sekä ystävällinen ja kiireetön ilmapiiri
- joustavat, opetukseen ja yhteistyöhön soveltuvat tilat ja välineet
- hyvä sisäilman laatu ja viihtyvyys

Hyvä työrauha sekä ystävällinen ja kiireetön ilmapiiri

- Sovitaan yhteisistä tavoitteista työskentelylle.
- Sitoudutaan yhteisiin sääntöihin.
- Aikuisilla on aikaa kuunnella oppilaita.
- Kiinnitetään huomiota ryhmäyttämiseen ja tarpeen mukaan hyödynnetään yhteistyökumppaneiden osaamista (koulukuraattori, nuorisopalvelut, erilaiset ohjelmat jne).

Joustavat, opetukseen ja yhteistyöhön soveltuvat tilat ja välineet

- Kehitetään ja käytetään luovasti olemassa olevia tiloja.
- Hyödynnetään koulun ulkopuolisia ympäristöjä.

Kouluviihtyvyys

- Korostetaan yhteistä vastuuta kouluympäristöstä.

Koulun tulee täsmentää oppimisympäristöjen kehittämisen tavoitteet ja yhteiset toimintaperiaatteet sekä muu käytännön toteutus lukuvuosisuunnitelmaan.

Työtavat

Työtapojen valinnan lähtökohtana ovat opetukselle ja oppimiselle asetetut tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Työtapojen vaihtelu tukee ja ohjaa koko opetusryhmän ja jokaisen oppilaan oppimista. Opetuksessa käytetään eri ikäkausiin sekä erilaisiin oppimislanteisiin soveltuvia työtapoja. Työtapojen ja arviointimenetelmien monipuolisuus antaa oppilaalle mahdollisuuden osoittaa osaamistaan eri tavoin. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota myös sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Monipuoliset työtavat tuovat oppimiseen iloa ja onnistumisen kokemuksia sekä tukevat eri ikäkausille ominaista luovaa toimintaa. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat sekä eri aistien käyttö ja liikkuminen lisäävät oppimisen elämyksellisyyttä ja vahvistavat motivaatiota. Motivaatiota vahvistavat myös työtavat, jotka tukevat itseohjautuvuutta ja ryhmään kuulumisen tunnetta. Draamatoiminta sekä muut taiteelliset ilmaisukeinot edistävät oppilaiden kasvua itsensä tunteviksi, itsetunnonaan terveiksi ja luoviksi ihmisiksi. Tällöin oppilaat pystyvät ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja toimimaan rakentavassa vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten ja ryhmien kanssa. Työtapojen valinnalla voidaan tukea myös yhteisöllistä oppimista, jossa osaamista ja ymmärrystä rakennetaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa rooleissa, jakamaan tehtäviä keskenään ja olemaan vastuussa sekä henkilökohtaisista että yhteisistä tavoitteista.

Työtapojen valinnassa otetaan huomioon eri oppiaineiden ominaispiirteet sekä laaja-alaisen osaamisen kehittäminen. Oppiaineille ominaisten työtapojen käyttö edistää sekä jäsenyneiden tietorakenteiden muodostumista että taitojen omaksumista. Oppimisen kannalta tärkeitä ovat tiedon hankkimisen, käsittelyn, analysoimisen, esittämisen, soveltamisen, yhdistelemisen, arvioinnin ja luomisen taidot. Tutkiva ja ongelmalähtöinen työskentely, leikki, mielikuviituksen käyttö ja taiteellinen toiminta edistävät käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista, kriittistä ja luovaa ajattelua sekä taitoa soveltaa osaamista.

Opetuksen eriyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. Eriyttäminen perustuu oppilaantuntemukseen ja on kaiken opetuksen pedagoginen lähtökohta. Se koskee opiskelun laajuutta ja syvyyttä, työskentelyn rytmiä ja etenemistä sekä oppilaiden erilaisia tapoja oppia. Eriyttäminen perustuu oppilaan tarpeille ja mahdollisuuksille suunnitella itse opiskeluaan, valita erilaisia työtapoja ja edetä yksilöllisesti. Työtapojen valinnassa otetaan huomioon myös oppilaiden väliset yksilölliset ja kehitykselliset erot. Eriyttämällä tuetaan oppilaan itsetuntoa ja motivaatiota sekä turvataan oppimisen rauhaa. Eriyttämisellä myös ehkäistään tuen tarpeen syntymistä.

Myös opetuksen eheyttäminen ohjaa työtapojen valintaa.

Monipuolinen ja tarkoituksenmukainen tieto- ja viestintäteknologian käyttö lisää oppilaiden mahdollisuuksia kehittää työskentelyään ja verkostoitumistaitojaan. Siten valmiudet tiedon omatoimiseen, vuorovaikutteiseen ja kriittiseen hankintaan, käsittelyyn ja luovaan tuottamiseen karttavat. Työtapojen valinnassa hyödynnetään pelien ja pelillisyyden tarjoamat mahdollisuudet.

Opettaja valitsee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa ja ohjaa oppilaita erityisesti uusien työtapojen käytössä itseohjautuvuutta vahvistaen. Oppimaan oppimisen taidot kehittyvät parhaiten silloin, kun opettaja ohjaa oppilaita myös suunnittelemaan ja arvioimaan työskentelytapojaan. Tämä motivoi ja auttaa oppilaita ottamaan vastuuta oppimisesta ja työskentelystä kouluyhteisössä. Yhteinen tavoitteiden ja arviointiperusteiden pohdinta sitouttaa tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn.

Paikalliset tarkennukset

Porvoon suomenkielisissä perusopetuspalveluissa on valittu yhteisesti opetushenkilöstön, oppilaiden, huoltajien ja yhteistyökumppaneiden kesken paikallinen painotus perusopetuksen työtapoihin:

- vuorovaikutusta, oppimista, kasvua ja yhteistyötä edistävät työtavat

Koulun tulee täsmentää työtapojen kehittämisen tavoitteet ja yhteiset toimintaperiaatteet sekä muu käytännön toteutus lukuvuosisuunnitelmaan.

Vuorovaikutusta, oppimista, kasvua ja yhteistyötä edistävät työtavat

- Työtapojen valintaa, käyttöä ja kehittämistä ohjaa oppimiskäsitys.
- Osaamisen jakaminen, toisilta oppiminen ja yhteisöllisyys korostuvat työtapojen valinnassa.
- Kouluyhteisössä rohkaistutaan kokeilemaan uusia tapoja työskennellä.
- Oppilaat kantavat vastuuta koko oppimisprosessista.

4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Opetuksen eheyttäminen on tärkeä osa perusopetuksen yhtenäisyyttä tukevaa toimintakulttuuria. Eheyttämisen tavoitteena on tehdä mahdolliseksi opiskeltavien asioiden välisten suhteiden ja keskinäisten riippuvuuksien ymmärtäminen. Se auttaa oppilaita yhdistämään eri tiedonalojen tietoja ja taitoja sekä jäsentämään niitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Kokonaisuuksien tarkastelu ja tiedonaloja yhdistelevät, tutkivat työskentelyjaksot ohjaavat oppilaita soveltamaan tietoa ja tuottavat kokemuksia osallistumisesta tiedon yhteisölliseen rakentamiseen. Oppilaat voivat näin hahmottaa koulussa opiskeltavien asioiden merkitystä oman elämän ja yhteisön sekä yhteiskunnan ja ihmiskunnan kannalta. Samalla he saavat aineksia maailmankuvansa laajentamiseen ja jäsentämiseen.

Opetuksen eheyttäminen edellyttää sekä opetuksen sisältöä että työtapoja koskevaa pedagogista lähestymistapaa, jossa kunkin oppiaineen opetuksessa ja erityisesti oppiainerajat ylittäen tarkastellaan todellisen maailman ilmiöitä tai teemoja kokonaisuuksina. Eheyttämisen tapa ja kesto voi vaihdella oppilaiden tarpeista ja opetuksen tavoitteista riippuen. Eheyttämistä voidaan toteuttaa muun muassa:

- rinnastamalla eli opiskelemalla samaa teemaa kahdessa tai useammassa oppiaineessa samanaikaisesti
- jaksottamalla eli järjestämällä samaan teemaan liittyvät asiat peräkkäin opiskeltaviksi
- toteuttamalla toiminnallisia aktiviteetteja kuten teemapäiviä, erilaisia tapahtumia, kampanjoita, opintokäyntejä ja leirikouluja
- suunnittelemalla monialaisia, pitempikestoisia oppimiskokonaisuuksia, joiden toteuttamiseen osallistuu useampia oppiaineita ja joihin voi sisältyä edellä mainittuja eheyttämistapoja
- muodostamalla oppiaineista integroituja kokonaisuuksia

- kokonaisopetuksena, jossa kaikki opetus toteutetaan eheyttynä kuten esiopetuksessa.

Jotta voidaan turvata kaikkien oppilaiden mahdollisuus kokonaisuuksien tarkasteluun ja oppilaita kiinnostavaan tutkivaan työskentelyyn, opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että oppilaiden opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteet, sisällöt ja toteuttamistavat päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa ja ne täsmennetään koulujen lukuvuosisuunnitelmissa. Oppimiskokonaisuudet suunnitellaan riittävän pitkäkestoisiksi siten, että oppilailla on aikaa syventyä oppimiskokonaisuuden sisältöön ja työskennellä tavoitteellisesti, monipuolisesti ja pitkäjänteisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa ja lukuvuosisuunnitelmassa voidaan päättää myös muista opetuksen eheyttämistavoista.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet edistävät perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Oppimiskokonaisuuksien aiheet suunnitellaan paikallisesti ilmentämään toimintakulttuurin periaatteita.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään paikallisia voimavaroja ja mahdollisuuksia. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat hyvän tilaisuuden koulun ja muun yhteiskunnan väliselle yhteistyölle. Käsiteltävien asioiden paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys luovat lisämotivaatiota sekä opettajille että oppilaille. Oppilaiden osallistuminen suunnitteluun on välttämätöntä. Oppimiskokonaisuuksien tarkoituksena on käsitellä toiminnallisesti oppilaiden kokemusmaailmaan kuuluvia ja sitä avartavia asioita, jolloin tavoitteena on

- vahvistaa oppilaiden osallisuutta ja tarjota mahdollisuuksia olla mukana opiskelun tavoitteiden, sisältöjen ja työskentelytapojen suunnittelussa
- nostaa esiin oppilaiden merkityksellisiksi kokemia kysymyksiä sekä luoda tilaisuuksia niiden käsittelyyn ja edistämiseen
- lisätä mahdollisuuksia opiskella erilaisissa ja eri-ikäisten oppilaiden ryhmissä ja työskennellä useiden eri aikuisten kanssa
- tarjota mahdollisuuksia yhdistää koulun ulkopuolinen oppiminen koulutyöhön
- antaa tilaa älylliselle uteliaisuudelle, elämyksille ja luovuudelle sekä haastaa monenlaisiin vuorovaikutus- ja kielenkäyttötilanteisiin
- vahvistaa tietojen ja taitojen soveltamista käytäntöön sekä harjaannuttaa kestävän elämäntavan mukaista toimijuutta
- innostaa oppilaita toimimaan yhteisöä ja yhteiskuntaa rakentavalla tavalla.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen edellyttävät yhteistyötä eri lähestymistapoja edustavien oppiaineiden kesken sekä koulun muun toiminnan hyödyntämistä. Kaikki oppiaineet ovat vuorollaan mukana oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa kulloisenkin kokonaisuuden edellyttämällä tavalla. Oppimiskokonaisuuksien sisällöiksi etsitään toimintakulttuurin periaatteiden mukaisia, oppilaita kiinnostavia sekä oppiaineiden ja opettajien väliseen yhteistyöhön soveltuvia teemoja. Niiden opiskelussa käytetään eri oppiaineille ominaisia tarkastelutapoja, käsitteitä ja menetelmiä.

Oppilaille annetaan palautetta työskentelystään oppimiskokonaisuuden aikana ja oppilaan osoittama osaaminen otetaan huomioon oppiaineissa annettavaa sanallista arviota tai arvosanaa muodostettaessa.

Paikalliset tarkennukset

Opetuksen eheyttäminen Porvoossa

- Opetusta eheytetään koulussa monialaisten oppimiskokonaisuuksien avulla, joita jokaisella oppilaalla on vähintään yksi lukuvuoden aikana.
- Koulua ja henkilökuntaa rohkaistaan eheyttämään opetusta mahdollisuuksien mukaan myös muuten lukuvuoden aikana.
- Opettajien työaikaa suunnataan eheyttämisen suunnitteluun ja toteuttamiseen, sekä koulutyön suunnittelussa otetaan huomioon, miten rakenteellisilla järjestelyillä voidaan mahdollistaa eheyttävää opetusta.
- Opetuksen eheyttämisessä voidaan hyödyntää perusopetuspalveluiden yhteistä vuosittaista teemaa.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet Porvoossa

Porvoon suomen- ja ruotsinkielisillä perusopetuspalveluilla sekä varhaiskasvatuspalveluilla on esi- ja perusopetuksen yhteinen vuosittainen teema, joka suuntaa oppimiskokonaisuuksien suunnittelua ja toteuttamista kaikissa kouluissa ja esiopetuksen yksiköissä.

- Koulu voi halutessaan toteuttaa tämän lisäksi muihin teemoihin liittyviä kokonaisuuksia.
- Teemaa suunnitellaan monialaisesti ja sen valmisteluun tulee ottaa mukaan ainakin oppilaita, perusopetuksen opettajia sekä mahdollisesti esiopetuksen edustaja, kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden edustaja ja seurakunnan edustaja.
- Koulun oppilaskunnalle ja henkilökunnalle tulee tarjota mahdollisuus esittää teemaehdotuksia.
- Teeman suunnittelussa ja valinnassa huomioidaan eri oppiaineiden mahdollisuudet olla vuorotellen osana teeman toteuttamista.
- Teemaehdotukseen liitetään siihen soveltuvia oppiaine- ja työtapaehtotuksia.

Toteutus

- Monialaisten oppimiskokonaisuuksien laajuus on noin yksi (1) viikko työskentelyä oppilaan viikkotuntien mukaisesti, toteutettuna joko yhden viikon ajan tai pidemmällä aikavälillä.
- Koulu suunnittelee monialaiset oppimiskokonaisuutensa syksyisin.
- Monialaiset oppimiskokonaisuudet kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmaan.
- Monialaiset oppimiskokonaisuudet toteutetaan lukuvuoden aikana.
- Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteutuminen kirjataan koulun lukuvuosikertomukseen.

Arviointi

- Monialaista oppimiskokonaisuutta arvioidaan ennen kaikkea prosessina, jossa oppilaan itsearviointi sekä vertaispalaute korostuu.

- Oppilaalla tulee olla oppimiskokonaisuuden alussa selkeä näkemys siitä, mitä ja miten arvioidaan.
- Monialaisen oppimiskokonaisuuden suunnitteluvaiheessa kirjataan, miten työskentelytaidot ja muu osaaminen otetaan huomioon mukana olevien oppiaineiden arvioinnissa.
- Työskentelytaitojen, ajattelun taitojen ja vuorovaikutustaitojen arvioimiselle tulee antaa tilaa.
- Oppimisprosessin dokumentoinnissa pyritään hyödyntämään tietotekniikkaa ja teknologiaa.

4.5 Porvoon kaupungin oppilaanohjauksen ohjaussuunnitelma

Ohjaussuunnitelmassa on hyödynnetty Opetushallituksen hyvän ohjauksen kriteereitä. Hyvälle ohjaukselle on kriteereissä määritelty läpi perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen kulkevat yhteistä hyvää ohjausta määrittävät teemat. Yhteisillä teemoilla korostetaan ohjauksen jatkumon merkitystä oppilaalle ja opiskelijalle. Tärkeää on taata ohjauksen tasainen laatu jokaiselle oppilaalle koulusta riippumatta.

Opetussuunnitelman perusteiden mukaan ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn ja vastuunjako sekä työskentely monialaisissa verkostoissa, kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa, työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelmaa arvioidaan ja päivitetään säännöllisesti osana opetussuunnitelmaa.

Oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet

Perusopetuksen 1–6 vuosiluokkien oppilaanohjaus toteutetaan pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Ohjaus tulee järjestää siten, että se tarjoaa oppilaalle sekä luokkamuotoista ohjausta että yksilöllisiin kysymyksiin syventyvää henkilökohtaista ohjausta.

Vuosiluokilla 1–6 ohjauksen aiheet liittyvät oppimiseen, opiskelutaitoihin, kasvuun, kehitykseen, valintojen tekemisen tukemiseen sekä erilaisiin arkielämän kysymyksiin. Koulupolun ensimmäisillä luokilla onnistuneesti luotu vahva pohja opiskelulle ja itsetunnolle kantaa positiivisesti läpi koko opiskeluajan.

Keskeinen osa oppilaanohjausta on myös erilaisten oppimiseen liittyvien vaikeuksien tunnistaminen sekä oikea-aikainen tukimuotojen järjestäminen. Oppilaanohjauksen keinoissa painottuvat myönteinen palaute, vahvuuksien tunnistaminen ja ratkaisukeskeinen näkökulma.

Ohjauksesta vastaa lähtökohtaisesti luokanopettaja yhteistyössä muun henkilöstön kanssa. Ohjaukseen kuuluu kodin ja koulun välinen yhteistyö. Myös toiset oppilaat voivat toimia ohjaajina esimerkiksi vertaissovittelun, kummioppilastoiminnan tai Välkkäri-toiminnan yhteydessä.

Ohjauksen tavoitteena on tukea oppilaan kasvua kouluyhteisön vastuulliseksi jäseneksi. Ohjauksen keinoin tuetaan oppimista ja opiskelutaitojen kehittymistä erilaisissa ryhmissä, oppimistilanteissa ja oppimisympäristöissä. Monipuolisten työskentelytapojen avulla pyritään mahdollistamaan onnistumisen kokemuksia ja auttamaan oppilasta löytämään omia vahvuuksiaan. Oppimisen haasteisiin

puututaan varhaisessa vaiheessa, ja tukitoimia suunnitellaan sekä toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Ohjauksen painopisteet vuosiluokilla 1–2

Vuosiluokkien 1–2 oppilaat tutustuvat koulun arvoihin, käytäntöihin ja sääntöihin sekä oman luokan toimintamalleihin. Koulussa tuetaan vuorovaikutustaitojen kehittymistä ja ohjataan suhtautumaan vastuullisesti koulutyöhön ja tehtäviin. Oppilaita voidaan myös ohjata vapaa-ajan toiminnan ja koulun kerhojen pariin.

Ohjauksen painopisteet vuosiluokilla 3–6

Vuosiluokilla 3–6 syvennetään aiemmin kuvattuja vuosiluokkien 1–2 tavoitteita. Tavoitteena on myös ohjata oppilasta aiempaa suurempaan itsenäisyyteen ja vastuullisuuteen koulutyössä ja tehtävien tekemisessä. Taito- ja taideaineita valinnaisena opiskelevat kaikki luokkien 4–6 oppilaat ja vapaaehtoinen A2-kieli alkaa 4. luokalla. Oppilas voi valita A2-kieleksi ranskan, ruotsin, saksan tai venäjän kieliohjelmassa kuvatulla tavalla. B1-kieli, ruotsi, alkaa viimeistään 6. luokalta kaikilla niillä oppilailla, jotka eivät ole valinneet sitä A2-kieleksi.

Ohjauksen painopisteet vuosiluokilla 7–9

Ohjauksen painopiste yläkoulussa on oppilaanohjauksessa, josta vastaa opinto-ohjaaja. Perusopetuksen 7–9 vuosiluokilla oppilaanohjaus muodostuu luokkamuotoisesta ohjauksesta, yksilöllisiin kysymyksiin syventävästä henkilökohtaisesta ohjauksesta, sosiaaliseen vuorovaikutukseen perustuvasta pienryhmäohjauksesta ja työelämään tutustumisesta.

Luokkamuotoisessa ohjauksessa käsitellään kaikille yhteisiä ohjauksellisia teemoja opetussuunnitelman mukaisesti. Henkilökohtaisessa ohjauksessa oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutukseen ja ammatinvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Pienryhmäohjauksessa käsitellään kaikille yhteisiä tai kunkin ryhmään osallistuvan opiskelijan henkilökohtaisia, muiden oppilaiden kanssa jaettavissa olevia ohjauksellisia kysymyksiä.

Ohjauksen tavoitteet ja toimintatavat

Oppilaanohjauksen tavoitteena on tukea oppilaan kokonaisvaltaista hyvinvointia ja ehkäistä koulutuksellista ja sosiaalista syrjäytymistä. Ohjaus tukee oppilaan kasvua ja kehitystä: se tukee oppilaan itsetuntemuksen lisääntymistä sekä tarjoaa psykososiaalista tukea. Ohjaus tukee oppilaan opiskelutaitojen kehittymistä ja opintojen etenemistä. Sen avulla mahdollistetaan oppilaan päätöksenteko eri valinta- ja nivelvaiheissa koulupolun aikana. Ohjauksen tavoitteena onkin tukea oppilaan koulutus- ja ammatinvalintaprosessia perusopetuksen eri vaiheissa sekä jatko-opintoihin haettaessa.

Ohjaus kuuluu jokaiselle ohjaus- ja opetushenkilöstöön kuuluvalle henkilölle. Laadukas ohjaus toteutuu silloin kun oppilaalla on mahdollisuus saada riittävästi monipuolista ja jatkuvaa ohjausta tarpeensa mukaan koko opintojen ajan.

Ohjaustoiminnan kolme osa-aluetta

1. Ohjauksen tavoitteena on oppilaan itsetuntemuksen vahvistaminen tukemalla **psykososiaalista** kasvua ja kehitystä. Oppilasta tuetaan sekä sosiaalisesti että psyykkisesti sopeutumaan ja toimimaan kouluyhteisössä.
2. Ohjauksella tuetaan opintojen etenemistä ja onnistumista sekä **opiskelutaitojen oppimista ja kehittymistä**. Ohjauksella mahdollistetaan oppilaan yksilöllinen opintopolku.
3. Ohjauksella tuetaan nuoren **koulutus ja ammatinvalintaprosessia** perusopetuksen eri vaiheissa sekä jatko-opintoihin haettaessa. Ohjauksella pyritään auttamaan nuoria tiedostamaan omia henkilökohtaisia vahvuuksiaan ja ammatillisia kiinnostuksen kohteitaan sekä antamaan tarvittavia valmiuksia tehdä elämänuraa koskevia valintoja. Tähän tehtävään liittyy keskeisesti työelämään sekä ammattien maailmaan tutustuminen sekä koulutusjärjestelmän monipuolinen tuntemus. Peruskoululaisen TET eli työelämään tutustuminen on merkittävä tekijä oman valinnan teossa ja prosessin yhtenä osana.

Ohjauksen työn ja vastuunjako

Ohjauksen koulukohtainen työn ja vastuunjako tarkennetaan osana lukuvuosisuunnitelmaa oheisen kuvion pohjalta.

Tehtävät	Rehtori	Luokanvalvoja	Aineenopettaja	Erityisluokanopettaja	Erityisopettaja	Opinto-ohjaaja	Koulunkäynninohjaaja	Kouluvalmentaja
Yksilölliset opintokeskustelut vuosiluokilla 7–8		•		•	•	•		
Henkilökohtaiset ohjauskeskustelut vuosiluokilla 7–9						•		
Tuki oppiaineessa		•	•	•	•		•	
Opiskelutaidot			•	•	•	•	•	
Motivaation tukeminen	•	•	•	•	•	•	•	•
Oppimisen tukeminen	•	•	•	•	•	•	•	•
Poissaolot ja niiden seuranta		•	•	•	•	•	•	•
Yhteys opiskeluhuoltoon	•	•	•	•	•	•	•	•
Tehostettu henkilökohtainen ohjaus		•	•	•	•	•		•
Yksilölliset kouluvierailut vuosiluokilla 8–9				•		•		•
Kouluvierailut vuosiluokalla 8						•		
TET vuosiluokilla 7-9				•		•		
Monialainen yhteistyö	•	•	•	•	•	•		•
Vaativan tuen oppilaiden ohjaus				•	•	•		

Tehtävät	Rehtori	Luokanvalvoja	Aineenopettaja	Erityisluokanopettaja	Erityisopettaja	Opinto-ohjaaja	Koulunkäynninohjaaja	Koulu-koutsi
Tiedonsiirto toisen asteen oppilaitoksiin				•	•	•		
Vanhempainillat vuosiluokilla 6–8	•	•		•	•			
Yhteishaun infoilta vuosiluokalla 9						•		

Työskentely monialaisissa verkostoissa

Koulut toimivat aktiivisessa suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan tekemällä yhteistyötä muun muassa toisen asteen oppilaitosten, nuorisotoimen, kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden, opiskeluhuoltopalveluiden, seurakunnan, vanhempainyhdistysten sekä Ohjaamon kanssa.

Kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa

Kaikki koulussa tapahtuva ohjaus tehdään yhteistyössä kodin ja koulun kanssa. Rehtori vastaa koulussa toteuttavasta kodin ja koulun yhteistyöstä ja tiedottamisesta yhdessä muun opetus- ja ohjaushenkilöstön kanssa. Ohjauksen osalta tarkennukset kodin ja koulun yhteistyön toimintatavoista kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelman.

Työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt

Verkosto- ja työelämäyhteistyö on suunniteltua ja aktiivista. Oppilas tutustuu monipuolisesti ammatteihin, työelämään ja yrittäjyyteen. Vuosiluokilla 7–9 koulun ja työelämän yhteistyö toteutuu pääsääntöisesti TET-jaksojen (työelämään tutustuminen) kautta. Vuosiluokalla 8 järjestetään viiden päivän pituinen TET-jakso ja vuosiluokalla 9 kahden viikon pituinen TET-jakso. Opinto-ohjaajat esittelevät TET-paikkojen tarjontaa sekä huolehtivat yhteisten TET-sopimusohjien käytöstä.

Vuosiluokilla 6 ja 9 oppilaat pääsevät tutustumaan yrittäjyyteen Yrityskylässä (NYT). Vuosiluokilla 7–9 oppilaat osallistuvat myös erilaisiin työelämään liittyviin tapahtumiin, kuten Duunitehdas-messuille. Lisäksi järjestetään työelämäoppitunteja, mikäli se on mahdollista.

Henkilökohtainen tehostettu oppilaanohjaus

Perusopetuksen **tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus** astui voimaan 1.8.2021 (ks. perusopetuslain (628/1998) pykälä 11 a (muutettu 1216/2020)). Tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus tarkoittaa, että sellaisella perusopetuksen 8. ja 9. luokkaa suorittavalla oppilaalla, joka tarvitsee perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää tukea, on oikeus saada opetussuunnitelman mukaisen oppilaanohjauksen lisäksi tarpeidensa mukaista henkilökohtaista tehostettua oppilaanohjausta.

Tehostettu oppilaanohjaus on tarkoitettu oppilaalle, joka tarvitsee jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää tukea. Oppilaan tuen taso ei määritä yksinään tuen tarvetta, vaan oppilaan tarve saada tehostettua ohjausta päätöksentekoon, koulutuspolun jatkumon turvaamiseen ja opintojen etenemiseen perusasteella.

Tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus näkyy 8. ja 9. luokilla siten, että opinto-ohjaaja aloittaa jatko-opintoihin ohjaamisen 8. luokan syksyllä (tarvittaessa 9. luokan) niiden oppilaiden kohdalla, joiden arvioidaan olevan koulutuksellisen syrjäytymisen vaarassa joko opintojen etenemisen näkökulmasta tai päätöksenteon vaikeuksista johtuen. Myös oppilaan sosiaalinen ja terveydellinen tilanne voivat vaikuttaa taustalla.

Tehostettu ohjaus toteutetaan henkilökohtaisena ohjauksena, pienryhmäohjauksena, monialaisissa verkostoissa oppilaan tukemisen suunnitteluna, kodin ja koulun yhteistyönä, työelämään ja koulutukseen tehostetusti tutustumisena. Opinto-ohjaaja koordinoi yhdessä moniammatillista yksilöllistä oppilashuoltoa tekevien kanssa oppilaan tuen tarvetta. Henkilökohtaiseen jatko-opintosuunnitelmaan kirjataan oppilaan vahvuuksia sekä tavoitteita siirtymisestä perusopetuksen jälkeisiin opintoihin.

Tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus on yksilöllistä oppilaanohjausta ja opiskelun tukea, jota opinto-ohjaaja, aineenopettaja ja erityisopettaja voivat tarjota havaitun tarpeen perusteella, esimerkiksi koulunkäynnin motivoinnin, jatko-opinto- ja urasuunnitelmien lisätuen tai muun arvioidun tarpeen nojalla.

Tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta saavalle oppilaalle laaditaan henkilökohtainen jatko-opintosuunnitelma. Jatko-opintosuunnitelma on kaksiosainen. Opetuksen järjestäjän vastuulla on ohjata ja valvoa oppivelvollisia perusopetuksen ja yhteishaun aikana. Osana tätä ohjausta opetuksen järjestäjä arvioi yhdessä oppivelvollisen ja hänen huoltajansa kanssa, mikä koulutus on opiskelijalle sopivin ottaen huomioon erityisen tuen tarpeet.

Tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen kirjaukset tehdään Wilman *Oppilaanohjaus*-välilehdelle.

5 Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen

5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä

Arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri ilmenevät koulutyön käytännön järjestämisessä. Järjestämisen tulee edistää kasvatukselle ja opetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja perusopetuksen tehtävän toteuttamista. Järjestämisellä luodaan edellytykset oppilaiden hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle sekä huolehditaan koulu yhteisön sujuvasta toiminnasta ja yhteistyöstä. Koulutyön käytännöt edistävät myös kestävä elämäntapaa.

Lähtökohtana on yhteinen vastuu ja huolenpito jokaisen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu koulun kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta. Koulutyön järjestämisessä otetaan huomioon kaikkien oppilaiden tarpeet, edellytykset ja vahvuudet. Hyvä opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutussuhde edistää kouluun kiinnittymistä. Huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävä yhteistyö tukee tässä onnistumista.

Opetussuunnitelman mukainen opetus, ohjaus, opiskeluhoito ja oppimisen tuki kaikkina koulupäivinä sekä turvallinen oppimisympäristö ovat jokaisen oppilaan oikeus. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilaan oikeudet toteutuvat ja huolehtii edellytysten luomisesta tätä edistävälle koulutyölle. Koulun johdolla on käytännön vastuu opetuksen, ohjaukseen, opiskeluhoollon ja oppimisen tuen järjestämiseen liittyvistä ratkaisuista koulu yhteisössä, kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Tähän sisältyy myös ongelmien ja poissaolojen suunnitelmallinen ennaltaehkäisy sekä kasvun ja oppimisen esteiden tunnistaminen ja poistaminen koulun toimintatavoista. Jokaisella opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista. Opettajat vaikuttavat näihin pedagogisilla ja didaktisilla ratkaisuillaan ja ohjausotteellaan. Opettajan tehtävään kuuluu oppilaiden oppimisen, työskentelyn ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen, jokaisen oppilaan arvostaminen ja oikeudenmukainen kohtelu, mahdollisten vaikeuksien varhainen tunnistaminen sekä oppilaiden ohjaaminen ja tukeminen. Opettaja huolehtii osaltaan siitä, että oppilaiden oikeus ohjaukseen sekä opetukselliseen ja opiskeluhoollolliseen tukeen toteutuu. Tämä edellyttää vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa, opettajien keskinäistä yhteistyötä ja erityisesti opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten kanssa tehtävää yhteistyötä.

Oppilailla on koulu yhteisön jäsenenä oma vastuunsa. Se ilmenee säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovituista tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä. Laki velvoittaa oppilaan osallistumaan perusopetukseen ja suorittamaan tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymään asiallisesti. Oppilaan on käyttäydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden oppilaiden, koulu yhteisön tai opiskelu ympäristön turvallisuutta tai terveyttä. Vapautus opetukseen osallistumisesta voidaan myöntää oppilaalle vain tilapäisesti erityisestä syystä. Koti ja koulu yhdessä ohjaavat oppilaita toimimaan lain edellyttämällä tavalla ja tukevat oppilaita näiden ponnisteluissa. Koulun tehtävänä on puuttua suunnitelmallisesti poissaoloihin ja auttaa oppilaita onnistumaan koulutyössään.

Paikalliset tarkennukset

Porvoossa yhteinen vastuu koulupäivästä rakentuu seuraavasti:

- Koulu yhteisössä kunnioitetaan kaikkia.
- Oppilas on vastuussa kouluyhteisön jäsenenä siitä, että hän käyttäytyy muita kiusaamatta ja syrjimättä eikä vaaranna muiden oppilaiden, kouluyhteisön tai opiskelu ympäristön turvallisuutta tai terveyttä.
- Koulun toimintakulttuuri tukee oppimista ja hyvinvointia.
- Toiminta- ja opiskelu ympäristöt ovat asianmukaisia ja eri ikäkausille suunnattuja.
- Oppilaan koulupäivä nähdään kokonaisuutena, johon voi kuulua koulumatkojen ja koulutyön lisäksi kerho- ja iltapäivätoimintaa.
- Eri toimijoiden kesken tehdään tiivistä yhteistyötä ja jaetaan vastuuta liittyen koulupäivän kokonaisuuteen.
- Käytetään erilaisia ohjelmia ja toimintamalleja, jotka tukevat hyvää ja turvallista koulupäivää mm. ProKoulu, tutorit, kummioppilastoiminta sekä luottamusoppilas- ja tukioppilastoiminta.

Kouluun kiinnittyminen ja poissaolojen ehkäiseminen

Läsnäoloa tukeva koulun toimintakulttuuri edistää oppimista, osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia. Poissaolojen ehkäiseminen on keskeisessä asemassa suunniteltaessa poissaoloihin liittyviä toimenpiteitä ja toimintamalleja. Poissaolojen ehkäisemisessä kouluun kiinnittymistä ja läsnäoloa tuetaan niin kouluyhteisön kuin yksittäisen oppilaankin tasolla.

Koulussa opitaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja ja ryhmässä toimimisen taitoja osana oppiaineiden opetusta ja laaja-alaisen osaamisen kokonaisuutta. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelua varten voidaan paikallisesti laajentaa esimerkiksi terveystiedon tai muiden aineiden oppimäärää.

Yhteisön kannustava ilmapiiri tukee oppilaiden aitoa toimijuutta sekä vertaissuhteiden muodostumista. Erytystä huomiota läsnäolon tukemiseen tulee kiinnittää opintojen nivelvaiheissa, jolloin kiinnittyminen uuteen yhteisöön on kesken.

Opiskeluhoito on yhteisöllistä ja yksilökohtaista työtä, jonka avulla huolehditaan niin kouluyhteisön kuin yksittäisen oppilaan hyvinvoinnista ja oppimisesta. Yhteisöllinen opiskeluhoito on tärkeä osa koulun toimintakulttuuria ja arjen huolenpitoa, jonka avulla vahvistetaan oppilaan osallisuutta ja kokemusta kuulumisesta luokka- ja kouluyhteisöön. Opiskeluhoito ulottuu kaikkeen koulutyöhön ja on kouluyhteisön aikuisten yhteinen tehtävä. Välittävä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä kiireettömyys ja kuulluksi tuleminen edistävät oppilaan kiinnittymistä yhteisöön. Poissaolojen ehkäisemistä, suunnitelmallista seurantaa ja niihin puuttumista koordinoi koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä osana yhteisöllisen opiskeluhoitotyön kokonaisuutta. Yhteisöllisen työn suunnittelussa on tärkeää varmistaa oppilaiden ja huoltajien osallisuus.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeiden varhainen havaitseminen sekä riittävä ja oikea-aikainen tuki ehkäisee poissaoloja. Oppimisen sujuminen, onnistumiset ja kannustava palaute tukevat kouluun kiinnittymistä. Myös kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäiseminen ja niihin

järjestelmällinen puuttuminen tukevat yksittäisen oppilaan ja koko yhteisön hyvinvointia ja kiinnittymistä koulutyöhön.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö, keskustelu läsnäolon merkityksestä ja tiedottaminen poissaolojen seurannasta ja puuttumisen käytännöistä tukee oppilaan läsnäoloa koulussa.

Paikalliset tarkennukset

Kouluun kiinnittymisen kolme ulottuvuutta

- **Emotionaalinen:** kouluun liittyvät tunnekokemukset
 - Positiivinen ja kannustava vuorovaikutus, luokan positiivinen vahvistaminen ja hyvän huomaaminen
 - Jatkuva ryhmäyttämiseen ja turvalliseen luokkailmapiiriin panostaminen yhteistyössä opiskeluhuollon henkilöstön tai muun koulun ulkopuolisen toimijan kanssa
 - tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu osana opetusta
 - kiusaamista ja muuta syrjintää ehkäisevä toiminta, muun muassa KiVa-koulu
 - oikeudenmukainen ja tasa-arvoinen kohtelu
 - Panostus ympäristön viihtyvyyteen, terveellisyteen ja turvallisuuteen
- **Toiminnallinen:** aktiiviseen osallisuuteen liittyvät tekijät
 - oppilaiden arvostava ja kunnioittava kohtaaminen (ei syyttävä) ja kuunteleminen
 - inklusiivisuuden, osallisuuden ja yhdenvertaisuuden edistäminen
 - oppilaiden itsenäisyyden kehittäminen oppilaan valmiudet huomioiden
 - yhteistyö huoltajien kanssa, keskustella läsnäolon merkityksestä sekä tiedottaa läsnäolon seuraamisen ja poissaoloihin puuttumisen käytänteistä
- **Kognitiivinen:** oppimiseen liittyvät tekijät
 - Oppimisvaikeuksien selvittäminen ja tuen tarpeen havaitseminen varhaisessa vaiheessa
 - Kolmiportaisen tuen hyödyntäminen, oppilaat saavat riittävästi ohjausta ja tukea oppimiseensa
 - eriyttäminen oppilaan edellytyksien mukaisesti, sekä alas- että ylöspäin
 - joustavat opetusjärjestelyt liiallisen kuormituksen välttämiseksi, esimerkiksi monipuoliset mahdollisuudet osaamisen osoittamiseen

Porvoon toimintamalli läsnäolon tukemiseksi

Porvoon toimintamallin tavoitteena on ennaltaehkäistä, suunnitelmallisesti seurata ja puuttua poissaoloihin sekä selkeyttää opettajien ja opiskeluhoitohenkilöstön vastuutehtävät poissaoloihin liittyen. Poissaolojen ehkäisemisessä kouluun kiinnittymistä ja läsnäoloa tuetaan niin kouluyhteisön kuin yksittäisen oppilaan tasolla. Keskustelu huoltajien kanssa läsnäolon merkityksestä ja tiedottaminen poissaolojen seurannasta ja puuttumisen käytänteistä tukee oppilaiden läsnäoloa koulussa.

Yhteisöllisten opiskeluhoitoryhmien vastuut

Koko koulun tukeva ehkäisevä yhteisöllinen työ on opiskeluhoitotoiminnan ensisijainen toteuttamismuoto. Koulukohtainen yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä, jota johtaa koulun rehtori ja jossa opettajat, opiskeluhoitohenkilöstö, hoitajat ja oppilaat ovat osallisina, on vastuussa koulun yhteisöllisestä opiskeluhoitotoiminnasta. Tehtäviin kuuluu muun muassa huolehtia oppilaiden osallisuuden toteutumisesta sekä suunnitella, seurata ja kehittää yhteistyökäytänteitä koulun sisällä, kodin ja koulun välillä ja ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Koulukohtaiset ratkaisut ja käytännön toteutukset täsmennetään ja arvioidaan koulujen lukuvuosisuunnitelmissa.

Porvoon kaupungin yhteisöllisen opiskeluhoitotoiminnan ohjausryhmä vastaa yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista.

Yhteisöllinen hyvinvointityö poissaolojen ehkäisemiseksi

Oppimista ja hyvinvointia edistävän koulutyön lähtökohdaksi on yhteinen vastuu jokaisen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Hyvinvoinnin edistäminen kuuluu kaikille koulun aikuisille. Positiivisen toimintakulttuurin rakentaminen edistää oppimista, osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia.

Yhteisöllisessä hyvinvointityössä koulut edistävät teemoja vuosikelloajatuksen mukaisesti. Koulujen tulee suunnitella ja toteuttaa koulunsa hyvinvoinnin kokonaisuutta Porvoon vuosikellon tuella eri vuosiluokilla tai ne voivat valita käyttämänsä mallin jo olemassa olevista, toisaalla kehitetyistä malleista (esimerkiksi Koulukunnossa yhdessä, Rovaniemen hyvinvoinnin vuosikello, Oulun tunne- ja turvataitokasvatusmalli, Mieli ry:n materiaalit) tai laatia mallinsa itse. Porvoonlaisen hyvinvoinnin vuosikellon teemat ovat kaikille yhteisiä, mutta toteuttamistapa voi vaihdella. Yhteiset teemat auttavat kiinnittämään huomiota oppilaiden psyykkiseen, fyysiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin koko lukuvuoden ajan.

Porvoon vuosikellon teemat:

- **Yhteisöllisyys, osallisuus ja ryhmäyttäminen:** Yhteisöllisyyden kokemus antaa oppilaalle tunteen yhteisöön ja ryhmään kuulumisesta, osallisuus puolestaan auttaa oppilasta kiinnittämään ryhmään ja kouluun. Ryhmäyttämisen myötä oppilas kokee olevansa tärkeä osa ryhmäänsä. Toteutuessaan nämä kaikki tukevat koululäsnäoloa.
- **Arjen taidot:** Arjen selviytymistäidot ovat tärkeä osa oppilaan kokonaisvaltaista hyvinvointia. Ne kattavat mm. seuraavat asiat: *ehkäisevä päihdetyö, lepo, liikunta, ruoka, rentoutuminen, keskittyminen.*
- **Tunnetaidot:** *itsesäätely, itsetuntemus, empatia ja myötätunto, rauhoittuminen.* Tunnetaidot tarkoittavat kykyä havaita, ilmaista ja säädellä omia tunteita. Tunnetaidot ovat itsetuntemuksen ja hyvän mielenterveyden perusta.
- **Kaveritaidot ja ristiriitojen ratkaisu:** Kaveritaidoilla tarkoitetaan kykyä asettua toisen asemaan, ratkaista ristiriitoja ja neuvotella, jotka ovat tärkeitä taitoja työelämässä aikuisenakin.
- **Mediakasvatus:** Aikuisen ohjauksella oppilas oppii käyttämään mediaa turvallisesti, kun hänen medialukutaitonsa ja turvallisen mediankäytön osaamisensa kasvaa. Turvallinen median käyttö edesauttaa oppimista.

- **Turvataidot, turvaverkko ja selviytymiskeinot:** Turvataitojen myötä oppilas tunnistaa oman yksityisyytensä rajat. Oman turvaverkon ja henkilökohtaisten selviytymiskeinojen tunnistaminen auttaa oppilasta huomaamaan, kenen puoleen hän voi kääntyä hankalassa tilanteessa.

Tehtävät ja vastuut ennaltaehkäisevässä työssä

Koulun henkilökunta	Luokanopettajat/ luokanvalvojat	Opiskeluhoollon henkilöstö	Huoltaja	Rehtori
<ul style="list-style-type: none"> - Koulun kiinnittämisen kolmen ulottuvuuden edistäminen: emotionaalinen, toiminnallinen ja kognitiivinen - Opettajat merkitsevät aina poissaolot Wilmaan 	<ul style="list-style-type: none"> - Seuraa poissaoloja säännöllisesti ja selvittää mahdollisia selvittämättömiä poissaoloja - On yhteistyössä huoltajien kanssa 	<ul style="list-style-type: none"> - Osallistuu yhteisölliseen opiskeluhoollotyöhön - Oppilaiden ja huoltajien osallisuutta ja vuorovaikutusta tukevaa hyvinvointityötä - Kouluterveydenhuollon vuosittaiset terveystarkastukset, terveysneuvonta 	<ul style="list-style-type: none"> - Huolehtii siitä, että lapsi tulee kouluun - Ilmoittaa Wilman kautta, kun lapsi on poissa koulusta - Anoo Wilman kautta mahdolliset ennalta suunnitellut vapaat 	<ul style="list-style-type: none"> - Johtaa koulun yhteisöllistä opiskeluhoollotyötä - Tiedottaa läsnäolon merkityksestä sekä poissaolon seurannan ja puuttumisen käytänteistä
<p>Yhteistyö:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yhteisöllistä opiskeluhoollotyötä tehdään oppilaiden, huoltajien, koulun ja opiskeluhoollon yhteistyönä • Koulut ja opiskeluhoollto toimivat edistämällä oppilaiden ja huoltajien osallisuutta, ja tekevät yhdessä vuorovaikutusta tukevaa hyvinvointityötä 				

Poissaolojen seuraaminen

Poissaolojen seuranta ja niistä ilmoittaminen

Opetuksen järjestäjä seuraa poissaoloja suunnitelmallisesti hyödyntäen koulutason tietoja. Opetuksen järjestäjä päättää poissaoloihin puuttumisen toimintamallissaan kenen tehtävänä ja miten on seurata koulun tasolla oppilaiden poissaoloja suunnitelmallisesti koulu-, luokka- ja yksilötasolla.

On tärkeää, että poissaoloihin reagoidaan varhain poissaolon syystä riippumatta. Poissaolosta ilmoitetaan huoltajalle tai muulle oppilaan lailliselle edustajalle mahdollisimman pian. Poissaolojen lisääntyessä tai pitkittyessä tulee olla viipymättä yhteydessä opiskeluhoolltopalveluiden ammattilaisiin. Poissaolojen kohdennetusta seurannasta sovitaan yksilöllisesti.

Paikalliset tarkennukset

Poissaolojen seuraaminen Wilmassa

Oppituntimerkinnät, joita luokitellaan poissaoloksi:

Poissaolo terveydellisistä syistä	Oppilas on fyysisesti poissa koulusta: sairaus, fyysiseen tai psyykkiseen terveyteen liittyvä terapia, hammaslääkärikäynti tai leikkaus. Terveyteen liittyviä tietoja ei kirjata erikseen.
Ennalta anottu vapaa	Huoltaja anoo vapaata Wilman kautta: opettajalta mikäli poissaolo kestää korkeintaan kolme koulupäivää ja rehtorilta, jos poissaolo on pidempi kuin kolme koulupäivää. Opettaja tai rehtori tekee merkinnän huoltajan ilmoittaman tai anomuksessa mainitun tiedon mukaan.
Muu selvitetty poissaolo	Käytetään vain, kun poissaolo ei kuulu mihinkään muuhun kategoriaan. Opettaja tai huoltaja tekee merkinnän Wilmaan.
Luvaton poissaolo	Luvattomaksi luokiteltu poissaolo, pinnaus tai yli yhden oppitunnin kestävä myöhästyminen, jonka opettaja tai huoltaja on selvittänyt.
Selvittämätön poissaolo	Koululla ei ole tietoa, miksi oppilas on poissa. Opettaja tai huoltaja voi selvittää poissaolon ja muuttaa toisen kategorian merkinnäksi.

Oppituntimerkinnät Wilmassa, jotka eivät tilastoidu poissaoloksi:

Muu koulutyö, läsnä	Oppilas on fyysisesti koulussa, mutta luvallisesti poissa oppitunnilta. (opiskeluhuollon palveluissa, oppilaskunnan tehtävissä tai opinto-ohjaajan luona tms.)
Opiskelu muualla	Oppilas on fyysisesti pois koulusta esim. sairaalakoulussa tai tekee sovitusti lyhennettyä koulupäivää tai viikkoa (POL 18 §).
Myöhästyminen	Alle oppitunnin mittainen myöhästyminen kirjataan oppituntimerkintänä (minuuttimäärä)

5.1.1 Poissaoloihin puuttuminen ja taustasyiden selvittäminen

Poissaolojen taustasyiden ovat moninaiset ja ne voivat liittyä niin yhteiskunnan, koulun, oppilaan kuin kodinkin tapahtumiin ja muutoksiin. Oppilaan kannalta tarkoituksenmukaisten tukitoimien tarjoamiseksi on hyvä selvittää poissaolojen taustasyitä siinä määrin kuin se on mahdollista. Syiden selvittäminen ja vastuut sovitaan tiiviissä yhteistyössä oppilaan, huoltajien, opettajien ja opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisten kanssa. Opetuksen järjestäjän ja koulun tulee tunnistaa kouluun ja kouluyhteisöön liittyviä tekijöitä poissaolotilanteissa ja puuttua niihin.

Yksittäisen oppilaan poissaoloihin puututaan opetuksen järjestäjän tekemän poissaoloihin puutumisen toimintamallin mukaisesti. Opettaja voi konsultoida yksittäisen oppilaan asiassa opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisia opiskeluhoollon tuen tarpeen arvioimiseksi ja tilanteen selvittämiseksi. Monialainen työskentely on tärkeää käynnistää mahdollisimman varhain. Tarvittaessa kutsutaan koolle monialainen asiantuntijaryhmä (yksilökohtainen). Ryhmässä selvitetään oppilaan tuen tarvetta, järjestetään tukea ja seurataan tilannetta. Opiskeluhoitopalveluista oppilas ohjataan tarvittaessa koulun ulkopuolisiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin.

Oppilaan poissaolojen vähentämiseksi voidaan lisäksi tarvita oppilaan tarvitsemien oppimisen ja koulunkäynnin tukitoimien päivittämistä. Mikäli oppilas ei terveydentilan tai painavan muun syyn vuoksi pysty kokonaan tai osittain osallistumaan lähiopetukseen, tulee viimesijaisena keinona harkita päätöksen tekemistä erityisistä opetusjärjestelyistä ja oppimissuunnitelmasta ja siitä, miten oppilaan opetus, oppimisen tuki ja arviointi järjestetään poissaolojakson aikana.

Tarvittaessa on otettava yhteyttä sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi tai tehtävä lastensuojeluilmoitus. Koulun kiinnittyminen ehkäisee poissaoloja ja edistää oppimista. Koulun tehtävänä on luoda oppilaalle edellytykset koulun kiinnittymiselle. On tärkeää, että oppilaat tarvittaessa saavat oppimisen ja koulunkäynnin tukea ja että he tuntevat kuuluvansa kouluyhteisöön. Myönteiset suhteet ikätovereihin ja koulun aikuisiin lisäävät myös osallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Turvallinen ympäristö, välittävä ja kannustava ilmapiiri, myönteiset yhteiset kokemukset, kiireettömyys ja kuulluksi tuleminen antavat lapselle ja nuorelle voimaannuttavia kokemuksia ja edistävät oppilaan kiinnittymistä kouluyhteisöönsä.

Paikalliset tarkennukset

Huoli herää - varhaiset merkit

Koulun henkilökunnan tulisi reagoida herkästi varhaisiin merkkeihin, jotta poissaolo-ongelma tulee näkyväksi ja siihen on mahdollisuus puuttua varhaisessa vaiheessa. Varhainen ongelman havaitseminen ja siihen puuttuminen voi estää sen, että poissaolo muuttuu pitkäkestoiseksi

- Useita huolta herättäviä poissaoloja tai myöhästelyjä
- Vaikeus palata kouluun vapaapäivien, lomien tai sairastumisien jälkeen
- Poissaoloja varsinkin päivinä, jolloin on kokeita tai esitelmää tiettyjen aineiden oppitunneilta
- Poissaoloja oppitunneilta, vaikka on koulussa
- Lisääntyneet käynnit kouluterveydenhoitajan luona
- Lisääntyneet psykosomaattiset oireet, kuten päänsärky ja vatsakipu
- Jatkuva yhteydenpito kotiin koulupäivän aikana
- Muutoksia koulunkäynnissä esimerkiksi tekemättömät läksyt ja laskevat arvosanat
- Muutoksia kaverisuhteissa.

Luokanopettaja / luokanvalvoja sekä huoltajat saavat automaattisen Wilma-viestin, kun poissaoloja on 30 oppituntia jos oppitunnin pituus on 45 minuuttia.

Huoli on aiheellinen, jos oppilaalla on:

- Luvaton poissaolo / luvattomia poissaoloja
- Toistuvat pitkäkestoiset poissaolot terveydellisistä syistä
- Toistuvat selvittämättömät poissaolot

- Toistuvat poissaolot saman oppiaineen tunneilta, samana viikonpäivänä tai samaan aikaan päivisin
- Toistuvasti poistuminen luokahuoneesta oppitunnin aikana tai poistuminen koulusta kesken koulupäivää.
- Toistuvia myöhästymisiä

Tehtävä ja vastuut, kun huoli herää

Koulun henkilökunta	Luokanopettaja/luokanvalvoja	Opiskeluhuollon henkilöstö	Huoltaja
<p>- Jokaisella koulun aikuisella, jolla huoli herää, on vastuu reagoida poissaoloihin ja viedä asia eteenpäin luokanopettajalle tai luokanvalvojalle</p>	<p>- Ottaa poissaolon puheeksi oppilaan ja huoltajan kanssa</p> <p>- Merkitsee Wilma-lomakkeeseen (tuki/ muut asiakirjat/ poissaoloihin puuttuminen), että asia on otettu käsitteilyyn</p> <p>- Konsultoi tarvittaessa opiskeluhuollon henkilöstöä</p> <p>- Ohjaa tarvittaessa oppilaan kouluterveydenhuoltoon</p> <p>- Kutsuu tarvittaessa huoltajan luvalla koolle monialaisen asiantuntijaryhmän</p>	<p>- Voi antaa konsultatiivista tukea opetushenkilöstölle sekä huoltajille</p> <p>opiskeluhuollon yksilökohtainen tuki oppilaalle, keskustelut huoltajan kanssa</p> <p>kouluterveydenhuolto selvittää tarvittaessa oppilaan hyvinvoinnin kokonaistilannetta, huolen herätessä ohjaaminen sinne on tärkeää</p>	<p>- Ilmoittaa poissaoloista viipymättä, kun oppilas on poissa koulusta</p> <p>- On yhteydessä luokanopettajaan/ luokanvalvojaan tai opiskeluhoitopalveluihin huolestaan lapsensa poissaoloihin liittyen</p>
<p>Yhteistyö:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppilaan tuki huoltajan, opetushenkilöstön ja opiskeluhuollon yhteistyönä • Oppilasryhmien kohdennettu tuki opettajan ja opiskeluhuollon yhteistyönä • Oppilaan tueksi monialainen asiantuntijaryhmä, joissa edustajia sekä koulun henkilökunnasta että opiskeluhuollosta 			

Huolestuttava poissaolo jatkuu – tilanteen selvitys

Luokanopettaja / luokanvalvoja sekä huoltajat saavat automaattisen Wilma-viestin, kun poissaoloja on 60 oppituntia jos oppitunnin pituus on 45 minuuttia.

Tulee kartoittaa poissaolojen syyt, mikäli oppilaalla on toistuvia huolestuttavia poissaoloja, jotta tukitoimet on mahdollista käynnistää ja räätälöidä oppilaan tarpeen mukaan. Kotona huolestuttava poissaolo voi ilmetä niin, että oppilaalla on suuria vaikeuksia lähteä kouluun, mikä haittaa perheen arkea.

Syyt voivat liittyä:

- **Lapseen tai nuoreen**

- Oppimisvaikeudet
- Kiinnostumattomuus koulusta
- Sosiaalisten tilanteiden pelko
- Mielensterveys, erityisesti ahdistuneisuus ja masennus
- Fyysinen / somaattinen terveydentila
- Neuropsykiatriset oireet
- Seksuaali-identiteettiin ja seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvät kysymykset

- **Oppimisympäristöön**

- Kouluun liittyvien negatiivisten tunnetilojen välttäminen
 - Luokan / koulun ilmapiiri
 - Suhde opettajaan
 - Tuen riittämättömyys
 - Kiusaaminen
- Kouluun liittyvien sosiaalisten ja / tai arviointitilanteiden välttäminen (ryhmyöt, esiintyminen, kokeet)
- Yhteistyökäytännöt

- **Perheeseen**

- Kuormittavat tapahtumat ja tilanteet
- Fyysinen tai psyykinen sairaus
- Lapsen ja vanhemman väliset vuorovaikutushaasteet
- Halu jäädä vanhempien kanssa kotiin, eroahdistus

- **Kaveripiiriin**

- Ongelmat koulukavereiden kanssa
- Kaveripiirin vaikutus, esimerkiksi lintsaaminen
- Tarve hakea palkitsevia tilanteita koulun ulkopuolelta kavereiden kanssa

Tehtävät ja vastuut, kun huolestuttava poissaolo jatkuu

Koulun henkilökunta	Luokanopettaja/luokanvalvoja	Opiskeluhuollon henkilöstö	Huoltaja
-Oppilaalla on nimetty aikuinen, esimerkiksi koulukäynninohjaaja tai kouluvalmentaja, joka tukee kouluun sitoutumista	-Keskustelee oppilaan ja huoltajan kanssa poissaolon syyn selvittämiseksi ja tekee jokaisen yhteydenoton jälkeen uuden tukimerkinnän Wilma-lomakkeeseen (tuki/muut asiakirjat/poissaoloihin puuttuminen) -Keskustelee huoltajan luvalla opiskeluhoitohenkilöstön kanssa -Kutsuu huoltajan luvalla koolle monialaisen asiantuntijaryhmän	-Selvittää poissaolojen syyt yhdessä oppilaan kanssa -Tukikeskustelut: kuraattori, psykologi, psykiatrinen sairaanhoitaja oppilaan kokonaistilanteen arviointi kouluterveydenhuollossa Opiskeluhuollon ja mahdollisen psykiatrisen sairaanhoitajan yksilökohtainen tuki	-Selvittää koulu-poissaolojen syitä ja pohtii ratkaisuja yhdessä koulun ja opiskeluhuollon kanssa -Osallistuu monialaisen asiantuntijaryhmän kokouksiin
Yhteistyö: <ul style="list-style-type: none"> • Poissaoloja selvitetään huoltajan, koulun ja opiskeluhuollon yhteistyönä. • Oppilaan tueksi monialainen asiantuntijaryhmä, joissa edustajia sekä koulun henkilökunnasta että opiskeluhuollosta • Koulusta tulisi tehdä sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto tai lastensuojeluilmoitus, jos sosiaalihuollon tuki on tarpeen. Opiskeluhoito voi toimia konsultatiivisena tukena. 			

Ongelmallinen poissaolo

Luokanopettaja / luokanvalvoja sekä huoltajat saavat automaattisen Wilma-viestin, kun poissaoloja on 90 oppituntia jos oppitunnin pituus on 45 minuuttia.

Kun oppilas ei tule kouluun on suunniteltava oppilaan paluuta kouluun. Tavoitteena on, että oppilas palaa omaan kouluun/opetusryhmään. Selkeän suunnitelman avulla on parempi

mahdollisuus onnistua. On tärkeää antaa tarvittava aika kouluun paluuseen, prosessia ei saa kiirehtiä. Tuki räätälöidään oppilaan tarpeen mukaan. Erilaiset yksilölliset, joustavat ratkaisut ja sopimukset ovat tarpeen. Systemaattinen tapa käsitellä poissaoloja sekä kouluettä kuntatasolla mahdollistaa yhdenvertaisen ja samankaltaisen tuen oppilaille.

Kun on kysymys ongelmallisesta poissaolosta koulunkäytikyvyn arvioinnissa ja tukitoimien järjestämisessä tarvitaan perheen, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opetustoimen yhteistyötä. Oppilaan tukemiseksi on välttämätöntä tehdä tiivistä yhteistyötä moniammatillisessa tiimissä.

Tehtävät ja vastuut, kun poissaolo on ongelmallinen

Luokanopettaja/ luokanvalvoja	Opiskeluhuollon henki- löstö	Huoltaja	Rehtori
<p>Osallistuu moniammatillisen aisiantuntijaryhmän säännöllisiin seuranta-palaveriin</p> <p>Tekee yhteistyötä mahdollisten ulkopuolisten toimijoiden kanssa</p> <p>Tekee yhteistyössä opiskeluhuollon henkilöstön kanssa yhteydenottopyynnön / lastensuojeluilmoituksen, mikäli poissaolo jatkuu tukikeinoista huolimatta</p>	<p>Opiskeluhuollossa arvioidaan oppilaan terveydentilaa ja hyvinvointia, ja järjestetään tarvittavia palveluita opiskelun esteiden lievittämiseksi</p> <p>Opiskeluhuollon ja mahdollisen psykiatrisen sairaanhoidajan yksilökohtainen tuki</p>	<p>Perhe voi ottaa yhteyttä lapsiperhesosiaalityöhön tai lastensuojeluun. Mikäli perheellä jo on asiakkuus, voi olla tarve yhteistyön tiivistämiseen</p> <p>Osallistuu monialaisen asiantuntijaryhmän kokouksiin</p>	<p>Tekee yleisen ja tehostetun tuen oppilaiden osalta päätökset mahdollisista erityisistä opetusjärjestelyistä esimerkiksi lyhenne-tyistä koulupäivistä ja vuosi-luokattomasta opiskelusta</p>
<p>Yhteistyö:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tiivistä huoltajan, koulun ja opiskeluhuollon yhteistyötä monialaisessa asiantuntijaryhmässä, suunnitellaan tukitoimia ja arvioidaan niiden vaikuttavuutta yhteistyössä. • Koulun ja opiskeluhuollon yhteistyö mahdollisten ulkopuolisten toimijoiden kanssa, erityisesti lapsiperheiden sosiaalityön kanssa • Jos poissaolo jatkuu tukitoimista huolimatta, koulu- ja opiskeluhoito voivat tehdä yhteistyötä, kun uusi yhteydenottopyyntö tai lastensuojeluilmoitus tehdään. Oppilas-huollosta voi saada esimerkiksi konsultoivaa tukea. 			

Kouluun paluu pienin askelin

Poissaolon aikana on tärkeä, että yhteys kouluun säilyy. Yhteyttä pitää turvallinen koulun aikuinen, myös yhteys koulukavereihin tärkeä.

- Oppilaan positiivinen kohtaaminen, kun hän palaa kouluun.
- Avoin oppilaslähtöinen yhteistyö koulun ja kodin välillä.
- Yhteistyötä ja kouluun paluun suunnittelua tehdään oppilaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä.
- Kun oppilas palaa poissaolon jälkeen kouluun, on tärkeää huomioida, ettei hänelle anneta isoa määrää koulutehtäviä eikä heti kokeita.
- Eriyttäminen muistetaan kaikilla tuen tasoilla.
- Oppilaalle annetaan mahdollisuus monipuoliseen arviointiin ja näyttöön.

Toimintamallin seuranta ja kehittäminen

Porvoon kaupungin yhteisöllisen opiskeluhoollon ohjausryhmä seuraa ja kerää tietoa kouluilta koululäsnäolon yleisestä tilanteesta ja toimintamallin toimivuudesta muun muassa Wilmassa kerättyjen poissaolotilastojen ja koulujen lukuvuosisuunnitelmien kautta. Ennaltaehkäisevän työn, seurantamenetelmien ja poissaoloihin puuttumisen käytänteitä muokataan ja kehitetään tarvittaessa.

5.2 Yhteistyö

Opetustoimi ja koulu tekevät monipuolista yhteistyötä perusopetuksen yhtenäisyyden, eheyden ja laadun varmistamiseksi, toiminnan avoimuuden lisäämiseksi sekä oppilaiden oppimisen ja kasvun tukemiseksi. Yhteistyötä tarvitaan myös oppimisympäristöjen monipuolisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin turvaamiseksi. Yhteistyö on suunnitelmallista ja sen toteutumista arvioidaan yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.

Oppilaiden osallisuus

Koulutyö järjestetään siten, että sen perustana on oppilaiden osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Huolehditaan siitä, että oppilaat saavat kokemuksia yhteistyöstä ja demokraattisesta toiminnasta omassa opetusryhmässä, koulussa ja sen lähiympäristössä sekä erilaisissa verkostoissa.

Oppilaiden osallistuminen oman koulutyönsä ja ryhmänsä toiminnan suunnitteluun on luonteva tapa vahvistaa osallisuutta. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa oppilaiden osuus on tärkeä. Lisäksi oppilaita rohkaistaan vaikuttamaan myös koulun yhteisen toiminnan ja oppimisympäristön suunnitteluun ja kehittämiseen. Oppilaille tulee järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun. Oppilaat ovat myös mukana arvioimassa ja kehittämässä yhteistyötä.

Perusopetuslain mukaan koululla tulee olla sen oppilaista muodostuva oppilaskunta. Oppilaskunnan ja sen toimielinten tehtävänä on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista. Se innostaa oppilaita esittämään näkemyksiään, toimimaan ja vaikuttamaan omiin ja yhteisiin asioihin. Oppilaskunta sekä koulun ja kunnan muut osallisuutta tukevat rakenteet ja toimintatavat tarjoavat tilaisuuksia harjoitella demokratiataitoja käytännössä.

Paikalliset tarkennukset

Porvoossa oppilaiden osallisuutta vahvistavia toimintamalleja ovat muun muassa:

- Oppilaskuntatoiminta
- Suunniteltu välituntitoiminta, erilaiset projektit ja teemapäivät, luottamusoppilas- ja tuokioppilastoiminta jne.
- *Kuuluuko nuorten ääni* -vaikuttamistapahtuma ja Porvoon kuntalaisten vaikutusmahdollisuudet
- Nuorisovaltuustotoiminta

Kodin ja koulun yhteistyö

Perusopetuslain mukaan opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa. Yhteistyöllä tuetaan kasvatuksen ja opetuksen järjestämistä siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Yhteistyö edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Huoltajien osallisuus sekä mahdollisuus olla mukana koulutyössä ja sen kehittämässä on keskeinen osa koulun toimintakulttuuria. Kodin ja koulun kasvatusyhteistyö lisää oppilaan, luokan ja koko kouluyhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta.

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta. Hänen on myös huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Perusopetuslain mukaan oppivelvollisuuden voi suorittaa joko siten, että oppilas osallistuu opetukseen tai saa muulla tavalla perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan opetuksesta ja kasvatuksesta kouluyhteisön jäsenenä.

Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittämistä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyön lähtökohdaksi on luottamuksen rakentaminen, tasavertaisuus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus sekä tiedon ja tuen tarpeet. Yhteistyön onnistumiseksi tarvitaan koulun henkilöstön aloitteellisuutta ja henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa sekä muutoin monipuolista viestintää. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla.

Voidakseen huolehtia kasvatustehtävästään huoltajan tulee saada tietoa lapsensa oppimisen ja kasvun edistymisestä sekä mahdollisista poissaoloista. Lisäksi huoltajan kanssa keskustellaan opetuksen järjestämisen keskeisistä asioista, kuten opetussuunnitelmasta, oppimisen tavoitteista, oppimisympäristöistä ja työtavoista, oppimisen tuesta ja opiskeluhuollosta, arvioinnista ja todistuksista sekä opiskeluun liittyvistä valinnoista ja lukuvuoden erilaisista tapahtumista. Kannustavat ja oppilaan oppimista ja kehitystä myönteisesti kuvaavat viestit ovat tärkeitä. Säännöllisen palautteen avulla huoltaja voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Erityisen tärkeää yhteistyö on oppilaan koulupolun nivelvaiheissa sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa. Henkilökohtaisten ja ryhmätapaamisten lisäksi yhteistyössä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua koulun arkeen ja osallistua koulun toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen yhdessä koulun henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Yhteinen arvopohdinta luo perustaa yhteiselle kasvatustyölle. Kodin ja koulun yhteistyössä edistetään myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta ja luodaan pohjaa

vanhempainyhdistystoiminnalle. Vanhempien verkostoituminen ja yhteinen toiminta vahvistavat yhteisöllisyyttä ja antavat tukea opettajien ja koulun työlle.

Paikalliset tarkennukset

Koulu on yhteistyössä huoltajan kanssa niin, että huoltaja voi osaltaan tukea lastensa tavoitteellisesta oppimista ja koulunkäyntiä. Tässä yhteistyössä on tärkeää huomioida seuraavat asiat:

- Säännöllinen yhteydenpito oppilaan huoltajiin läpi kouluvuoden.
- Tiedottamisen pelisäännöt selviksi huoltajille (kaupungin ja koulujen www-sivut, Wilma jne.)
- Lukuvuositedote oppilaalle ja huoltajalle lukuvuoden alussa
- Huoltajalle tiedotetaan miten koulun henkilökunnan tavoittaa.
- Arviointikeskustelut oppilaan, opettajan ja mahdollisesti huoltajan välillä.
- Kodin ja koulun päivään osallistuminen tai muun yhteistyötä edistävän koulupäivän viettäminen.
- Kuunnellaan huoltajien esittämiä toiveita koulun ja kodin yhteistyölle ja kehitetään niitä eteenpäin.

Huoltajille järjestettävät tilaisuudet

- Vähintään kerran lukuvuoden aikana ja tarvittaessa
- Käytetään osallisuutta tukevia malleja (mm. pienryhmäkeskusteluja, pajailtoja ja muita toiminnallisia työtapoja).
- Käsitellään huoltajien toiveiden mukaisia aiheita.
- Huoltajat osallistuvat vanhempainiltojen/pajailtojen yms. järjestämiseen.
- Järjestetään mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia, joihin voi osallistua koko perhe.
- Järjestetään mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia yhteistyössä eri toimijoiden kanssa (esim. nuorisopalvelut)

Yhteistyön tiivistäminen vanhempainyhdistyksen kanssa

- Koulu vastaa yhteistyöstä vanhempainyhdistyksen kanssa.
- Vanhempainyhdistys otetaan mukaan kouluvuoden suunnitteluun.
- Siirtymävaiheissa kiinnitetään huomiota huoltajien ryhmäyttämiseen.

Kodin ja koulun välinen yhteistyö täsmennetään koulun lukuvuosisuunnitelmaan.

Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

Henkilöstön tiivis yhteistyö edesauttaa koulun kasvatus- ja opetustavoitteiden toteuttamista. Koulutyö järjestetään tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti yhdessä toimien ja työtä jakaen. Aikuisten yhteistyö, kuten samanaikaisopettajuus, mallintaa koulun toimintaa oppivana yhteisönä myös oppilaille. Yhteistyötä tarvitaan erityisesti monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa, oppimisen arvioinnissa ja tuessa sekä opiskeluhuollon toteuttamisessa.

Koulut tekevät myös keskinäistä yhteistyötä. Tavoitteena on edistää opetuksen kehittämistä ja yhtenäisyyttä sekä vahvistaa henkilöstön osaamista. Yhteistyötä tarvitaan perusopetuksen nivelvaiheissa ja oppilaiden siirtyessä koulusta toiseen. Usein myös eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen, oppimisen tuen sekä opiskeluhuollon sujuva järjestäminen edellyttää hyvää koulujen välistä yhteistyötä. Toiminta paikallisissa, kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa edistää pedagogiikan kehittämistä.

Eheän oppimispolun varmistamiseksi koulu toimii yhteistyössä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa. Hyvä yhteistyö kerho- sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan kanssa edistää oppilaiden hyvinvointia. Yhteistyö nuoriso-, kirjasto-, liikunta- ja kulttuuri-toimen, poliisin sekä seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden lähiympäristön toimijoiden kuten luontokoulujen, museoiden ja nuorisokeskusten kanssa lisää oppimisympäristöjen monipuolisuutta ja tukee koulun kasvatustehtävää.

Paikalliset tarkennukset

Koulujen sisäistä yhteistyötä ja yhteistyötä muiden tahojen kanssa tehdään monipuolisesti ja useilla eri tasoilla.

Yhteistyö koulun sisällä

- Koulun yhteisesti sovitut käytännöt, joihin sitoudutaan.
- Selkeä vastuunjako yhteisistä tehtävistä ja vastuista.
- Yhteisesti sovitut tiedottamisen pelisäännöt ja kanavat.
- Henkilökunta arvioi ja kehittää yhteistyötä yhdessä.

Koulujen välinen yhteistyö

- Oppilaat tekevät yhteistyötä.
- Siirtymävaiheissa pidetään huolta tiedonsiirrosta ja käytännön järjestelyistä.
- Jaetaan osaamista ja tietoa.
- Järjestetään mahdollisuuksien mukaan vierailuja, tapaamisia, keskusteluja jne.
- Lisätään ja monipuolistetaan yhteistyöstä koulujen välillä.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa

- Yhteistyö tukee opetussuunnitelman tavoitteiden saavuttamista.
- Yhteistyö avaa ovia ympäröivään yhteiskuntaan ja erilaisiin oppimisympäristöihin.
- Tuo monipuolisuutta opetukseen ja oppimiseen.
- Hyödynnetään koulussa mahdollisuuksien mukaan.

Koulun yhteistyökumppaneita ja heidän tarjoamiaan palveluita

- Porvoon kaupungin kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut
 - Kulttuurikasvatussuunnitelma
- Nuorisopalvelut
- Seurakunnat
- Porvoon luontokoulu
- Paikalliset yritykset ja yhdistykset
- Hyvinvointialue
- Mahdolliset muut toimijat

Yhteistyön toteuttaminen

- Suunnitellaan yhteisesti, mahdollisesti myös oppilaiden kanssa.
- Jaetaan vastuut yhdessä.
- Tiedotetaan selkeästi.
- Tavoitteena on mahdollisimman yhdenvertaiset palvelut kaikille koululaisille.
- Yhteistyötä kehitetään yhdessä eri toimijoiden kesken.
- Arvioidaan koulun toimintakertomuksessa.

5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten toimien käyttö

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatuskeskustelua ja erilaisia kurinpitokeinoja. Kasvatuskeskustelussa ja kurinpitoasioissa noudatettavasta menettelystä säädetään perusopetuslaissa. Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi tai hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen ovat kurinpitotoimia.

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla oppilasta, selvittää laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinot tilanteen korjaamiseksi. Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi. Opetuksen järjestäjä päättää, millaisissa tapauksissa kasvatuskeskustelua käytetään.

Kurinpidollisia keinoja ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun tilaisuudesta. Lisäksi työrauhan turvaamiseksi oppilaan oikeus osallistua opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai muun henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan edellä mainitulla perusteella evätä myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen ja tarjota oppilaalle opiskeluhoito- palveluita palveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen. Epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä 36 h §:ssä tarkoitettuna opiskeluhoitona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhoillon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma palaamisen tukemiseksi. Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon, kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle ja oppilaan määräaikaista erottamista on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. Opetuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä oppilaan ikä ja kehitystaso. Ennen kurinpitotoimesta päättämistä on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista 36 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi sen hyvinvointialueen, jonka alueella koulu sijaitsee, sosiaalihuollon toimeenpääntöön kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Määräaikaisesta erottamisesta ja kirjallisesta varoituksesta tulee antaa päätös, ja muut 36 §:ssä tarkoitetut toimenpiteet tulee kirjata. Opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää määräajaksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan. Oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on varattava tilaisuus osallistua tässä momentissa tarkoitetun opetussuunnitelmaan perustuvan henkilökohtaisen suunnitelman laatimiseen. Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jolle on määrätty kurinpitotoimi tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi ja enintään seuraavaksi työpäiväksi, järjestetään tarvittava opiskeluhoito. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa, kun hänet on poistettu luokkahuoneesta, muusta tilasta tai koulun tilaisuudesta tai kun oppilaan opetukseen osallistuminen on evätty jäljellä olevan ja sitä seuraavan työpäivän ajaksi.

Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan ja ohjeistamaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman kasvatustarkastusten ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Suunnittelun tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä oppilaiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös koulun järjestys- sääntöjen toteutumista.

Paikalliset tarkennukset

[Järjestyssäännöt Porvoon kaupungin suomenkielisissä peruskouluissa](#)

Tätä suunnitelmaa noudatetaan kaikissa Porvoon suomenkielisissä peruskouluissa. Suunnitelma pohjautuu perusopetuslain (628/1998) pykäliin 29, 35 ja 36.

Suunnitelma kasvatust keskusteluista ja kurinpidollisten keinojen käytöstä

Henkilökunnan perehdytys ja osaamisen varmistaminen

Kasvatust keskusteluita ja kurinpidollisten toimien käyttöä koskeva suunnitelma käydään läpi jokaisen lukuvuoden alussa. Koulun rehtori varmistaa, että koko henkilökunta perehtyy suunnitelmaan ja toimii sen mukaisesti. Samalla varmistetaan, että opetushenkilöstö tietää, miten kasvatust keskustelu ja kurinpidollisten toimien käyttö kirjataan Wilman Tuki-väli-lehdelle.

Rehtori varmistaa, että koulun järjestyssäännöt perustuvat kaupungin yhteisiin järjestyssääntöihin. Luokanopettajat tai luokanvalvojat kertaavat vuosittain koulun järjestyssäännöt yhdessä oppilaiden kanssa. Lisäksi luokanopettajat tai luokanvalvojat käyvät vuosittain läpi suunnitelman kasvatust keskusteluista ja kurinpidollisten toimien käytöstä oppilaiden kanssa oppilaiden ikä ja kehitystaso huomioon ottaen.

Oppilaan velvollisuudet

Oppilaan tulee osallistua opetukseen, johon hänet on otettu, jollei hänelle ole erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty vapautusta. Oppilaan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti. Oppilaan on käyttäytyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden oppilaiden, koulu yhteisön tai opiskelu ympäristön turvallisuutta tai terveyttä.

Oppilaan velvollisuudesta korvata aiheuttamansa vahinko säädetään vahingonkorvauslaissa. Vahingoista tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle tai tämän muulle lailliselle edustajalle.

Jos tekijä on varmuudella tiedossa ja yksilöitävissä, koulun opettaja tai rehtori voi kasvatust sellisistä syistä määrätä oppilaan puhdistamaan tai uudelleen järjestämään oppilaan tahallaan tai huolimattomuutensa liikaaman tai epäjärjestykseen saattaman koulun omaisuuden tai tilan. Tehtävä tulee suorittaa valvotusti eikä se saa muodostua oppilaan ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle vaaralliseksi tai raskaaksi eikä sen suorittaminen saa kestää enempää kuin kaksi tuntia. Oppilas ei voi tehtävän suorittamisen vuoksi jäädä pois opetuksesta. Mikäli tehtävä suoritetaan oppilaan työpäivän ulkopuolella, siitä tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Tehtävän suorittaminen tulee ottaa huomioon päätettäessä muista kurinpidollisista toimenpiteistä.

Kurinpidolliset portaat

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskelu ympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatust keskustelua ja erilaisia kurinpitotoimia. Kasvatust keskustelussa ja kurinpitotoimissa noudatettavasta menettelystä säädetään perusopetuslaissa.

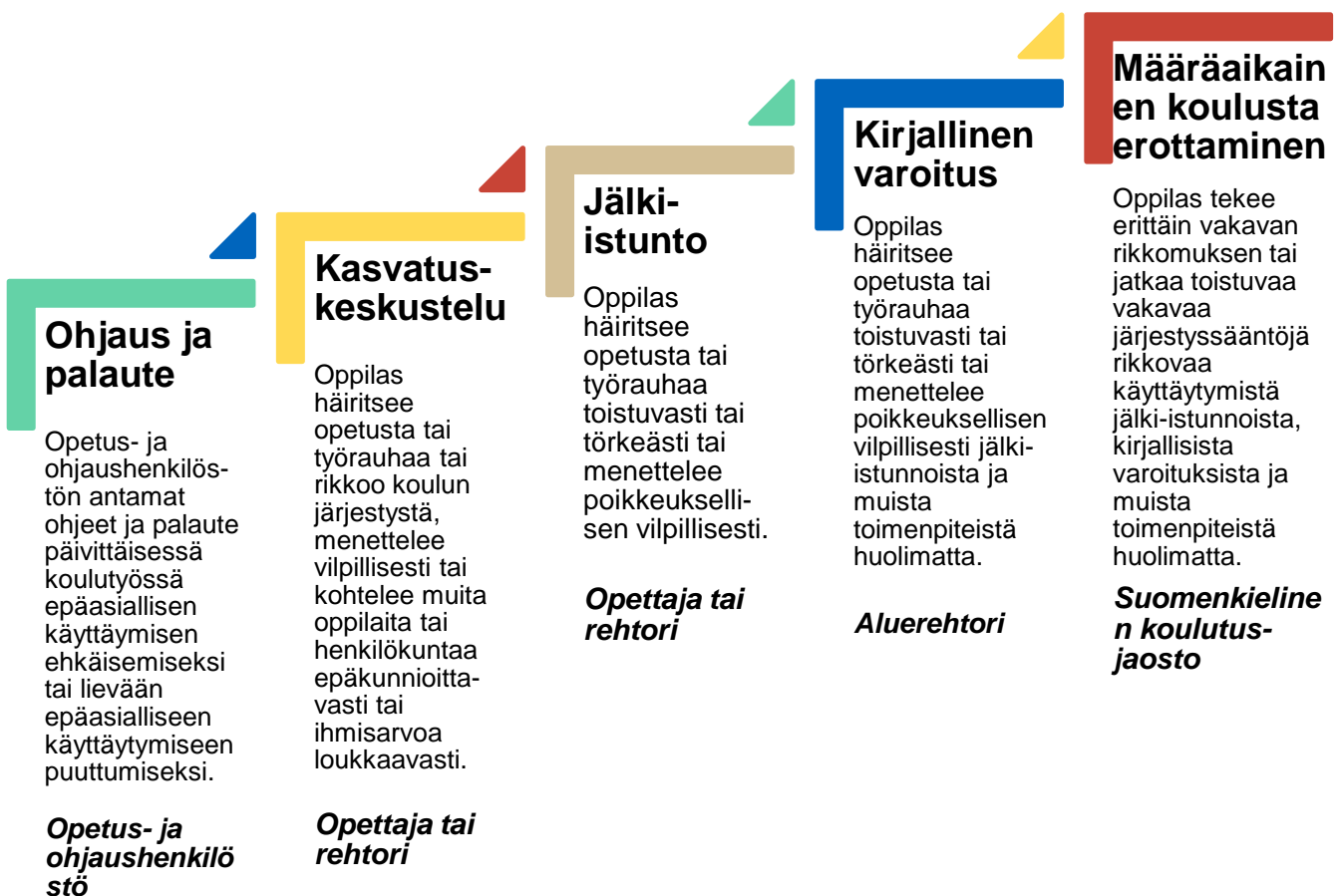
Opetus- ja ohjaushenkilöstön päivittäinen ohjaus ja palaute ennaltaehkäisee kasvatust keskustelun ja kurinpidollisten toimien käytön tarvetta sekä toimii keinona lievään epä- asialliseen käyttäytymiseen puuttumisessa.

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen, mikäli ohjaus ja palaute sekä muut pedagogiset ratkaisut eivät ole riittäviä tai rike on riittävän suuri. Kasvatuskeskustelun tavoitteena on ohjata oppilasta ottamaan vastuuta koulunkäynnistään ja käyttäytymisestään.

Kurinpitotoimia ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Kurinpitotoimia käytetään lähtökohtaisesti silloin, kun ohjaus ja palaute sekä kasvatuskeskustelut eivät ole olleet riittäviä toimenpiteitä epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi.

Muita perusopetuslain mukaisia turvaamis- ja ojentamistoimenpiteitä ovat opetustilanteesta tai muusta tilaisuudesta poistaminen, opetukseen osallistumisen epäminen, esineiden tai aineiden haltuun ottaminen, oikeus tarkastaa oppilaan tavarat ja kotitehtävien tekeminen työpäivän jälkeen.

Kurinpidolliset portaavat kuvaavat lähtökohtaista menettelyjärjestystä kurinpidollisissa toimissa. Kurinpidollisten portaiden jälkeen on tarkennettu kurinpidollisiin toimiin liittyvät menettelytavat sekä käytössä olevat muut perusopetuslain mukaiset turvaamis- ja ojentamistoimenpiteet.

Kuvio 1. Kurinpidolliset portaavat.

Kasvatuskeskustelut, kurinpitotoimet ja muut turvaamis- tai ojentamistoimenpiteet

Kasvatuskeskustelut

Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muutoin rikkoo koulun järjestystä, menettelee vilpillisesti tai kohentelee muita oppilaita tai koulun henkilökuntaa epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti, voidaan ensisijaisena toimenpiteenä määrätä osallistumaan yhteensä enintään kaksi tuntia kestävään kasvatuskeskusteluun. Koulun opettaja tai rehtori määrää kasvatuskeskustelun. Huoltajalle tulee varata mahdollisuus osallistua kasvatuskeskusteluun tai osaan siitä, jos se katsotaan tarpeelliseksi.

Kasvatuskeskustelusta vastaa ensisijaisesti tilanteen kohdannut opettaja. Keskustelu järjestetään mahdollisimman pian tapahtuneen jälkeen. Kasvatuskeskustelun voi järjestää kerralla tai useammalla kerralla, mikäli huoltaja osallistuu siihen. Keskustelu voidaan pitää koulupäivän aikana tai sen ulkopuolella.

Kasvatuskeskustelussa yksilöidään toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti yhdessä oppilaan kanssa ja tarvittaessa selvitetään laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä keinot koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi.

Kasvatuskeskustelu tulee kirjata Wilmaan Tuki-välilehdelle. Kasvatuskeskustelun yhteydessä pohditaan tarvittaessa myös muiden tukitoimien, kuten oppilashuollollisen tuen, tarvetta.

Kurinpitotoimet

Kurinpitotoimea harkittaessa tulee aina ottaa huomioon teon laatu sekä oppilaan ikä ja kehitystaso. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä.

Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon, kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle ja oppilaan määräämisaikasta erottamista on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. Ennen edellä mainituista kurinpitotoimesta päättämisestä on myös oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Kaikki oppilaaseen kohdistetut kurinpidolliset toimet tulee kirjata Wilmaan. Kurinpidollisten toimien käytön yhteydessä pohditaan tarvittaessa myös muiden tukitoimien, kuten oppilashuollollisen tuen, tarvetta.

Jälki-istunto

Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi. Koulun opettaja tai rehtori määrää jälki-istunnon.

Jälki-istunnossa voidaan teettää kirjallisia tai suullisia tehtäviä, harjoituksia ja tehtäviä, joiden tulee olla kasvatusta, opetusta ja kehitystä tukevia, oikeassa suhteessa oppilaan tekoon tai laiminlyöntiin sekä ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle sopivia. Oppilas voidaan myös velvoittaa istumaan hiljaa jälki-istunnon ajan.

Jälki-istuntoa ei voida järjestää siten, että oppilas joutuisi sen seurauksena jäämään pois opetussuunnitelman tai muun koulun toimintaa koskevan suunnitelman mukaisesta opetuksesta.

Jälki-istunto kirjataan Wilmaan Tuki-välilehdelle. Oppilaalle järjestetään tarvittava oppilashuolto.

Kirjallinen varoitus

Oppilaalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Koulun rehtori (alurehtori 1.8.2023 alkaen) antaa kirjallisen varoituksen.

Kirjallisesta varoituksesta on annettava päätös. Oppilaalle on järjestettävä tarvittava oppilashuolto.

Määräaikainen erottaminen

Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Suomenkielinen koulutusjaosto tekee päätöksen oppilaan määräaikaisesta erottamisesta.

Kun oppilas on käyttäytynyt niin väkivaltaisesti tai uhkaavasti, että toisen oppilaan tai koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus on kärsinyt tai vakavasti vaarantunut, ja on olemassa ilmeinen vaara, että väkivaltainen tai uhkaava käyttäytyminen toistuu, määräaikainen erottaminen voidaan panna täytäntöön sen estämättä, ettei päätös ole lainvoimainen.

Määräaikaista erottamista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kun määräaikaisesta erottamisesta päätetään.

Opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää määräajaksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetus-suunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan. Oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on varattava tilaisuus osallistua henkilökohtaisen suunnitelman laatimiseen.

Määräaikaisesta erottamisesta on tehtävä päätös. Oppilaalle on järjestettävä tarvittava oppilashuolto. Lisäksi oppilaan määräaikaisesta erottamisesta on tarvittaessa ilmoitettava Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen sosiaalipalveluihin.

Muut turvaamis- tai ojentamistoimenpiteet

Opetustilanteesta tai muusta tilaisuudesta poistaminen

Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun järjestämästä tilaisuudesta. Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka koulun tilaisuudesta oppilas, joka ei noudata poistumismääräystä. Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa koulun alueelta oppilas, joka ei poistu saatuaan tiedon opetuksen epäämisestä.

Jos poistettava oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia oppilaan poistamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.

Rehtori ja opettaja voivat tilanteissa toimia yhdessä tai kumpikin erikseen. Oppilaan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle.

Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa. Opetustilanteesta tai muusta tilaisuudesta poistaminen kirjataan Wilmaan Tuki-välilehdelle.

Opetukseen osallistumisen epääminen

Rehtori voi evätä oppilaan osallistumisen opetukseen enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Rehtori voi evätä oppilaan osallistumisen opetukseen edellä mainitulla perusteella myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen ja tarjota oppilaalle oppilashuollon palveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen.

Rehtori kertoo oppilaalle ja oppilaan huoltajille mahdollisuudesta keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen.

Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa, kun hänet on poistettu luokkahuoneesta, muusta tilasta tai koulun tilaisuudesta tai kun oppilaan opetukseen osallistuminen on evätty jäljellä olevan ja sitä seuraavan työpäivän ajaksi. Pääsääntöisesti pyritään siihen, että oppilaan huoltaja hakee oppilaan koulusta, mikäli oppilaan osallistumisen opetukseen evätään.

Oppilaalle tehdään suunnitelma palaamisen tukemiseksi. Rehtori on yhteydessä huoltajaan ja laatii huoltajan kanssa suunnitelman oppilaan kouluun palaamisesta sekä varmistaa, että huoltajalla on oppilashuollon yhteystiedot. Oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on varattava tilaisuus osallistua suunnitelman laatimiseen.

Suunnitelma kirjataan Wilmaan.

Opetuksen epääminen kirjataan Wilmaan *Tuki*-välilehdelle.

Esineiden tai aineiden haltuun ottaminen

Rehtorilla tai koulun opettajalla on yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa oppilaalta kielletty esine tai aine tai sellainen esine tai aine, jolla oppilas häiritsee opetusta tai oppimista.

Jos haltuun otettavaa esinettä tai ainetta hallussaan pitävä oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää haltuun ottamisen, rehtorilla tai koulun opettajalla on oikeus käyttää sellaisia esineen tai aineen haltuun ottamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Oikeus käyttää voimakeinoja koskee vain oppilaan omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavia esineitä tai aineita sekä esineitä tai aineita, joita käytetään oppimisen tai opetuksen häiritsemiseen.

Haltuunotossa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Haltuun otettu esine tai aine tulee säilyttää huolellisesti. Opetusta häiritsevä esine tai aine tulee luovuttaa oppilaalle oppitunnin tai tilaisuuden päätymisen jälkeen, mahdollisimman pian haltuunotosta. Jos on todennäköistä, että häirintä oppitunnin

jälkeen jatkuu, häirintään käytetty esine tai aine tulee luovuttaa oppilaalle viimeistään työpäivän päättyessä.

Kielletyt esineet ja aineet luovutetaan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Jos huoltaja ei kolmen kuukauden kuluessa haltuunottoa koskevasta ilmoituksesta nouda esinettä tai ainetta, se voidaan todisteellisesti hävittää. Esineiden ja aineiden hävittäminen ja luovuttaminen tulee kirjata.

Esineet ja aineet tulee kuitenkin luovuttaa poliisille tai muulle laissa säädetylle viranomaiselle, jos oppilaalla, tämän huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla ei lain mukaan ole oikeutta pitää niitä hallussaan. Poliisille tai muulle laissa säädetylle viranomaiselle luovutetaan välittömästi huumausaineet, ampuma-aseet, aseiden osat, patruunat, ammuksiset ja kaasusumuttimet sekä räjähteet.

Esineiden tai aineiden haltuun ottaminen kirjataan Wilmaan.

Oikeus tarkastaa oppilaan tavarat

Opettajalla ja rehtorilla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa oppilaan mukana olevat tavarat, oppilaan hallinnassa olevat koulun säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa, kielletyn esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos tällaisen esineen tai aineen hallussa pito on ilmeistä ja oppilas pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole.

Oppilaalle tulee ennen tarkastusta ilmoittaa tarkastuksen syy. Tarkastusta tehtäessä on huomioitava erityisesti turvallisuus ja hienotunteisuus.

Tarkastajan tulee olla oppilaan kanssa samaa sukupuolta. Tarkastuksessa tulee olla läsnä tarkastajan lisäksi toinen täysi-ikäinen koulun henkilökuntaan kuuluva. Oppilaan pyynnöstä tarkastuksessa tulee olla läsnä hänen valitsemansa koulun henkilökuntaan kuuluva, jos tämä on saapuvilla. Tarkastuksen suorittamistavasta voidaan kuitenkin poiketa, jos se on asian kiireellinen luonne huomioon ottaen turvallisuuden kannalta ehdottoman välttämätöntä.

Oppilaan tavaroiden tarkastaminen kirjataan Wilmaan.

Kotitehtävien tekeminen työpäivän jälkeen

Opettaja voi määrätä kotitehtävänsä laiminlyöneen oppilaan työpäivän päätyttyä enintään tunniksi kerrallaan valvonnan alaisena suorittamaan tehtäviään.

Kotitehtävien tekeminen työpäivän jälkeen kirjataan Wilmaan.

Suunnitelman seuranta ja arviointi

Koulun yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä seuraa kasvatustieteellisten ja kurinpidollisten keinojen käytön suunnitelman toteutumista ja vaikuttavuutta oppilaitoksessa. Lisäksi kouluissa seurataan ja arvioidaan suunnitelmaa lukuvuosittain koulussa tehtävän laadunarviointityön sekä muun arvioinnin yhteydessä.

5.4 Opetuksen järjestämistapoja

Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon oppilaiden tarpeet ja olosuhteet sekä paikalliset mahdollisuudet. Näin pyritään löytämään oppimista ja hyvinvointia parhaiten edistäviä ratkaisuja.

5.4.1 Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu tekee mahdolliseksi joustavan opinnoissa etenemisen. Vuosiluokkiin sitomatonta järjestelyä voidaan käyttää koko koulun, joidenkin opetusryhmien tai yksittäisten oppilaiden opiskelun järjestämisessä. Sitä voidaan hyödyntää esimerkiksi lahjakkuutta tukevana tai opintojen keskeyttämistä ehkäisevänä toimintatapana. Vuosiluokkiin sitomattoman opiskelun käytöstä määrätään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Mahdollisuudesta tulee mainita myös silloin kun vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua käytetään yksittäisen oppilaan kohdalla.

Koko koulun tai yksittäisten oppilasryhmien osalta vuosiluokkiin sitomattoman opiskelun toteuttaminen edellyttää, että oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät sisällöt määritellään opetussuunnitelmassa opintokokonaisuuksittain. Opintokokonaisuudet muodostetaan kussakin oppiaineessa valtioneuvoston asetuksen määrittelemän tuntijaon ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Opintokokonaisuudet voidaan myös muodostaa yhdistämällä eri oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Opetussuunnitelmassa on määrättävä, mitkä opintokokonaisuudet ovat oppilaille pakollisia ja mitkä valinnaisia. Kaikille vuosiluokkiin sitomattomaan opetukseen osallistuville oppilaille tulee laatia opinto-ohjelma.

Mikäli vuosiluokkiin sitomatonta opetusta käytetään vain yksittäisen oppilaan kohdalla, laaditaan hänelle opetussuunnitelmaan perustuva opinto-ohjelma. Siinä kuvataan oppilaan opintojen tavoitteet, määritellään opintokokonaisuusien suorittamisjärjestys, aikataulu ja mahdolliset erityistavoitteet. Oppilaan opintojen etenemistä tulee seurata säännöllisesti.

Oppimisen arvioinnista vuosiluokkiin sitomattomassa opiskelussa määrätään osiossa Oppimisen arviointi.

Paikalliset tarkennukset

Opiskelu oman opinto-ohjelman mukaan on mahdollista silloin, kun oppilaan oppiainekohtainen eteneminen on vuosiluokkatasoa hitaampaa tai nopeampaa ja opiskelu oman opinto-ohjelman mukaan on tarkoituksenmukaista oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kannalta. Näin menetellään erityisesti tilanteissa, joissa oppilaalle tulee paljon poissaoloja sairauden tai jonkin muun syyn vuoksi, eikä hän suoriudu opinnoistaan vuosiluokkansa tahdissa. Opiskelu oman opinto-ohjelman mukaan voi toimia näissä tilanteissa opintojen keskeyttämistä ehkäisevänä opetusjärjestelyinä.

Vuosiluokkiin sitomattomaan opetusjärjestelyyn päädytään yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa, ja sitä käytetään Porvoossa yksittäisille oppilaille rehtorin päätöksellä, tai kun kyseessä on erityisen tuen oppilas, aluerehtorin päätöksellä. Oppilaalle laaditaan tällöin oma opinto-ohjelma (Wilmassa *Oppimissuunnitelma-lomake*) tai erityisen tuen oppilaan ollessa kyseessä henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS), jossa määritellään oppilaan oma opinto-ohjelma.

Vuosiviikkotunnit noudattavat oppilaan ikätason mukaista tuntimäärää. Oppilas siirtyy lukuvuoden koulutyön päätyttyä pääsääntöisesti seuraavalle luokalle jatkamaan opintojaan siitä, mihin ne edellisenä lukuvuonna jäivät. Oppilas tulkitaan kuitenkin yhdeksännen vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän on suorittanut perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai eroaa koulusta.

5.4.2 Yhdysluokkaopetus

Yhdysluokalla tarkoitetaan opetusryhmää, jossa opiskelee eri vuosiluokilla olevia tai vuosiluokkiin sitomattomasti edettäessä eri-ikäisiä oppilaita. Yhdysluokka voidaan perustaa joko oppilasmäärän pienuuden vuoksi tai pedagogisista syistä. Opetus yhdysluokassa voidaan toteuttaa kokonaan oppilaiden vuosiluokkien mukaisesti tai osittain vuorokurssiperiaatetta noudattaen. Vuorokurssittain opiskeltaessa tulee huolehtia opiskeltavien sisältöjen jatkuvuudesta ja johdonmukaisesta etenemisestä. Erityisesti on huolehdittava oppilaiden opiskelutaitojen kehittymisestä. Mikäli yhdysluokan eri vuosiluokilla on joissakin oppiaineissa erilaiset viikkotuntimäärät, oppiaineiden vuosiviikkotunnit voidaan myös jakaa osiin ja siten tasata oppiaineiden opetustunnit. Oppiaineiden opetustunteja tasattaessa tulee aina turvata oppilaan oikeus opetussuunnitelmassa määriteltyyn kokonaistuntimäärään. Mikäli oppilas siirtyy vuorokurssiperiaatteen mukaisesta opiskelusta vuosiluokittain etenevään opiskeluryhmään, oppilaan opetus järjestetään yksilöllisesti mahdollisen puuttuvan oppimäärän tai sen osan suorittamiseksi.

Opiskelu yhdysluokassa voidaan toteuttaa myös vuosiluokkiin sitomattomana perusopetusasetuksen mukaisesti. Tällöin oppimäärä määritellään opetussuunnitelmassa opintokokonaisuuksina jakamatta sitä vuosiluokkiin. Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu voi koskea kaikkia koulun oppilaita, tiettyä yhdysluokkaa tai yksittäisiä oppilaita.

Yhdysluokkaopetuksessa on hyvät edellytykset edistää opetuksen eheyttämistä ja käyttää monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Yhdysluokkaopetuksessa hyödynnetään erityisesti vertais- ja mallioppimisen mahdollisuuksia. Yhdysluokissa lähiopetusta voidaan tukea ja rikastaa myös etäyhteyksiä hyödyntäen.

Paikalliset tarkennukset

Opetuksen järjestäminen

- Opetus toteutetaan osittain vuosiluokka- ja osittain vuorokurssiperiaatteen mukaan, toisin sanoen esimerkiksi kolmannen luokan oppilas voi opiskella tiettyjen oppiaineiden sisältöjä kolmannen tai neljännen luokan mukaisesti.
- Koulun tulee kuvata lukuvuosisuunnitelmassaan, mitkä oppiaineet opiskellaan vuosiluokittain ja mitkä vuorokurssittain.
- Vuosiluokkien mukaisesti tulee opiskella ainakin seuraavissa oppiaineissa: äidinkieli, matematiikka sekä toinen kotimainen ja vieraat kielet.
- Vuorokurssiperiaatteen mukaan opiskeltaessa koulun on huolehdittava siitä, että oppilas saa opetusta kaikissa opetussuunnitelman sisällöissä ja että sisällöt muodostavat johdonmukaisen jatkumon uusien asioiden rakentuessa aiemmin opitun perustalle.
- Oppilaalle annettaviin todistuksiin tulee merkitä, mikäli hän on opiskellut oppiaineen sisältöjä muun kuin oman vuosiluokkansa mukaisesti.

Tuntijako

- Jos koulutusjaoston hyväksymässä tuntijaossa yhdysluokan eri vuosiluokilla on josakin oppiaineessa erilaiset viikkotuntimäärät, ne jaetaan osiin ja tasataan vuosiluokkien välillä.

- Tässä tapauksessa koulun tulee kuvata lukuvuosisuunnitelmassaan, missä oppiaineissa näin tehdään sekä mitkä sisällöt opiskellaan aiottua aikaisemmin tai siirtyvät seuraavalle lukuvuodelle.

Malli opetustuntien tasaamisesta vuosiluokkien välillä yhdysluokkaopetuksessa

Aine/luokka	1	2	3	4	5	6
Äidinkieli	7	7	5	5	4,5	4,5
A1-kieli	1	1	3	3	2	2
Matematiikka	3	3	4	4	4	4
Ympäristöoppi	2	2	2,5 (3)	2,5 (2)	2,5 (3)	2,5 (2)
Uskonto/ET	1	1	1	1	1	2
Historia	-	-	-	1	2	2
Musiikki	1	1	1	1	1	1
Kuvataide	1	1	1,5 (1)	1,5 (2)	1	1
Käsityö	2	2	2	1	1	1
Liikunta	2	2	3	2	2	2
Taito- ja taideaineiden valinnaiset	-	-	-	2	2	2
Valinnaiset aineet	-	-	-	1	1	1
A2-kieli	-	-	-	2	2	2

5.4.3 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Perusopetuksessa voidaan hyödyntää etäyhteyden kautta tapahtuvaa opetusta ja näin täydentää opetusta sekä tarjota monipuolisia opiskelumahdollisuuksia eri oppiaineisiin. Etäyhteyden kautta annettavasta opetuksesta vastaa aina perusopetuksen järjestämisluvan saanut opetuksen järjestäjä. Opetustavan soveltuvuutta pohditaan erityisesti oppilaiden iän ja edellytysten näkökulmasta.

Etäyhteyksillä voidaan tukea erityisesti harvemmin opiskeltujen kielten ja uskontojen sekä valinnaisien aineiden opetusta. Etäyhteyksiä hyödyntävällä opetuksella edistetään oppilaiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia monipuoliseen ja laadukkaaseen perusopetukseen koulun koosta ja sijainnista riippumatta. Etäyhteyksien käyttö lisää osaltaan koulun toiminnan ekologista kestävyttä.

Etäyhteyksiä hyödyntämällä opetusta voidaan sekä eriyttää että eheyttää. Opetuksella voidaan vastata oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin - tarjota erityislahjakkuuden kehittymistä tukevaa opetusta, syventää koulun tarjoamaa oppimisen ja koulunkäynnin tukea tai huolehtia opetuksesta joissakin poikkeustilanteissa, esimerkiksi oppilaan pitkän sairausjakson aikana. Etäyhteyksien ja erilaisten opetusteknologioiden käyttö monipuolistavat oppimisympäristöjä. Tällöin voidaan käyttää eri opettajien osaamista sekä koulun yhteistyökumppaneiden ja mahdollisten kansainvälisten verkostojen asiantuntemusta oppilaiden tarpeiden ja opetuksen tavoitteiden mukaisesti.

Oppimisympäristön turvallisuudesta sekä oppilaiden valvonnasta ja ohjauksesta huolehditaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin muissakin opetustilanteissa. Opetusryhmällä tulee olla turvallisuudesta ja hyvinvoinnista vastaava opettaja ja oppilaiden mahdollisuudet oppimista edistävään vuorovaikutukseen tulee turvata. Oppilaiden tarpeet huomioonottavalla ja opetusteknologian mahdollisuuksia hyödyntävällä pedagogisella suunnittelulla varmistetaan opetuksen laadukas toteuttaminen. Tekijänoikeuksia koskevan lainsäädännön toteutumiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Paikalliset tarkennukset

Porvoon suomenkielisissä perusopetuspalveluissa on mahdollisuus etäyhteyksiä hyödyntävään opetukseen harvemmin opiskeltujen kielten ja uskontojen sekä valinnaisten aineiden osalta. Etäyhteyksien ja erilaisten opetusteknologioiden käytöllä monipuolistetaan oppimisympäristöjä ja tuetaan koulujen toiminnan ekologista kestävyyttä. Etäyhteyksiä hyödyntävässä opetuksessa oppimisympäristön turvallisuudesta ja ohjauksesta huolehditaan samalla tavalla kuin lähiopetuksessakin: opetusryhmässä tulee olla turvallisuudesta ja hyvinvoinnista vastaava opettaja.

5.4.4 Joustava perusopetus

Perusopetuslain mukaan kunta voi järjestää päättämässään laajuudessa perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa. Tässä käytetään joustavan perusopetuksen toiminnasta nimitystä joustava perusopetus. Opetus toteutetaan perusopetusta koskevien säädösten ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Joustavalla perusopetuksella pyritään vähentämään perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäisemään syrjäytymistä. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden opiskelumotivaatiota ja elämänhallintaa. Perusopetuksen oppimäärän suorittamisen lisäksi oppilaita tuetaan, kun he siirtyvät seuraavaan koulutusvaiheeseen ja edistetään heidän valmiuksiaan menestyä opiskelussa.

Joustava perusopetus on tarkoitettu niille 7–9-luokkien oppilaille, joilla on alisuoriutumista ja heikko opiskelumotivaatio sekä oppilaille, joiden arvioidaan olevan vaarassa syrjäytyä jatkokoulutuksesta ja työelämästä. Opetuksessa korostuu moniammatillinen sekä eri hallintokuntien ja organisaatioiden välinen yhteistyö. Yhteistyöhön voivat osallistua myös ammatilliset oppilaitokset ja lukiot, vapaan sivistystyön oppilaitokset sekä nuorten työpajat. Joustavaa perusopetusta suunnittelemaan ja organisoimaan voidaan muodostaa ohjausryhmä.

Koulun toimintatapoja ja opetusmenetelmiä kehitetään niin, että ne vastaavat joustavaan perusopetukseen valittujen oppilaiden yksilöllisiä tarpeita. Erityistä huomiota kiinnitetään työmuotoihin, joilla lisätään oppilaiden osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta kouluyhteisössä sekä vahvistetaan huoltajien ja kaikkien joustavassa perusopetuksessa työskentelevien yhteistä kasvatustyötä. Opetuksessa painotetaan toiminnallisia ja työpainotteisia opiskelumenetelmiä.

Joustava perusopetus järjestetään pienryhmämuotoisesti koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä moniammatillista yhteistyötä sekä tuki- ja neuvontapalveluita käyttäen. Opettajan lisäksi toimintaan osallistuu nuorten sosiaalisen kasvun tukemiseen, perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä muuhun tuki- ja neuvontatyöhön perehtynyt, opetuksen järjestäjän nimeämä ammattilainen. Opetusta voidaan tarvittaessa antaa osittain myös muun opetusryhmän yhteydessä.

Opetus toteutetaan lähiopetuksena koulussa sekä ohjattuna opiskeluna työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä. Opiskelu koulun ulkopuolella on oleellinen osa joustavaa perusopetusta. Näiden jaksojen aikana oppilaille on oikeus opettajan antamaan ohjaukseen ja opetukseen. Oppilaille

annetaan opetussuunnitelman mukaisia oppimistehtäviä. Suoriutuminen oppimistehtävistä otetaan huomioon oppilaan arvioinnissa. Työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä oppilaiden kanssa työskentelevä henkilöstö tulee perehdyttää työturvallisuuteen, tietosuojaan ja salassapitoon liittyviin sekä muihin tarvittaviin säädöksiin.

Oppilas valitaan joustavaan perusopetukseen oppilaan tai huoltajan hakemuksesta. Oppilaita valittaessa heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Opetuksen järjestäjä päättää oppilasvalinnan perusteista ja valintamenettelystä. Oppilasvalinnasta tehdään hallintopäätös, joka valmistellaan moniammatillisesti. Jos yksittäinen oppilas siirtyy pois joustavasta perusopetuksesta ennen perusopetuksen päättymistä, tehdään joustavan perusopetuksen päättymisestä hallintopäätös.

Joustavan perusopetuksen oppilaalla on oikeus säädösten mukaiseen oppimisen ja koulunkäynnin tukeen, ohjaukseen ja opiskeluhooltoon. Oppilas voi tarvitessaan saada yleistä tai tehostettua tukea. Poikkeuksellisesti joustavaan perusopetukseen voidaan ottaa myös erityistä tukea saava oppilas, mikäli oppilas kykenee noudattamaan opetuksessa käytettävää opetussuunnitelmaa ja järjestelyä voidaan pitää oppilaan edun mukaisena.

Joustavan perusopetuksen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tai tarkistetaan hänelle jo aiemmin laadittua oppimissuunnitelmaa. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Se sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostetun tuen aikana laadittava oppimissuunnitelma. Lisäksi oppimissuunnitelmassa kuvataan oppilaan joustavan perusopetukseen liittyvät erityispiirteet, kuten opetuksen järjestäminen koulun ulkopuolisissa oppimisympäristöissä. Mikäli oppilas saa erityistä tukea, joustava perusopetus kuvataan vastaavalla tavalla henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa eli HOJKSissa.

Paikalliset tarkennukset

Amis9-luokka

Amis9-luokka on joustavan perusopetuksen ryhmä, joka on suunnattu niille nuorille, jotka kykenevät opiskelemaan täysipäiväisesti oman opettajansa johdolla mutta tarvitsevat opiskelussaan painotusti käytännönläheisyyttä ja toiminnallisuutta. Amis9-luokan oppilaat opiskelevat myös jaksoittain Careerian heille suunnittelema aineita ammatillisen opettajan johdolla.

Perinteisen luokkaopetuksen ohella Amis9-oppilaat osallistuvat kaksi kertaa viikossa niin sanotuille pajatunneille, joissa 4–5 viikon jaksoissa tutustutaan ryhmänä ammatillisiin linjoihin. Näiden tutustumisopintojen opetuksesta vastaavat ammattioppilaitoksen opettajat apunaan Amis9-luokassa työskentelevä koulunkäynninohjaaja.

Oppilasvalinta Amis9-luokalle

Amis9:n oppilaat valitaan kouluissa helmikuun aikana laadittujen moniammatillisten esitysten pohjalta. Amis9:n opettaja ja oppimisen tuesta vastaava aluerehtori haastattelevat hakijat valintaprosessin yhteydessä maaliskuussa ja tekevät valinnan Amis9:lle valittavista oppilaista. Kriteereinä ryhmään valitsemiselle ovat muun muassa syrjäytymisriski, epäsäännöllinen koulunkäynti, alisuoriutuminen sekä mahdolliset oppimisen vaikeudet ja esteet. Edellytyksenä on lisäksi, että oppilailla tulee olla oma vahva motivaatio parantaa koulunkäyntiään päättövuoden aikana.

Lähikoulupäätöksistä vastaava aluerehtori tekee Amis9:lle siirtyville oppilaille lähikoulupäätöksen Linnajoen kouluun. Lisäksi oppilaille tehdään päätös joustavaan perusopetukseen siirtymisestä.

Yleisen ja tehostetun oppilaille päätöksen tekee Linnajoen koulun rehtori ja erityisen tuen oppilaille oppimisen tuesta vastaava aluerehtori pedagogisen selvityksen perusteella.

Portti-luokka

Portti-luokka on joustavan perusopetuksen ryhmä, joka on tarkoitettu syrjäytymisvaarassa oleville perusopetuksen päättöluokkalaisille, joiden koulupolku on esimerkiksi runsaiden poissaolojen vuoksi vaarassa jäädä kesken. Portti-luokan oppilaat opiskelevat vuosiluokkiin sitomattomasti oman opinto-ohjelman mukaan (VSOP). Käytössä on usein myös muita vahvan tuen muotoja, kuten lyhennetty koulupäivä, opetuksen erityiset painoalueet sekä lisätty opiskeluhoollollinen ja ohjauksellinen tuki.

Oppilas voi jatkaa perusopetuksen suorittamista Portti-luokassa täytettyään 17 vuotta. Oppivelvollisuuden täytyttyä eli oppilaan täytettyä 18 vuotta opiskeluoikeus Portti-luokassa päättyy. Perusopetuksiän ylittäneiden oppilaiden osalta noudatetaan oppivelvollisuuslain tuomia säännöksiä muun muassa poissaoloihin liittyen.

Oppilasvalinta Portti-luokalle

Seuraavan lukuvuoden Portti-luokan ryhmään haetaan keväällä.

- Maaliskuun alussa rehtorit toimittavat oppimisen tuesta vastaavalle aluerehtorille moniammatillisesti laaditun koosteen niistä oppilaista, joiden perusopetus on vaarassa jäädä kesken.
- Kyseiset oppilaat siirtyvät viimeistään tässä vaiheessa opiskelemaan oman opinto-ohjelman mukaan (VSOP). Rehtori tekee asiasta hallintopäätöksen tehostetun tuen oppilaiden osalta ja oppimisen tuesta vastaava aluerehtori tekee hallintopäätöksen erityisen tuen oppilaiden osalta pedagogisen selvityksen perusteella.
- Kun perusopetuksen päättöarviointi on suoritettu kaikissa kouluissa ja selvillä ovat ne oppilaat, jotka eivät ole saaneet perusopetuksen päättötodistusta, toimittavat koulut päivitetyn hakijalistan oppimisen tuesta vastaavalle aluerehtorille.
- Oppimisen tuesta vastaava aluerehtori tekee valinnan Portti-luokalla aloittavista oppilaista. Lähikoulupäätöksistä vastaava aluerehtori tekee oppilaille lähikoulupäätöksen Linnajoen kouluun. Oppilaille tehdään myös päätös joustavaan perusopetukseen siirtymisestä. Yleisen ja tehostetun tuen oppilaille päätöksen tekee Linnajoen koulun rehtori ja erityisen tuen oppilaille oppimisen tuesta vastaava aluerehtori.
- Etusijalla Portti-luokalle ovat ne oppilaat, joiden osalta oppivelvollisuus perusopetuksen osalta täyttyy tulevan lukuvuoden aikana eli 17-vuotiaat oppilaat. Mikäli ryhmään jää tilaa, ryhmään voidaan ottaa myös 17 vuotta täyttäneitä oppilaita laajennetun oppivelvollisuuden suorittamista varten.
- Portti-luokalle voidaan hakeutua myös kesken lukuvuoden: uusia oppilaita otetaan ryhmään pääsääntöisesti syysloman jälkeen, kevätlukukauden alussa sekä talviloman jälkeen. Tällöin ryhmään otetaan vuosiluokkaa 9 suorittavia oppilaita, jotka opiskelevat vuosiluokkiin sitomattomasti oman opinto-ohjelman mukaisesti ja joiden kohdalla koulutuksellisen syrjäytymisen riski on suuri. Kesken lukuvuoden siirtyvien oppilaiden osalta koulun moniammatillinen ryhmä tekee arvion Portti-luokan tarpeesta. Siirtoperusteena voivat olla vain pedagogiset perusteet.

5.4.5 Opetus erityisissä tilanteissa

Oppilaan opetuksen järjestäminen ja oppilaan tarvitsema tuki edellyttää erityistä pohdintaa esimerkiksi oppilaan sairastuessa vakavasti tai vaikeassa elämäntilanteessa. Perusopetusta voidaan tällöin järjestää muun muassa sairaalaopetuksena, koulukodissa, vastaanottokodissa tai -keskuksessa taikka vankilassa tai muussa rangaistuslaitoksessa annettavana opetuksena.

Sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se oppilaan terveys huomioon ottaen on mahdollista. Hoidosta vastaavan sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään myös muulle erikoissairaanhoidossa olevalle oppivelvolliselle oppilaalle opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua, jos opetuksen järjestäminen muutoin ei ole perusopetuslain tai muun lain mukaisista tukitoimista huolimatta oppilaan edun mukaista. Myös kunta, jossa on erikoissairaanhoidon muu toimintayksikkö, voi järjestää opetusta erikoissairaanhoidossa olevalle oppilaalle. Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetuksessa yhdistyvät oppimista ja koulunkäyntiä ylläpitävä sekä oppilaan hoitotavoitteita tukeva kokonaiskuntoutuksellinen tavoite. Oppilaan opetuksen järjestäjä ja sairaalan sijaintikunta sopivat ja järjestävät moniammatillisessa yhteistyössä siirtymisen kannalta välttämättömän tuen sairaalaopetukseen tai sieltä takaisin omaan kouluun siirtyvälle oppilaalle. Sairaalaopetuksessa voidaan hyödyntää myös etäyhteyksien kautta tapahtuvaa opetusta. Oppilaan kotikunta on velvollinen maksamaan kotikuntakorvauksen sairaalakoulussa olevista oppilaista.

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten opetuksesta vastaa se kunta, johon lapsi on sijoitettu. Lastensuojelulaitokseen sijoitetun oppilaan opetuksesta vastaa laitoksessa toimiva koulu, jos laitoksella on opetuksen järjestämislupa. Lastensuojelulain perusteella sijoitettujen oppilaiden kotikunnalle on säädetty velvollisuus maksaa kotikuntakorvaus. Oppivelvollisuusikäisten vankilaopetuksesta vastaa se kunta, jossa vankila sijaitsee.

Kunta voi osoittaa oppilaan lähikouluksi sopimuksen mukaisesti oman kunnan koulun sijasta myös toisen kunnan koulun, sellaisen yksityisen yhteisön tai säätiön ylläpitämän koulun, jolla on opetuksen järjestämislupa, tai valtion koulun.

Paikalliset tarkennukset

Oppilaan sairastumisen ja muun vaikean elämäntilanteen estäessä koulunkäynnin voidaan opetus järjestää oppilaan tarpeiden mukaan tilanteen vaatimalla tavalla.

- Kutsutaan koolle monialainen asiantuntijaryhmä, jossa suunnitellaan yhteistyössä oppilaan huoltajan kanssa väliaikaisesti tarvittavia erityisjärjestelyjä (esim. lyhennetty koulupäivä), ja ohjataan oppilas tarvittaessa opiskeluhuollollisten palvelujen piiriin.
- Jos oppilas ei kykene osallistumaan kouluopetukseen, hänelle tehdään perusopetuslain (628/1998) 18 §:n mukainen hallintopäätös, jossa määritellään oppilaan opetusjärjestelyt.
- Sovitut opetusjärjestelyt tavoitteineen kirjataan oppilaan oppimissuunnitelmaan tai erityisen tuen oppilaan ollessa kyseessä henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS).
- Jos oppilas ei sairauden vuoksi ole voinut osallistua kouluopetukseen eikä muutoinkaan opiskella tai antaa näyttöjä, voidaan todistuksen avulla annettava arviointipalaute jättää antamatta. Rehtori tekee asiasta hallintopäätöksen kuultuaan oppilasta ja hänen huoltajiaan.

- Erityisissä tilanteissa annettavassa opetuksessa voidaan hyödyntää etäyhteyksien kautta tapahtuvaa opetusta.

Järjestelyt sairaalaopetuksen yhteydessä

- Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetus järjestetään ensisijaisesti oppilaan omassa koulussa, johon oppilas on otettu.
- Oppilaalle järjestetään opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua.
- Oppilaalla on omassa koulussaan käytössä kaikki koulun tukitoimet kolmiportaisen tuen mukaisesti.
- Oppilaan siirtyessä omasta koulustaan sairaalaopetukseen ja palatessa jälleen omaan kouluun, toteutetaan siirtyminen moniammatillisessa yhteistyössä oppilaan, huoltajan tai muun laillisen edustajan, opetuksen järjestäjän, sairaalaopetusyksikön ja erikoissairaanhoidon kanssa.
- Nivelvaihe suunnitellaan aina yksilökohtaisesti.
- Rehtori nimeää sairaalakouluun siirtyvälle tai sieltä palaavalle oppilaalle vastuuopettajan, joka hoitaa yhteistyön sairaalakoulun kanssa.
- Sairaalaopetuksessa korostuvat kasvatuksen ja opetuksen lisäksi pedagoginen kuntoutus ja kaikkien oppilasta opettavien, kasvattavien tai hoitavien tahojen keskinäinen yhteistyö ja konsultaatio.

5.4.6 Opetus erityisissä tilanteissa

Oppilas voi siirtyä kotiopetukseen huoltajan ilmoituksella. Kotiopetuksessa olevaa oppilasta ei tällöin rekisteröidä oppilaaksi mihinkään Porvoon peruskouluun eikä oppilas ole oikeutettu kunnan tarjoamiin palveluihin tai etuuksiin, kuten tuki- tai erityisopetukseen tai muihin opiskeluhuollollisiin palveluihin. Huoltaja vastaa opintojen järjestämisestä, oppikirjojen ja muun oppimateriaalin tai työvälineiden hankkimisesta sekä siitä, että lapsen oppivelvollisuus tulee suoritetuksi.

Keskuskoulu valvoo kotiopetuksessa olevien alakoulun oppilaiden oppivelvollisuuden edistymistä ja Linnajoen koulu yläkoulun oppilaiden oppivelvollisuuden edistymistä.

5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Perusopetuksen yhteydessä voidaan oppilaille järjestää kirjastotoimintaa, kerhotoimintaa ja muuta opetukseen läheisesti liittyvää toimintaa. Opetuksen järjestäjä päättää toiminnan järjestämisestä ja laajuudesta. Myös kouluruokailu, välituntitoiminta sekä koulun päivänavaukset, juhlat, retket, opintokäynnit ja leirikoulut sekä mahdollisuuksien mukaan koulumatkat järjestetään siten, että ne tukevat oppilaiden oppimiselle, monipuoliselle kehitykselle ja hyvinvoinnille asetettuja tavoitteita. Ne myös osaltaan vahvistavat kokemusta hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä ja tekevät

mahdolliseksi oppilaiden näkökulmasta eheän, vireyttä vahvistavan ja vaihtelevan päivän. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään toimintaa ohjaavat tavoitteet ja järjestämisen periaatteet. Koulukohtaisesta järjestämisestä päätetään lukuvuosisuunnitelmassa.

Koulun kerhotoiminta

Kerhotoiminta on oppituntien ulkopuolista toimintaa, jonka lähtökohtana ovat koulun kasvatukselliset, opetukselliset ja ohjaukselliset tavoitteet. Se on osa maksutonta perusopetusta ja rakentaa omalta osaltaan toiminnan yhteisöllisyyttä ja rikastuttaa koulun toimintakulttuuria. Kerhotoiminnan tehtävä on tukea oppilaiden monipuolista kasvua ja kehitystä. Kerhot tarjoavat oppilaille mahdollisuuksia tutustua erilaisiin harrastuksiin. Tavoitteena on lisätä harrastuneisuutta sekä tuottaa yhdessä tekemisen, osaamisen, onnistumisen ja ilon kokemuksia. Kerhotoiminnassa oppilaat saavat tilaisuuksia koulussa opitun soveltamiseen, luovaan toimintaan ja monimuotoiseen vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten oppilaiden kanssa. Kerhot voivat lisätä oppilaiden osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia sekä arjen hallintaa ja turvallisuutta.

Joustavilla kerhotoiminnan ratkaisuilla tuetaan oppilaan päivän kokonaisuutta. Kerhotoiminnan järjestämis- ja toteuttamistapoja kehitetään ja oppimisympäristöä muokataan harrastuneisuutta tukeväksi. Oppilaiden osuutta kerhotoiminnan suunnittelussa lisätään. Kerhotoiminnan järjestäminen tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa myös kodin ja koulun kasvatusyhteistyötä sekä yhteistyötä ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Koulut voivat hyödyntää kerhotoiminnan järjestämisessä eri hallintokuntien, yhteisöjen, yritysten ja järjestöjen sekä koulun muiden sidosryhmien osaamista.

Paikalliset tarkennukset

- Koulun kerhotoimintaa koordinoi suomenkieliset perusopetuspalvelut.
- Koulu vastaa kerhotoiminnasta.
- Kerhotoimintaa voidaan järjestää ennen koulupäivän alkua, koulupäivän sisällä tai koulupäivän jälkeen.
- Joustavilla ratkaisuilla pyritään tukemaan oppilaan ehyttä koulupäivää.
- Toiminnassa hyödynnetään myös huoltajien ja koulun ulkopuolisten toimijoiden osaamista.

Koulun kirjastotoiminta

Koulun kasvatus- ja opetustyön tukemiseksi voidaan järjestää koulukirjastotoimintaa ja toteuttaa sitä yhteistyössä lähikirjaston ja muiden kirjastojen kanssa. Kirjastotoiminnalla vahvistetaan oppilaiden yleissivistyksen ja maailmankuvan laajenemista ja avartumista. Monimuotoinen koulukirjastotoiminta tukee oppimiskäsityksen toteutumista aidoissa oppimistilanteissa ja luo oppilaille mahdollisuuksia monenlaisten vastuutehtävien hoitamiseen. Koulun kirjasto ja muut kirjastot tarjoavat aktiivisia ja virikkeisiä oppimisympäristöjä sekä monipuolisia työtapoja. Kirjastotoiminnan tehtävänä on kannustaa oppilaita omaehtoiseen lukemiseen ja omiin lukuvalintoihin, tyydyttää heidän tiedonhaluaan, kannustaa hakemaan tietoa eri lähteistä ja arvioimaan tietolähteitä. Toiminta lisää mahdollisuuksia opetuksen eriyttämiseen, oppilaiden yksilöllisten kiinnostusten mukaiseen työskentelyyn sekä yhteistyöhön kotien kanssa. Yhdessä koulu ja kirjasto ohjaavat elinikäiseen oppimiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen.

Paikalliset tarkennukset

- Lukemisen merkitys teknologisoituvassa yhteiskunnassa tulee säilyttää arvossaan.
- Monipuolisen lukutaidon kehittyminen ja vahvistuminen ovat avainasemassa nyky-päivänä.
- Kirjastokulttuuriin kasvamista tuetaan kouluissa.

Kouluruokailu

Kouluruokailun tehtävänä on oppilaiden terveen kasvun ja kehityksen, opiskelukyvyn sekä ruoka-osaamisen tukeminen. Opetukseen osallistuvalla on annettava jokaisena työpäivänä täysipainoinen maksuton ateria. Ateria nautitaan tarkoituksenmukaisesti järjestettynä ja ohjattuna ruokailuna. Kouluruokailun järjestämisessä otetaan huomioon ruokailun terveydellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen merkitys. Ruokailuhetkillä on tärkeä virkistystehtävä ja niillä edistetään kestävää elämäntapaa, kulttuurista osaamista sekä ruoka- ja tapakasvatuksen tavoitteita. Oikea-aikainen ja kiireetön ruokailu ja mahdolliset välipalat varmistavat jaksamisen koulupäivän aikana. Viihtyisä ruokailuhetki lisää hyvinvointia koko koulu yhteisössä.

Kouluruokailu on oppilaille tärkeä osa koulupäivää. Oppilaita kannustetaan osallistumaan kouluruokailun ja etenkin ruokailuhetkien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Opettajat huolehtivat ruokailun yhteydessä annettavasta ohjauksesta ja kasvatuksesta yhdessä koulun muiden aikuisten kanssa. Kouluruokailun tavoitteista ja järjestämisestä keskustellaan kotien kanssa ja yhdessä tuetaan oppilaiden kehitystä. Kouluruokailuun osallistumista sekä ruoan ja ruokailutilanteen laatua seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Opetushenkilöstö ja ruokailusta vastaava henkilöstö tekevät yhteistyötä kouluruokailun järjestämisessä ja toiminnan kehittämisessä. Mikäli oppilaalla on yksilöllisiä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyviä tarpeita, tulee oppilaan, huoltajan, ruokailusta vastaavan henkilöstön ja kouluterveydenhuollon sopia yhdessä ruokailuun liittyvistä tukitoimista ja seurannasta.

Paikalliset tarkennukset

- Kouluruokailusta pyritään tekemään kiireetön ja rauhallinen hetki, joka edistää oppilaan hyvinvointia ja tukee oppimista.
- Ruokailussa kiinnitetään huomiota hyviin ruokailutapoihin.
- Oppilaille on annettava mahdollisuus kouluruokailun suunnitteluun ja toteutukseen oman kehitysvaiheen mukaisesti.
- Oppilaskunnat käsittelevät myös kouluruokailuun liittyviä asioita.
- Oppilaita voidaan osallistaa muun muassa järjestämällä TET-jaksoja kouluruokailussa, tekemällä ruokahävikin seurantaa ja somistamalla ruokailutilaa.

Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat

Perusopetusasetuksen mukaan opetukseen tulee käyttää tuntia kohti vähintään 45 minuuttia ja opetukseen käytettävä aika jaetaan tarkoituksenmukaisiksi opetusjaksoiksi. Osa työajasta voidaan käyttää työelämään tutustuttamiseen sekä lukuvuoden päättäjäisiin ja muihin yhteisiin tapahtumiin. Säännös luo edellytykset koulupäivän monenlaiseen rytmittämiseen sekä välituntien järjestämiseen

oppilaiden hyvinvointia edistävällä tavalla. Yhteisiä tapahtumia voivat olla muun muassa koulun juhlat, teemapäivät ja retket. Opintokäynnit ja leirikoulut voivat koskea koko koulu yhteisöä tai vain jotakin tai jotakin opetusryhmää. Myös niissä hyödynnetään perusopetusasetuksen mukaista koulutyön joustavan järjestämisen mahdollisuutta. Päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella.

Koulun yhteisöllisyyden ja oppilaiden terveen kehityksen, sosiaalisten suhteiden sekä opiskelussa jaksamisen kannalta välitunnit, päivänavaukset ja monenlaiset yhteiset tapahtumat ovat tärkeitä. Niitä hyödynnetään myös osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Ne vahvistavat oppilaiden laaja-alaista osaamista ja tekevät näkyväksi koulun kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta. Opintokäynnit ja leirikoulut puolestaan tarjoavat mahdollisuuksia oppimisympäristön laajentamiseen ja oppimiseen autenttisissa tilanteissa sekä yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa.

Opetuksen järjestäjällä on paljon harkintavaltaa sen suhteen, miten koulupäivä jaetaan opetusjaksoihin ja välitunteihin, mitä muuta toimintaa koulupäiviin sisältyy ja millaisia toimintamuotoja käytetään. Ratkaisut muokkaavat koulun toimintakulttuuria. Niitä tehtäessä otetaan huomioon perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämisen periaatteet.

Paikalliset tarkennukset

- Koulun yhteisiin tapahtumiin voi käyttää lyhennettyjä koulupäiviä, joita voi olla yhteensä viisi kappaletta lukuvuoden aikana.
- Päivät voivat olla lukuvuoden ensimmäinen päivä ja syyslukukauden viimeinen päivä sekä kolme tapahtumapäivää.
- Minimipituus päivälle on neljä oppituntia. Päivän aikana tulee järjestää kouluruokailu.

Koulumatkat ja koulukuljetukset

Oppilaita kannustetaan kulkemaan koulumatkat terveyttä ja kuntoa edistävällä tavalla. Heitä opastetaan sekä itsenäisesti että koulukuljetuksin liikuttaessa huolehtimaan omasta ja muiden turvallisuudesta ja käyttäytymään matkaa tehdessään hyvin.

Koulukuljetuksen odotusaikojen valvonnasta ja ohjatusta toiminnasta sekä matkojen aikaisesta turvallisuudesta huolehditaan sopimalla menettelytavoista ja vastuuhenkilöistä. Niistä sekä kuljetusjärjestelyistä tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle.

Paikalliset tarkennukset

Koulun henkilökunta ohjaa säännöllisesti kestävään ja turvalliseen tapaan koulumatkojen suhteen.

Muut paikalliset tarkennukset

Aamu- ja iltapäivätoiminta

- Aamu- ja iltapäivätoimintaa koordinoi suomenkieliset koulutuspalvelut ja sitä järjestävät Porvoon suomalainen seurakunta sekä eri yhdistykset.

- Iltapäivätoiminta on jatkoa oppilaan koulupäivälle, ja se perustuu perusopetuksen arvopohjaan ja kasvatustavoitteisiin.
- Koulun ja iltapäivätoiminnan järjestäjien tiivis yhteistyö luo turvalliset puitteet oppilaan siirtymiselle koulupäivän jälkeiseen iltapäivätoimintaan.
- Koulu on vastuussa yhteistyön järjestämisestä iltapäivätoiminnan vastuuhjaajan kanssa.
- Koulu ja iltapäivätoiminnan vastuuhjaaja sopivat yhteisistä arjen käytännöistä.
- Koulun henkilöstö konsultoi tarvittaessa iltapäiväkerhon ohjaajia.

LUOMMOS

6 Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa

6.1 Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa

Perusopetuslain ja -asetuksen mukaan perusopetuksen oppilaan arvioinnilla on kaksi toisiaan tukevaa tehtävää. Arvioinnin tehtävänä on

- ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaiden itsearvioinnin taitoja (formatiivinen arviointi).
- määrittää, missä määrin oppilas on saavuttanut oppiaineille asetetut tavoitteet (summatiivinen arviointi).

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppimiseen, osaamiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Opiskelun ohjaaminen ja kannustaminen sekä itsearvioinnin taitojen kehittäminen toteutuvat formatiivisen arvioinnin avulla. Summatiivisesti arvioidaan sitä, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille asetetut tavoitteet.

Arvioinnin tehtävien toteuttamisessa tulee noudattaa arvioinnin yleisiä periaatteita. Kouluissa tulee olla yhtenäiset arvioinnin periaatteet ja käytänteet, jotka ilmenevät koulun arviointikulttuurissa. Opetuksen järjestäjä seuraa arvioinnin periaatteiden toteutumista kouluissa ja tukee yhtenäisen arviointikulttuurin kehittymistä.

Paikalliset tarkennukset

Tavoitteena on kehittää oppimisen arviointia siten, että se edistää oppimista parhaalla mahdollisella tavalla.

Porvoon suomenkielisissä perusopetuspalveluissa on valittu yhteisesti opetushenkilöstön, oppilaiden, huoltajien ja yhteistyökumppaneiden kesken kolme paikallista painotusta, joiden pohjalta kehitetään sekä kaupungin yhtenäistä että koulujen omaa arviointikulttuuria:

- oppilaan oppimisprosessin näkyminen arvioinnissa
- rohkaiseva ja kannustava arviointi
- arvioinnin oikeudenmukaisuus

Arviointikulttuurin paikalliset painopisteet

Oppilaan oppimisprosessin näkyminen arvioinnissa

- Oppilas saa jatkuvaa palautetta arjen tilanteissa.
- Oppilaalla on selkeä käsitys oppimisen tavoitteista työskentelyn eri vaiheissa.

- Oppimisessa kiinnitetään huomiota yksilöllisten tavoitteiden asettamiseen ja saavuttamiseen.
- Itsearviointin ja vertaispalautteen menetelmiä käytetään monipuolisesti.

Rohkaiseva ja kannustava arviointi

- Vuorovaikutteisella ja jatkuvalla dialogilla korostetaan oppilaan vahvuuksia.
- Vuorovaikutteisella ja jatkuvalla dialogilla tuetaan ja ohjataan oppilasta kehittämisaluiden harjoitteluun.
- Selkeällä tavoitteiden asettamisella tuetaan oppilaan itsearviointia ja tavoitteiden saavuttamista.

Arvioinnin oikeudenmukaisuus

- Käytetään monipuolisia arviointitapoja.
- Arvioidaan koko oppimisprosessia, johon kuuluvat tavoitteen asettelu, työskentely, oppiminen ja osaaminen.
- Tietoisuus tavoitteista tukee arvioinnin avoimuutta (oppilas, huoltaja, opettaja).
- Arvioidaan tavoitteiden suuntaan etenemistä ja niiden saavuttamista.
- Oppilas saa yksilöllistä palautetta ja arviointia.

Arvioinnista tiedottaminen

Arvioinnista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille lukuvuoden ja / tai oppimäärän opiskelun alkaessa.

Formatiivinen arviointi

Formatiivisen arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan opintojen edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Formatiivinen arviointi auttaa oppilasta ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämään työskentelyään oppiaineille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Formatiivinen arviointi on osa opetusta.

Formatiivinen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta. Palautteen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään oppiaineen tavoitteet, hahmottamaan oma edistymisensä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin sekä se, miten voi parantaa suoritustaan suhteessa tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.

Itsearviointi ja vertaispalaute ovat osa formatiivista arviointia. Oppilaat harjoittelevat opettajan ohjajana itsearviointin ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja. Niitä tulee harjoitella osana kaikkien oppiaineiden opiskelua. Itsearviointi ja vertaispalaute eivät vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten

hänen suoriutumistaan arvioidaan. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.

Formatiivista arviointia tehdään aina perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettujen ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyjen oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Formatiivinen arviointi ei edellytä dokumentointia.

Paikalliset tarkennukset

Itsearviointi ja vertaispalaute

- Vertaispalautteessa keskitytään kannustavan ja positiivisen palautteen antamiseen.
- Oppilaiden arviointitaitojen kehittymisen myötä siirrytään kohti rakentavan palautteen antamista ja vastaanottamista.
- Huomiota kiinnitetään myös sanattoman palautteen (ilmeet, eleet jne.) merkitykseen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.
- Harjoitellaan itsearviointin menetelmiä ja kannustetaan jatkuvaan itsearviointiin.
- Itsearviointin ja vertaispalautteen menetelmiä käytetään läpi kouluvuoden monipuolisesti kaikissa oppiaineissa.
- Itsearviointin ja vertaispalautteen apuna voidaan käyttää perusopetuspalveluiden yhteistä materiaalia.

Summatiivinen arviointi

Summatiivisen arvioinnin tehtävänä on kuvata, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut opetussuunnitelmassa oppiaineille asetetut tavoitteet.

Summatiivinen arviointi tehdään vähintään jokaisen lukuvuoden päätteeksi sekä perusopetuksen päättyessä. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan kuitenkin myös lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä. Kunkin lukuvuoden päättyessä oppilaalle annetaan lukuvuositolustus, jota varten tehdään summatiivinen arviointi siitä, miten oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Lukuvuositolustukseen sisältyy myös käyttäytymisen arviointi.

Summatiivinen arviointi tehdään suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja niiden pohjalta paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin. Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on summatiivinen kokonaisarviointi oppilaan koko lukuvuoden suoriutumisesta. Päätösarviointi kohdistuu oppiaineille asetettuihin tavoitteisiin perusopetuksen oppimäärän päättyessä.

Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksen mukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan.

Summatiivisen arvioinnin tekee aina oppilasta opettanut opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä.

Opettajan tulee dokumentoida arvioinnit niistä näytöistä, jotka vaikuttavat oppilaan summatiiviseen arviointiin.

6.2 Arvioinnin yleiset periaatteet

Arvioinnissa tulee noudattaa seuraavia periaatteita jokaisella vuosiluokalla.

Arviointi on yhdenvertaista

Arviointi perustuu kaikilla vuosiluokilla oppilaiden yhdenvertaiseen kohteluun. Vuosiluokkien 1–8 päätteeksi annetun lukuvuosiarvioinnin ja perusopetuksen päättöarvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyihin tavoitteisiin. Jokaisen oppilaan tulee saada tietää, mitä on tarkoitus oppia ja miten oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan. Päättöarvosanat muodostetaan valtakunnallisesti yhdenvertaisin perustein.

Arviointi edellyttää avoimuutta, yhteistyötä ja osallisuutta

Arvioinnin tehtävänä on auttaa oppilasta hahmottamaan opintojensa etenemistä. Tämä edellyttää vuorovaikutusta opettajan ja oppilaan välillä sekä palautteen antamista tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi. Arvioinnin toteuttamiseen liittyy oppilaiden osallisuuden mahdollistaminen, vahvuuksien tunnistaminen ja kannustaminen.

Arvioinnin toteuttaminen edellyttää yhteistyötä sekä koulussa että kotien kanssa. Yhteistyön tarkoituksena on selkiyttää huoltajille arvioinnin periaatteita ja käytänteitä. Oppilaan ja huoltajan tulee saada riittävästi tietoa oppilaan oppimisesta, osaamisesta, työskentelystä ja käyttäytymisestä. Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tieto arvioinnin perusteista ja siitä, miten niitä on sovellettu oppilaan arviointiin.

Arviointi on suunnitelmallista ja johdonmukaista

Arviointikäytännöt on suunniteltava johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi ja varmistettava arviointiperiaatteiden yhtenäisyys koulussa. Arviointia toteutetaan sekä lukuvuoden aikana että sen päättyessä. Arvioinnin tulee kohdistua vain siihen, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa on asetettu tavoitteeksi. Opettaja toteuttaa arvioinnin näyttöihin perustuen.

Oppilaiden suorituksia ei verrata toisiinsa. Arviointi ei kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Arvioinnin avulla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Arviointi toimii myös tärkeänä välineenä oppilaan mahdollisten tuen tarpeiden tunnistamisessa. Opettajien yhteistyö koulu yhteisössä on välttämätöntä arvioinnin johdonmukaisuuden toteuttamiseksi.

Arviointi on monipuolista

Oppilaiden oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan monipuolisesti. Monipuolinen arviointi perustuu eri menetelmin kerättyihin näyttöihin. Opettaja valitsee arviointimenetelmät arvioinnin tehtävien ja oppiaineen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Oppilaalle tulee tarjota mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan ja osaamistaan eri tavoin ja tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisin keinoin. Arviointimenetelmien valinnassa on otettava huomioon, että vain yhden arviointimenetelmän avulla ei voida arvioida kaikkia oppiaineille asetettuja tavoitteita.

Arviointi perustuu tavoitteisiin ja kriteereihin

Oppimisen, osaamisen ja työskentelyn arvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin. Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin.

Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltäviä, oppiaineiden tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä. Arviointikriteerit on laadittu eri vuosiluokkien päätteeksi annettavaan arviointiin ja päättöarviointiin. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät eri arvosanoihin vaadittavan osaamisen tason.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, hänen suorituksiaan arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän yhteisiin tavoitteisiin edellä mainittuja arviointikriteerejä käyttäen.

Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittelyssä ei käytetä edellä mainittuja arviointikriteerejä. Oppimäärä yksilöllistetään vasta, kun oppilas ei tuetustikaan näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.

Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa toiminta-alueittain määriteltyihin tavoitteisiin.

Jos oppilas on opiskellut oppimissuunnitelmassa määriteltyjen oppiaineen erityisten painoalueiden mukaisesti, hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltäviä arviointikriteereitä käyttäen.

Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden ikäkausi ja edellytykset

Arviointikäytänteet suunnitellaan ja toteutetaan oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä otetaan huomioon ja huolehditaan siitä, ettei osaamisen osoittamiselle ole esteitä.

Arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Oppimisen tuen tarpeet sekä muut osaamisen osoittamista vaikeuttavat syyt tulee ottaa arviointikäytänteissä huomioon siten, että oppilaalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisiin tapoihin osoittaa osaamisensa.

Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaidon taso koulun opetuskielessä sekä arvioinnin kohteena olevan oppiaineen tiedonalan kielessä.

Paikalliset tarkennukset

Oppimiskeskustelu

Vähintään kerran lukuvuoden aikana oppilaan ja huoltajan kanssa käydään oppimiskeskustelu. Oppimiskeskustelussa tarkastellaan oppilaan osaamista laaja-alaisesti:

- oppimaan oppiminen
- vuorovaikutustaidot
- elämännhallintataidot ja hyvinvointi
- oppiaineet
- työskentely
- käyttäytyminen

Oppimiskeskustelun apuna käytetään perusopetuspalveluiden yhteistä materiaalia.

6.3 Oppimisen ja osaamisen arviointi

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen ja osaamiseen. Oppimisen arviointi liittyy oppimisprosessin ohjaamiseen ja siitä annettavaan palautteeseen. Osaamisen arviointi puolestaan kohdistuu oppilaan tiedollisen ja taidollisen osaamisen tasoon. Oppilaan oppimista ohjataan ja osaamista arvioidaan aina suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa eri oppiaineille määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin tavoitteisiin.

Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä eri vuosiluokkien päätteeksi annettavassa arvioinnissa ja päättöarvioinnissa.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden saavuttamista ei arvioida oppiaineista erillisinä. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteereiden mukaisesti, tulevat myös laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet arvioiduiksi.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä käyttäen.

Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin eikä osaamisen tason määrittelyssä käytetä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä.

6.4 Työskentelyn arviointi

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia. Työskentelyä ei siis arvioida oppiaineista erillisinä. Työskentelyn arviointi perustuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin oppiaineiden tavoitteiden sisältämiin työskentelytaitojen tavoitteisiin. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteerien mukaisesti, tulee myös työskentely arvioiduksi.

Työskentelytaidoilla tarkoitetaan perusopetuksen aikana kehittyvää taitoa työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taitoa suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taitoa toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taitoa toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.

Oppilaan työskentelyyn liittyviä erityistarpeita tulee tarvittaessa kirjata oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), jotta ne voidaan ottaa huomioon työskentelyn arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

6.5 Käyttäytymisen arviointi

Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen. Käyttäytymiselle asetetut tavoitteet perustuvat koulun toimintatapoihin ja järjestyssääntöihin. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä siitä saatu arvosana tai sanallinen arvio vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Oppilaan käyttäytymiseen liittyvät erityistarpeet tulee tarvittaessa kirjata oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), jotta ne voidaan ottaa huomioon käyttäytymisen arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

Paikalliset tarkennukset

Käyttäytymisen arvioinnille on yhteiset kuntakohtaiset tavoitteet ja arviointiperusteet, jotka on laadittu erikseen vuosiluokille 1–3, 4–6 ja 7–9.

Käyttäytymisen arviointi toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan osalta poikkeaa muiden oppilaiden käyttäytymisen arvioinnista. Mikäli oppilas ei pysty itse säätelemään omaa toimintaansa tai hänen toimintakyvyssään on puutteita, taidon tavoittelu, harjoittelu ja arviointi on sijoitettava sopivan toiminta-alueen sisälle yksilöllisesti. Käyttäytymistä ei näin ollen voida arvioida yhteisten kriteerien pohjalta.

Oppilas

- ottaa huomioon muut ihmiset ja ympäristön
- noudattaa yhteisesti sovittuja sääntöjä
- käyttäytyy asiallisesti ja kunnioittavasti eri tilanteissa

Kun jonkin arvosanan useimmat arviointiperusteet täyttyvät, oppilas arvioidaan sen arvosanan mukaisesti. Kaikkia arviointiperusteita ei siis tarvitse täyttää, vaan heikompia suorituksia voidaan

kompensoida kompensatioperiaatteen mukaisesti. Tällöin hyvät suoritukset jollakin osa-alueella voivat parantaa jonkin toisen osa-alueen heikompaa suoritusta.

Käyttäytymisen arviointi vuosiluokilla 1–3

	Osittainen	Melko hyvä	Hyvä	Kiitettävä
Muiden huomioon ottaminen	<p>Tarvitsee ohjausta ja tukea hyväksytykseen erilaisuuden.</p> <p><u>Tarvitsee ohjausta ja tukea</u> ottaakseen muut huomioon.</p> <p>Tarvitsee ohjausta ja tukea puhuakseen kunnioittavasti muista ja muiden kanssa.</p> <p>Tarvitsee ohjausta ja tukea ollakseen rehellinen.</p>	<p>Pystyy hyväksymään erilaisuuden, mutta tarvitsee toisinaan ohjausta.</p> <p>Otaa <u>toisinaan</u> muut huomioon.</p> <p>Puhuu <u>useimmiten</u> kunnioittavasti muista ja muiden kanssa, <u>mutta tarvitsee toisinaan ohjausta</u>.</p> <p>On <u>useimmiten</u> rehellinen.</p>	<p>Hyväksyy erilaisuuden.</p> <p>Otaa muut huomioon yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta.</p> <p>Puhuu kunnioittavasti muista ja muiden kanssa.</p> <p>On rehellinen.</p>	<p>Hyväksyy erilaisuuden.</p> <p>Otaa muut huomioon.</p> <p>Puhuu kunnioittavasti muista ja muiden kanssa.</p> <p>On rehellinen.</p>
Oppimis- ja lähiympäristön huomioon ottaminen	<p><u>Tarvitsee ohjausta ja tukea</u> noudattaakseen luokan ja koulun sääntöjä.</p> <p><u>Tarvitsee ohjausta ja tukea</u> arvostaakseen omaa työtään ja muiden työtä.</p> <p><u>Tarvitsee ohjausta ja tukea</u> huolehtiakseen koulun omaisuudesta.</p> <p><u>Tarvitsee ohjausta ja tukea</u> huolehtiakseen työvälineistään</p> <p>Tarvitsee ohjausta ja tukea antaakseen työrauhan.</p>	<p>Pystyy noudattamaan luokan ja koulun sääntöjä, <u>mutta tarvitsee toisinaan ohjausta</u>.</p> <p>Pystyy arvostamaan omaa työtään ja muiden työtä, <u>mutta tarvitsee toisinaan ohjausta</u>.</p> <p>Huolehtii koulun omaisuudesta, <u>mutta tarvitsee toisinaan ohjausta</u>.</p> <p>Huolehtii <u>useimmiten</u> työvälineistään.</p> <p>Antaa <u>useimmiten</u> työrauhan.</p>	<p>Noudattaa luokan ja koulun sääntöjä.</p> <p>Arvostaa omaa työtään ja muiden työtä <u>yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta</u>.</p> <p>Huolehtii koulun omaisuudesta.</p> <p>Huolehtii työvälineistään yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta.</p> <p>Antaa <u>useimmiten</u> työrauhan.</p>	<p>Noudattaa luokan ja koulun sääntöjä.</p> <p>Arvostaa omaa työtään ja muiden työtä.</p> <p>Huolehtii koulun omaisuudesta.</p> <p>Huolehtii työvälineistään.</p> <p>Antaa työrauhan.</p>

Hylätty (4): Oppilas ei ole saavuttanut käyttäytymisen tavoitteita.

Käyttäytymisen arviointi vuosiluokilla 4–6

	Välttävä (5)	Kohtalainen (6)	Tyydyttävä (7)	Hyvä (8)	Kiitettävä (9)	Erinomainen (10)
Muiden huomioon ottaminen	<p>Auttaa äärimmäisen harvoin muita.</p> <p>Tarvitsee jatkuvasti ohjausta ja tukea hyväksyäkseen erilaisuuden.</p> <p>Ei ota muita huomioon ilman <u>tukea ja ohjausta</u>.</p> <p>Tulee <u>harvoin</u> ajoissa.</p>	<p>Auttaa <u>harvoin</u> muita.</p> <p>Tarvitsee <u>ohjausta ja tukea</u> hyväksyäkseen erilaisuuden.</p> <p>Tarvitsee <u>ohjausta ja tukea</u> ottaakseen muut huomioon.</p> <p>Tulee <u>toisinaan</u> ajoissa.</p>	<p>Auttaa <u>toisinaan</u> muita.</p> <p>Tarvitsee <u>toisinaan ohjausta</u> hyväksyäkseen erilaisuuden.</p> <p>Tarvitsee <u>toisinaan ohjausta</u> ottaakseen muut huomioon.</p> <p>Tulee <u>useimmiten</u> ajoissa.</p>	<p>Auttaa muita.</p> <p>Hyväksyy erilaisuuden yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta.</p> <p>Ottaa muut huomioon yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta.</p> <p>Tulee ajoissa yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta.</p>	<p>Auttaa muita oma-aloitteisesti.</p> <p>Hyväksyy erilaisuuden.</p> <p>Ottaa muut huomioon.</p> <p>Tulee ajoissa.</p>	<p>Auttaa <u>mielilleen</u> muita oma-aloitteisesti.</p> <p>Hyväksyy erilaisuuden.</p> <p>Ottaa muut huomioon ja osoittaa huomaavaisuutta.</p> <p>Tulee ajoissa.</p>
Oppimis- ja lähiympäristön huomioon ottaminen	<p>Tarvitsee <u>jatkuvasti ohjausta ja tukea</u> noudattaakseen luokan ja koulun sääntöjä.</p> <p>Tarvitsee <u>jatkuvasti ohjausta ja tukea</u> arvostaakseen omaa työtään ja muiden työtä.</p> <p>Ei huolehdi koulun omaisuudesta vaan tarvitsee</p>	<p>Tarvitsee <u>ohjausta ja tukea</u> noudattaakseen luokan ja koulun sääntöjä.</p> <p>Tarvitsee <u>ohjausta ja tukea</u> arvostaakseen omaa työtään ja muiden työtä.</p> <p>Tarvitsee <u>ohjausta ja tukea</u> huolehtia koulun omaisuudesta.</p>	<p>Noudattaa <u>toisinaan</u> luokan ja koulun sääntöjä.</p> <p>Tarvitsee <u>ohjausta</u> arvostaakseen omaa työtään ja muiden työtä.</p> <p>Tarvitsee <u>ohjausta</u> huolehtia koulun omaisuudesta.</p>	<p>Noudattaa luokan ja koulun sääntöjä <u>yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta</u>.</p> <p>Arvostaa omaa työtään ja muiden työtä <u>yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta</u>.</p> <p>Huolehtii koulun omaisuudesta yksittäisiä</p>	<p>Noudattaa luokan ja koulun sääntöjä.</p> <p>Arvostaa omaa työtään ja muiden työtä. Osaa kehua muita.</p> <p>Huolehtii koulun omaisuudesta.</p> <p>Huolehtii työvälineistään.</p> <p>Edustaa koulua koulun</p>	<p>Noudattaa luokan ja koulun sääntöjä <u>ja kannustaa muita noudattamaan niitä</u>.</p> <p>Arvostaa omaa työtään ja muiden työtä. Osaa kehua muita.</p> <p>Huolehtii koulun omaisuudesta.</p> <p>Huolehtii työvälineistään.</p>

	<p>jatkuvasti ohjausta ja tukea.</p> <p>Ei huolehdi työvälineistään vaan tarvitsee jatkuvasti ohjausta ja tukea.</p> <p>Ei edusta koulua koulun toimintaperiaatteiden mukaisesti (tutustumiskäynneillä, kilpailuissa jne.) vaan <u>tarvitsee jatkuvasti ohjausta ja tukea.</u></p>	<p>omaisuudesta.</p> <p><u>Tarvitsee ohjausta ja tukea</u></p> <p>huolehtiakseen työvälineistään.</p> <p><u>Tarvitsee ohjausta ja tukea</u></p> <p>edustaakseen koulua koulun toimintaperiaatteiden mukaisesti (tutustumiskäynneillä, kilpailuissa jne.).</p>	<p>Huolehtii <u>toisinaan</u> työvälineistään</p> <p><u>Tarvitsee ohjausta</u> edustaakseen koulua koulun toimintaperiaatteiden mukaisesti (tutustumiskäynneillä, kilpailuissa jne.).</p>	<p>poikkeuksia lukuun ottamatta.</p> <p>Huolehtii <u>useimmiten</u> työvälineistään.</p> <p>Edustaa koulua koulun toimintaperiaatteiden mukaisesti (tutustumiskäynneillä, kilpailuissa jne.) <u>yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta.</u></p>	<p>toimintaperiaatteiden mukaisesti (tutustumiskäynneillä, kilpailuissa jne.).</p>	<p>Edustaa koulua koulun toimintaperiaatteiden mukaisesti (tutustumiskäynneillä, kilpailuissa jne.).</p>
Asiallinen ja kunnioittava käyttäytyminen	<p><u>Tarvitsee ohjausta ja tukea</u></p> <p>puhuakseen kunnioittavasti muista ja muiden kanssa.</p> <p>On usein epärehellinen.</p> <p>On <u>harvoin</u> ystävällinen.</p> <p><u>Tarvitsee ohjausta ja tukea</u> antaakseen työrauhan.</p>	<p>Puhuu <u>harvoin</u> kunnioittavasti muista ja muiden kanssa.</p> <p>Voi olla epärehellinen.</p> <p>On <u>toisinaan</u> ystävällinen.</p> <p>Antaa <u>harvoin</u> työrauhan.</p>	<p>Puhuu <u>toisinaan</u> kunnioittavasti muista ja muiden kanssa.</p> <p>On <u>toisinaan</u> rehellinen.</p> <p>On <u>useimmiten</u> ystävällinen.</p> <p><u>Tarvitsee ohjausta</u> antaakseen työrauhan.</p>	<p>Puhuu kunnioittavasti muista ja muiden kanssa <u>yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta.</u></p> <p>On rehellinen yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta.</p> <p>On ystävällinen yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta.</p> <p>Antaa työrauhan yksittäisiä</p>	<p>Puhuu kunnioittavasti muista ja muiden kanssa.</p> <p>On rehellinen.</p> <p>On ystävällinen.</p> <p>Antaa työrauhan.</p>	<p>Puhuu kunnioittavasti muista ja muiden kanssa.</p> <p>On rehellinen.</p> <p>On ystävällinen.</p> <p>Antaa työrauhan.</p> <p>Näyttää toiminnallaan hyvää esimerkkiä.</p>

				poikkeuksia lukuun otta- matta.		
--	--	--	--	---------------------------------------	--	--

Hylätty (4): Oppilas ei ole saavuttanut käyttäytymisen tavoitteita.

LOMLOS

Käyttäytymisen arviointi vuosiluokilla 7–9

	Välttävä (5)	Kohtalainen (6)	Tyydyttävä (7)	Hyvä (8)	Kiitettävä (9)	Erinomainen (10)
Muiden huomioon ottaminen	<p>Auttaa äärimmäisen harvoin muita.</p> <p>Tarvitsee jatkuvasti ohjausta ja tukea hyväksyäkseen erilaisuuden.</p> <p>Ei ota muita huomioon ilman <u>tukea ja ohjausta</u>.</p> <p>Myöhästelee usein ja on luvatta poissa.</p> <p>Saattaa osallistua kiusaamiseen.</p>	<p>Auttaa <u>harvoin</u> muita.</p> <p>Tarvitsee <u>ohjausta ja tukea</u> hyväksyäkseen erilaisuuden.</p> <p>Tarvitsee ohjausta ja tukea ottaakseen muut huomioon.</p> <p>Myöhästelee ja on luvatta poissa.</p> <p>Saattaa osallistua kiusaamiseen.</p>	<p>Auttaa <u>toisinaan</u> muita.</p> <p>Tarvitsee <u>toisinaan ohjausta</u> hyväksyäkseen erilaisuuden.</p> <p>Tarvitsee <u>toisinaan ohjausta</u> ottaakseen muut huomioon.</p> <p>Saattaa <u>myöhästellä</u>.</p> <p>Ei osallistu kiusaamiseen.</p>	<p>Auttaa muita.</p> <p>Hyväksyy erilaisuuden.</p> <p>Ottaa muut huomioon yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta.</p> <p>Noudattaa <u>useimmiten</u> sovittuja aikatauluja</p> <p>Ei osallistu kiusaamiseen.</p>	<p>Auttaa muita.</p> <p>Hyväksyy erilaisuuden.</p> <p>Ottaa muut huomioon.</p> <p>Noudattaa <u>useimmiten</u> sovittuja aikatauluja.</p> <p>Ei osallistu kiusaamiseen.</p>	<p>Auttaa muita omaaloitteisesti.</p> <p>Hyväksyy erilaisuuden.</p> <p>Ottaa muut huomioon ja osoittaa huomaavaisuutta.</p> <p>Noudattaa sovittuja aikatauluja.</p> <p>Ei osallistu kiusaamiseen.</p>
Oppimis- ja lähiympäristön huomioon ottaminen	<p>Tarvitsee <u>jatkuvasti ohjausta ja tukea</u> noudattaakseen koulun sääntöjä ja voimassa olevia lakeja.</p> <p>Tarvitsee <u>jatkuvasti ohjausta ja tukea</u> arvostaakseen omaa työtään ja muiden työtä.</p> <p>Tarvitsee <u>jatkuvasti ohjausta ja tukea</u> huolehtiakseen koulun</p>	<p>Tarvitsee <u>ohjausta ja tukea</u> noudattaakseen koulun sääntöjä ja voimassa olevia lakeja.</p> <p>Tarvitsee <u>ohjausta ja tukea</u> arvostaakseen omaa työtään ja muiden työtä.</p> <p>Tarvitsee <u>ohjausta</u> huolehtiakseen koulun omaisuudesta ja</p>	<p>Noudattaa <u>useimmiten</u> koulun sääntöjä ja voimassa olevia lakeja.</p> <p>Tarvitsee <u>ohjausta</u> arvostaakseen omaa työtään ja muiden työtä.</p> <p>Huolehtii <u>useimmiten</u> koulun omaisuudesta ja omista työvälineistään.</p>	<p>Noudattaa koulun sääntöjä ja voimassa olevia lakeja <u>yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta</u>.</p> <p>Arvostaa omaa työtään ja muiden työtä <u>yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta</u>.</p> <p>Huolehtii koulun omaisuudesta ja</p>	<p>Noudattaa koulun sääntöjä ja voimassa olevia lakeja.</p> <p>Arvostaa omaa työtään ja muiden työtä. <u>Osaa kehua muita</u>.</p> <p>Huolehtii koulun omaisuudesta ja omista työvälineistään.</p> <p>Edustaa koulua koulun toimintaperiaatteiden</p>	<p>Noudattaa koulun sääntöjä ja voimassa olevia lakeja sekä kannustaa muita noudattamaan niitä.</p> <p>Arvostaa omaa työtään ja muiden työtä. <u>Osaa kehua muita</u>.</p> <p>Huolehtii koulun omaisuudesta ja omista työvälineistään.</p>

	<p>omaisuudesta ja omista työvälineistään.</p> <p>Pystyy <u>äärimäisen harvoin</u> edustamaan koulua koulun toimintaperiaatteiden mukaisesti (tutustumiskäynneillä, kilpailuissa jne.).</p> <p><u>Kokee usein vaikeaksi</u> ottaa muiden mielipiteet huomioon eri tilanteissa.</p> <p><u>Ei</u> ole mukana edistämässä turvallista kouluympäristöä.</p>	<p>omista työvälineistään.</p> <p>Pystyy <u>harvoin</u> edustamaan koulua koulun toimintaperiaatteiden mukaisesti (tutustumiskäynneillä, kilpailuissa jne.).</p> <p><u>Kokee toistuvasti vaikeaksi</u> ottaa muiden mielipiteet huomioon eri tilanteissa.</p> <p>On <u>harvoin</u> mukana edistämässä turvallista kouluympäristöä.</p>	<p><u>Tarvitsee ohjausta ja tukea</u> edustaakseen koulua koulun toimintaperiaatteiden mukaisesti (tutustumiskäynneillä, kilpailuissa jne.).</p> <p><u>Tarvitsee ohjausta ja tukea</u> ottaakseen muiden mielipiteet huomioon eri tilanteissa.</p> <p>On <u>toisinaan</u> mukana edistämässä turvallista kouluympäristöä.</p>	<p>omista työvälineistään.</p> <p>Edustaa koulua koulun toimintaperiaatteiden mukaisesti (tutustumiskäynneillä, kilpailuissa jne.).</p> <p>Kuuntelee ja ottaa muiden mielipiteet huomioon eri tilanteissa <u>yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta</u>.</p> <p>On mukana edistämässä turvallista kouluympäristöä <u>yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta</u>.</p>	<p>mukaisesti (tutustumiskäynneillä, kilpailuissa jne.).</p> <p>Kuuntelee ja ottaa muiden mielipiteet huomioon eri tilanteissa.</p> <p>On mukana edistämässä turvallista kouluympäristöä.</p>	<p>Edustaa koulua koulun toimintaperiaatteiden mukaisesti (tutustumiskäynneillä, kilpailuissa jne.).</p> <p>Kuuntelee ja ottaa muiden mielipiteet huomioon eri tilanteissa.</p> <p>On aktiivisesti mukana edistämässä turvallista kouluympäristöä.</p>
Asiallinen ja kunnioittava käyttäytyminen	<p>Ei puhu <u>kunnioittavasti</u> muista ja muiden kanssa.</p> <p>On usein epärehellinen.</p> <p>On <u>harvoin</u> ystävällinen.</p> <p><u>Ei</u> anna työrauhaa itselleen eikä muille.</p> <p><u>Ei</u> pysty käyttäytymään tilanteen</p>	<p>Puhuu <u>harvoin</u> kunnioittavasti muista ja muiden kanssa.</p> <p>Saattaa olla epärehellinen.</p> <p>On <u>toisinaan</u> ystävällinen.</p> <p>Antaa <u>harvoin</u> työrauhan itselleen ja muille.</p> <p>Pystyy <u>harvoin</u> käyttäytymään tilanteen</p>	<p>Puhuu <u>ajoitain</u> kunnioittavasti muista ja muiden kanssa.</p> <p>On <u>useimmiten</u> rehellinen.</p> <p>On <u>useimmiten</u> ystävällinen.</p> <p><u>Tarvitsee ohjausta ja tukea</u> antaakseen</p>	<p>Puhuu <u>useimmiten</u> kunnioittavasti muista ja muiden kanssa.</p> <p>On rehellinen.</p> <p>On ystävällinen yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta.</p> <p>Oppilas antaa työrauhan itselleen ja muille</p>	<p>Puhuu kunnioittavasti muista ja muiden kanssa.</p> <p>On rehellinen.</p> <p>On ystävällinen.</p> <p>Oppilas antaa työrauhan itselleen ja muille.</p> <p>Käyttäytyy tilanteen</p>	<p>Puhuu kunnioittavasti muista ja muiden kanssa.</p> <p>On rehellinen ja kannustaa muita rehellisyyteen.</p> <p>On ystävällinen.</p> <p>Oppilas antaa työrauhan itselleen ja muille.</p> <p>Käyttäytyy tilanteen</p>

	edellyttämällä tavalla.	edellyttämällä tavalla.	työrauhan itselleen ja muille. Pystyy <u>toisinaan</u> käyttäytymään tilanteen edellyttämällä tavalla.	<u>yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta.</u> Pystyy <u>useimmiten</u> käyttäytymään tilanteen edellyttämällä tavalla.	edellyttämällä tavalla.	edellyttämällä tavalla. Näyttää toiminnallaan hyvää esimerkkiä.
--	-------------------------	-------------------------	---	--	-------------------------	--

Hylätty (4): Oppilas ei ole saavuttanut käyttäytymisen tavoitteita.

6.6 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana

Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion.

Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuotta koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on tukitoinen huolimatta hylätty.

Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, tulee siitä tiedottaa lukuvuoden aikana oppilasta ja huoltajaa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi. Ennen luokalle jättämistä oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa asianomaisessa oppiaineessa hyväksyttävät tiedot ja taidot erillisessä näytössä. Mahdollisuuksia voidaan antaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä. Erillinen näyttö voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita suorituksia, joilla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa.

Jos suoritusmahdollisuus annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, vuosiluokalle jättämisestä voidaan koulutyön päättyessä tehdä lukuvuosidistukseen ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksyty suorittaminen erillisessä näytössä on vuosiluokalta siirtymisen edellytys.

Oppilas voidaan myös jättää vuosiluokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos se katsotaan hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaiseksi. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat.

Paikalliset tarkennukset

Jos oppilaan lukuvuotta koskeva suoritus yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on hylätty, annetaan oppilaalle mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa hyväksytyt tiedot ja taidot erillisessä kokeessa kerran lukuvuoden aikana ja kerran lukuvuoden päätyttyä.

Mikäli havaitaan, että oppilaalla saattaa olla vaikeuksia suoriutua opinnoista ja hän on vaarassa jäädä luokalle, otetaan viipymättä monimuotoiset tukitoimet käyttöön. Oppilaalle annetaan riittävän paljon mahdollisuuksia antaa näyttöä ja opettajan tulee käyttää monipuolisia arviointimenetelmiä näytön vastaanottamisessa. Oppilaalle tulee olla tarjottu erilaisia tukitoimia ennen kuin hänet voidaan siirtää oman opinto-ohjelman mukaiseen etenemiseen.

Lisäksi opinnoissa etenemistä vuosiluokittain tuetaan seuraavasti:

Toisen vuosiluokan päätteeksi tehtävä arviointi

- Oppilaan, luokanopettajan ja tarvittaessa huoltajan kanssa käydään arviointikeskustelu keväällä.
- Jos huoltaja ei ole läsnä keskustelussa, tulee hänelle antaa tietoa keskustelun sisällöstä.
- Pääpaino on rohkaisevan ja kannustavan palautteen antamisessa.
- Arviointikeskusteluiden pohjana voidaan käyttää suomenkielisten koulutuspalveluiden materiaalia.
- Luokanopettaja ja erityisopettaja varmistavat 2. luokan kevätlukukaudella, että Wilmassa olevat pedagogiset asiakirjat ja tukitoimikirjaukset ovat ajan tasalla.

Kuudennen vuosiluokan päätteeksi tehtävä arviointi

- Oppilaan, luokanopettajan, tarvittaessa huoltajan sekä mahdollisesti aineenopettajien kanssa käydään arviointikeskustelu keväällä.
- Jos huoltaja ei ole läsnä keskustelussa, hänelle tulee antaa tietoa keskustelun sisällöstä.
- Arviointikeskusteluiden pohjana voidaan käyttää suomenkielisten koulutuspalveluiden materiaalia.
- Luokanopettaja ja erityisopettaja varmistavat 6. luokan kevätlukukaudella, että Wilmassa olevat pedagogiset asiakirjat ja tukitoimikirjaukset ovat ajan tasalla.

Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan

Oppilas voi edetä opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan vuosiluokkiin sitomattomasti oman opinto-ohjelman mukaisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään opintokokonaisuuksista, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä opinnoissa etenemiseen asianomaisessa oppiaineessa. Oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas saa lukuvuoden päätteeksi

lukuvuositodistuksen kyseisenä lukuvuonna hyväksytysti suorittamistaan opinnoista ja siirtyy lukuvuoden koulutyön päätyttyä opinnoissaan eteenpäin.

Oman opinto-ohjelman mukaisella etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää luokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä vuosiluokalta raukeaisivat. Oman opinto-ohjelman mukaisesti etenevä oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai eroaa koulusta.

Paikalliset tarkennukset

Vuosiluokkiin sitomattomasti opiskelevan oppilaan arviointi

Vuosiluokkiin sitomattomasti (VSOP) opiskeleva oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositodistuksen kyseisenä lukuvuonna hyväksytysti suorittamistaan opinnoista ja siirtyy lukuvuoden päätyttyä seuraavalle vuosiluokalle. Kesken jääneet oppiaineet jätetään lukuvuoden päättyessä arvioimatta, eivätkä ne näy lukuvuositodistuksessa. Oppilaalle ei anneta arvosanaa 4.

Oman opinto-ohjelman mukaisesti etenevä oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella.

Oppilas saa päättötodistuksen heti, kun hän on suorittanut perusopetuksen koko oppimäärän. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai eroaa koulusta.

Jos oppimäärän suorittaminen jää kesken oppivelvollisuusiän täytyessä tai jos oppilas eroaa koulusta, saa hän lukuvuositodistuksen, johon on merkitty hänen jo hyväksytysti suorittamansa opinnot ja arviot niistä. Tämän jälkeen oppilas voi jatkaa aikuispuolella perusopetuksen opintoja.

6.7 Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet

Perusopetuksessa kaikki oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluvat yhteiset oppiaineet arvioidaan kunkin lukuvuoden päätteeksi erillisinä. Arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, ympäristöoppi, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäntutkimustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Lukuvuositodistukseen merkitään sanallinen arvio tai arvosana siitä, miten oppilas on saavuttanut opinto-ohjelmaansa kuuluneiden oppiaineiden tavoitteet lukuvuoden aikana.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden sanallisen arvion tai arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta kaikilla niillä vuosiluokilla, joilla hän niitä opiskelee. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta todistuksiin erillistä sanallista arviota tai arvosanaa.

Monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa opiskellut oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt sekä monialaisten oppimiskokonaisuuksien opiskelun yhteydessä annetut näytöt otetaan huomioon kunkin oppiaineen arvosanaa muodostettaessa. Oppiainekohtainen arviointi tulee suunnitella ja olla oppilaiden tiedossa jo oppimiskokonaisuuden alkaessa. Monialaisista oppimiskokonaisuuksista ei anneta erillisiä sanallisia arvioita tai arvosanoja.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimäärästä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti *hyväksyty*-merkinnällä.

Perusopetuksen tuntijaon mukaiset valinnaiset aineet arvioidaan vuosiluokilla 1–3 opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti joko sanallisesti tai numeroin. Vuosiluokilla 4–9 vähintään 2 vuosiviikkotunnin laajuisista valinnaisista aineista annetaan numeroarvosana.

6.8 Perusopetuksen päättöarviointi

Päättöarvioinnin tehtävänä on määrittää, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa oppiaineille asetetut tavoitteet perusopetuksen päättyessä. Päättöarvioinnissa annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa oppilaan osaamisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päätötodistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaalle, joka on saavuttanut perusopetuksen koko oppimäärän tavoitteet vähintään arvosanan 5 edellyttämän osaamisen mukaisesti.

Päättöarviointi tehdään vuosiluokkien 7–9 aikana osoitetun osaamisen perusteella suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyjä päättöarvioinnin kriteereitä.

Päättöarvosanan muodostaminen

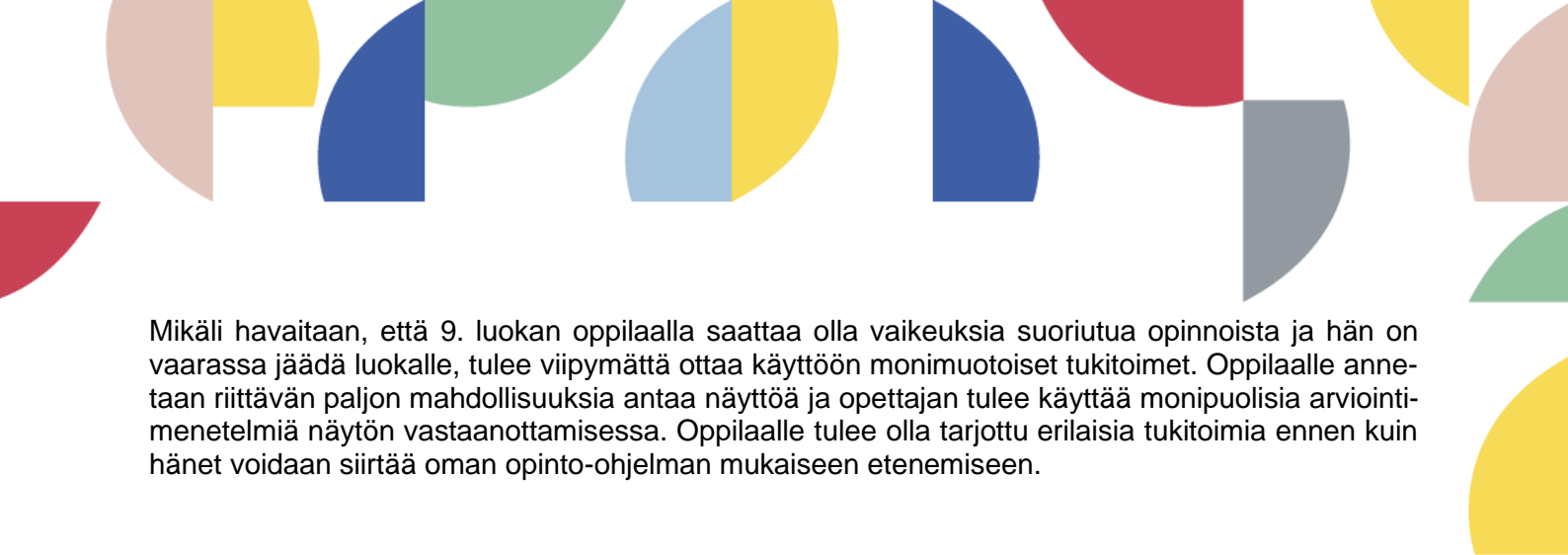
Päättöarvosanan muodostaminen perustuu oppilaan osoittaman osaamisen tasoon suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt oppiaineen oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niiden oppiaineiden tavoitteiden, joiden osalta osaaminen on osoitettu vuosiluokilla 7 ja 8, arviointi otetaan huomioon päättöarviointia tehtäessä. Näihin tavoitteisiin perustuva osaamisen taso tulee arvioida käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä.

Päättöarvosana on oppiaineen tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Paremmen osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoritumisen jonkin muun tavoitteen osalta.

Työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan myös päättöarvioinnissa.

Paikalliset tarkennukset

Porvoossa päättöarviointi ajoittuu kotitalouden, kuvataiteen sekä käsityön osalta vuosiluokalle 7 ja historian osalta vuosiluokalle 8. Muiden oppiaineiden päättöarviointi tapahtuu 9. vuosiluokalla.

Mikäli havaitaan, että 9. luokan oppilaalla saattaa olla vaikeuksia suoriutua opinnoista ja hän on vaarassa jäädä luokalle, tulee viipymättä ottaa käyttöön monimuotoiset tukitoimet. Oppilaalle annetaan riittävän paljon mahdollisuuksia antaa näyttöä ja opettajan tulee käyttää monipuolisia arviointimenetelmiä näytön vastaanottamisessa. Oppilaalle tulee olla tarjottu erilaisia tukitoimia ennen kuin hänet voidaan siirtää oman opinto-ohjelman mukaiseen etenemiseen.

Erityistä tukea saavan oppilaan päättöarviointi

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, hänen suoriutumistaan arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä. Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suoriutumista näissä oppiaineissa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) suhteessa hänelle määritelyihin, yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin, ei päättöarvioinnin kriteereihin.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltujen oppiaineiden arvioinnissa voidaan antaa numeroarvosanan sijaan sanallinen arvio myös päättöarvioinnissa. Oppimäärän yksilöllistäminen tehdään vasta silloin, kun oppilas ei annetusta tuesta huolimatta näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan päättöarviointi perustuu perusopetuksen oppiaineiden yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin sen mukaan, mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty. Jos pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas opiskelee opintokokonaisuuksia, annetaan arviointi todistuksessa kuitenkin oppiaineittain.

Jos oppilaan opiskelu on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) asetettuihin tavoitteisiin, ja jokaisesta toiminta-alueesta annetaan sanallinen arvio.

Arvioitavat yhteiset oppiaineet päättöarvioinnissa

Perusopetuksen päättöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämänskatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanoihin 5, 7, 8 ja 9 vaadittavan osaamisen tason kussakin oppiaineessa.

Äidinkielessä ja kirjallisuudessa oppilas on voinut opiskella kahta tähän oppiaineeseen määriteltyä eri kielen oppimäärää. Tällöin arvioidaan molemmat oppilaan suorittamat äidinkieli ja kirjallisuus - oppiaineen oppimäärät.

Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Mikäli oppilas on perusopetuslain 18 §:ssä tarkoitetulla päätöksellä vapautettu kokonaan jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opiskelusta, ei tätä oppiainetta arvioida.

Oppiaineen opiskelusta vapauttamiseen tulee olla erityisen painavat syyt ja sen tulee perustua jokaisen oppilaan osalta yksilölliseen ratkaisuun.

Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päättöarvioinnissa

Kaikille oppilaille yhteisiä taide- ja taitoaineita ovat musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta ja kotitalous. Paikallinen tuntijako ja mahdolliset oppilaiden omat valinnat vaikuttavat siihen, milloin oppilaille annetaan päättötodistukseen tuleva arvosana eri taide- ja taitoaineissa.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta päättötodistukseen. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta päättötodistukseen erillistä arvosanaa.

Päättöarvosanaa muodostettaessa käytetään näihin oppiaineisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä. Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun kunkin taide- ja taitoaineen koko oppimäärä, sisältäen myös mahdolliset valinnaiset taide- ja taitoaineiden tunnit, on opiskeltu. Kunkin taide- ja taitoaineen osalta päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskelemaan oppimäärän laajuus.

Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti *hyväksyty*-merkinnällä. Yhteiseen oppiaineeseen liittyvässä sanallisesti arvioitavassa valinnaisessa aineessa osoitettu osaaminen voi korottaa kyseisen oppiaineen päättöarvosanaa. Tämä korottamisen periaate tulee kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan.

Paikalliset tarkennukset

Valinnaiset aineet arvioidaan valtakunnallisten perusteiden mukaisesti.

Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi

Mikäli koulu painottaa opetussuunnitelmassaan jotakin oppiainetta tai oppiainekokonaisuutta tai toteuttaa kaksikielistä opetusta, ovat opetuksen koulukohtaiset tavoitteet tässä oppiaineessa tai kielessä yleensä korkeammat kuin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Oppilaiden yhdenvertaisuuden vuoksi myös painotetussa opetuksessa tai kaksikielisessä opetuksessa tulee oppilaiden suoriutumista kuitenkin arvioida perusopetuksen päättyessä suhteessa oppiaineiden tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittämisessä käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteerejä.

Jos painotettu opetus toteutetaan käyttäen valinnaisten aineiden vuosiviikkotunteja, arviointi suoritetaan näiden tuntien osalta valinnaisten aineiden arvioinnin periaatteita noudattaen. Kaksikielisessä

opetuksessa oppilaan opiskeleman kohde- tai kielikylypykielen osaaminen arvioidaan vieraiden kielten tai toisen kotimaisen kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien mukaan.

Painotetusta opetuksesta ja oppilaan suoriutumisesta siinä voidaan tarvittaessa antaa lisätietoja erillisellä todistuksen liitteellä.

Paikalliset tarkennukset

Opiskelun erityiset painoalueet

Jos oppilaalle määritellään opiskelun erityiset painoalueet jossakin oppiaineessa, hän opiskelee oppiainetta opetussuunnitelman yleisten tavoitteiden mukaisesti ja hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleiseen oppimäärään. Oppiaineen sisältöjä karsitaan, mutta tavoitteet eivät muutu.

Oppilaan oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin kirjataan oppilaan oman vuosiluokan opetussuunnitelmasta poimitut kaikkein keskeisimmät sisällöt. Tavoitteita ei voi ottaa alempien vuosiluokkien opetussuunnitelmasta. Arvioinnissa huomioidaan suoriutuminen opetussuunnitelman eri tavoitealueilla. Oppilaan vahva suoriutuminen yhdellä tavoitealueella voi kompensoida heikkoa suoriutumista toisella tavoitealueella.

6.9 Poissaolojen vaikutukset arviointiin

Oppilaan tulee osallistua opetukseen, ellei hänelle ole sairaudesta tai muusta erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty siitä vapautusta. Oppilaan opiskelu ja siihen perustuva arviointi voidaan järjestää osittain toisin, jos se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä.

Jos oppilas on luvattomasti poissa eikä osallistu opetukseen, kokeisiin eikä muihinkaan hänelle tarjottuihin näyttömahdollisuuksiin, eikä hänellä ole hyväksytyjä suorituksia suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin oppiaineen tavoitteisiin, hän voi saada oppiaineesta hylätyn arvosanan lukuvuositodistukseen.

Paikalliset tarkennukset

Suurista poissaolomääristä huolimatta, oppilaalle tulee antaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan monipuolisesti ja tarjota tukea. Poissaoloista huolimatta oppilas voi saada vuosiluokan hyväksytysti suoritettua, mikäli hän on antanut riittävästi näyttöjä osaamisestaan.

6.10 Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

Mahdollisuus arvioinnin uusimiseen ja oikaisuun koskee päättöarviointia sekä opinnoissa etenemistä ja vuosiluokalle jättämistä koskevaa päätöstä. Pyyntö arvioinnin uusimisesta osoitetaan koululle ja huoltajan on tehtävä se kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä.

6.11 Todistukset

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat

1. lukuvuositodistus
2. välitodistus
3. erotodistus
4. päättötodistus.

Opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa

Vuosiluokilla 1–3 arviointi lukuvuositodistuksiin ja mahdollisiin välitodistuksiin annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Mikäli annetaan sanallinen arvio, todistuksesta tulee ilmetä, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty.

Vuosiluokkien 4–8 lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa annetaan numeroarvosanat. Päättötodistuksessa ja mahdollisessa 9. vuosiluokan välitodistuksessa annetaan numeroarvosanat. Numeroarvosanaa voidaan täydentää kuvailevalla sanallisella arviolla, joka annetaan todistuksen liitteenä.

Käyttäytymisestä annetaan numeroarvosana lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa vuosiluokilla 4–8. Jos käyttäytymisestä annetaan vuosiluokilla 1–3 sanallinen arvio, se annetaan todistuksen liitteellä. Myös numeroarvosanaa täydentävä sanallinen käyttäytymisen arvio annetaan todistuksen liitteenä. Käyttäytymisen sanallista arviota koskevasta liitteestä merkitään tieto todistuksen lisätietoihin.

Sanallista arviota voidaan käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli. Yksilöllistetyistä oppimääristä annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviota.

Paikalliset tarkennukset

Porvoon suomenkielisissä perusopetuspalveluissa käytetään yhtenäistä todistusarviointia. Vuosiluokilla 1–4 annetaan lukuvuositodistus ja lukuvuosilla 5–9 annetaan välitodistus sekä lukuvuositodistus. Vuosiluokilla 1–3 käytetään sanallista arviointia ja vuosiluokilla 4–9 numeroarviointia.

Erityisen tuen oppilaan arvioinnissa voidaan käyttää sanallista arviointia yksilöllistettyjen oppiaineiden osalta kaikilla perusopetuksen vuosiluokilla. Erityisen tuen oppilaan osaamisen arviointitapa (numeerinen vai sanallinen arviointi) ja arviointikriteerit yksilöllistettyjen oppiaineiden osalta määritellään oppilaan HOJKS:ssä. Sanallinen arvio kirjataan todistukseen asteikolla hyväksytty / hylätty. Todistukseen voidaan lisätä liitteeksi tarkempaa kuvausta tukea tarvitsevan oppilaan suoriutumisesta.

Toiminta-alueittain opiskelevien oppilaiden arviointi tapahtuu toiminta-alueittain käyttäen erillistä, kaupungin yhteistä todistus pohjaa. Arviointi annetaan aina sanallisena. Mikäli jokin toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, tämä voidaan kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä

Lukuvuositodistus

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositodistus lukuvuoden päättyessä jokaisella vuosiluokalla lukuun ottamatta vuosiluokkaa 9, jolloin oppilas saa päättötodistuksen. Lukuvuositodistukseen merkitään oppilaan opinto-ohjelma ja oppiaineittain sanallinen arvio tai numeroarvosana siitä, missä määrin oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet lukuvuoden aikana. Lukuvuositodistus on päätös oppilaan siirtymisestä seuraavalle luokalle tai hänen jättämisestään luokalle.

Kun todistuksessa käytetään numeroarvosanaa, todistukseen merkitään myös arviointiasteikko.

Sanallista arviota voidaan käyttää lukuvuositodistuksissa vuosiluokilla 1–3. Sanallisistakin arvioista tulee käydä ilmi, onko oppilas suoriutunut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa.

Lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa käyttäytymisen numeroarvosana merkitään todistukseen. Silloin kun käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio, se annetaan todistuksen liitteenä.

Uskonnon ja elämäntiedon sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistuksiin muodossa ”uskonto/elämäntieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä todistukseen.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, lukuvuositodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikylypykieli.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, lisätään numeroarvosanan tai sanallisen arvion perään tähti (*). Todistuksen lisätietoja-kohdassa mainitaan, että oppilas on opiskellut nämä oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Lukuvuositodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet

- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- arvio oppilaan käyttäytymisestä
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- luokalta siirtyminen tai mahdollinen luokalle jättäminen
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Välitodistus

Opetuksen järjestäjä päättää mahdollisten välitodistusten antamisesta. Välitodistus annetaan samoin perustein kuin lukuvuositodistus.

Erillinen välitodistus tulee tarvittaessa antaa yhdeksännen luokan oppilaalle jatko-opintoihin hakeutumista varten.

Välitodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- arvio oppilaan käyttäytymisestä (lukuun ottamatta 9. luokalla jatko-opintoihin hakeutumista varten annettavaa välitodistusta)
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Erotodistus

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun, eroaa kesken perusopetuksen oppimäärän suorittamista koulusta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Erotodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus. Erotodistukseen ei merkitä käyttämisen arvioita.

Erotodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Perusopetuksen päättötodistus

Perusopetuksen päättötodistus annetaan 9. vuosiluokan koulutyön päättyessä oppilaalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Numeroarvosanoja käytettäessä tämä merkitsee vähintään todistusarvosanaa viisi (5) ja sanallisesti arvioitavissa oppiaineissa arviota "hyväksytty".

Päättötodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan koko nimi ja henkilötunnus
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvioitavien valinnaisten aineiden arviointi numeroin (5–10) ja sanoin (välttävä–erinomainen)
- opintojen laajuus vuosiluokilla 7–9 jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- suoritettu oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen
- maininta siitä, että perusopetuksen oppimäärä sijoittuu tasolle kaksi kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä.

Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Vuosiluokilla 7–9 oppilaan opiskelemien yhteisen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden laajuus merkitään päättötodistukseen vuosiviikkotunteina.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikylopykieli.

Uskonnon ja elämänkatsomustiedon numeroarvosana merkitään päättötodistukseen muodossa ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä päättötodistukseen. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa numeroarvosana merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Oppilaan oman äidinkielen opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilas on opiskellut yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarviointia. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja-kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättötodistus on sanallinen.

Päättötodistukseen merkitään arvosanat niistä erityisessä tutkinnossa suoritetuista oppiaineista, jotka on suoritettu ennen päättötodistuksen antamista.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Niistä valinnaisista aineista, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, merkitään päättötodistukseen numeroarvosana. Yhteisiin oppiaineisiin liittyvistä syventävistä numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään päättötodistukseen yhteisen oppiaineen nimen alle valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat syventävät valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä syventävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimääristä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistukseen sanallinen arvio. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen oppiaineen nimen alle merkitään valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”soveltavat valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä sekä arvio joko numeroarvosanana tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihdon yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet. Kesken jäänyt

valinnaisaine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa kyseisestä aineesta vähintään kahden vuosiviikkotuntin laajuisen osuuden. Mikäli osuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä ”osallistunut”. Kesken jääneestä valinnaisesta aineesta merkitään todistukseen myös oppilaan suorittama tuntimäärä. Uudesta valinnaisesta aineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio ”hyväksytty” suoritetusta vuosiviikkotuntimäärästä riippuen.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta A2- tai B2-kielestä, arvosana jätetään pois ja päättötodistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja siitä annetaan numeroarvosana.

Koulu ei voi muuttaa tai korjata jälkikäteen jo saatuun päättötodistukseen kirjattuja arvosanoja lisänäyttöjen perusteella. Oppilaan on hankittava uusi, erillinen todistus mahdollisesta parantuneesta osaamisesta. Uuden todistuksen voi saada joko osoittamalla osaamisensa erityisessä tutkinnossa tai opiskelemalla perusopetuksen lisäopetuksessa tai aikuisten perusopetuksessa.

Paikalliset tarkennukset

Päättötodistuksen liitteeksi laitetaan jokaiselle oppilaalle tiedonsiirtolomake toisen asteen opetuksen järjestämistä varten (Wilma-lomake). Oppimissuunnitelma tai HOJKS (henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma) liitetään niiden oppilaiden todistuksiin, jotka ovat 9. luokan päättyessä olleet tehostetun tai erityisen tuen piirissä. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Muut liitteet toimitetaan pyydettyä.

6.12 Erityinen tutkinto ja siitä annettava todistus

Perusopetuksen oppimäärä tai sen osa voidaan suorittaa perusopetuslaissa ja -asetuksessa tarkoitettussa erityisessä tutkinnossa. Erityisen tutkinnon voi järjestää se, jolla on lupa järjestää perusopetusta. Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat perusopetuksen eri oppiaineiden yleisen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja.

Erityisessä tutkinnossa käytettävät todistukset ovat

1. todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
2. todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä
3. todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta

Jos oppilas tai muu henkilö suorittaa perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaa todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Vain osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, suorittaneelle annetaan todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä.

Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, oppimäärä sekä arvosana.

Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki perusopetuksen oppimäärään kuuluvat yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Oppilaalle annettavaa jatkuvaa formatiivista palautetta ohjaavat perusopetuspalveluiden yhteiset paikalliset arvioinnin painopisteet:

- oppilaan oppimisprosessin näkyminen arvioinnissa
- rohkaiseva ja kannustava arviointi
- arvioinnin oikeudenmukaisuus

Arviointi lukuvuoden aikana tukee oppilaan itsetuntemuksen kehittymistä sekä tietoisuuden kasvua omasta oppimisesta.

Tavoitteena on, että

- oppilas on tietoinen oppimisen tavoitteista.
- oppilas pystyy asettamaan konkreettisia oppimista tukevia tavoitteita aikuisen tuella ja itsenäisesti.
- oppilas ja huoltaja ovat tietoisia oppilaan edistymisestä ja osaamisesta.
- käytetään monipuolisia työtapoja, oppimisympäristöjä sekä arvioinnin ja palautteen antamisen menetelmiä, jotka tukevat arvioinnin oikeudenmukaisuutta ja oppilaan oppimistapojen monipuolista kehittymistä.
- kehitetään itsearviointin ja vertaispalautteen antamisen menetelmiä.
- opettaja käyttää oppilailta saamaansa palautetta ja muuta arviointitietoa opetuksen suunnittelun tukena.

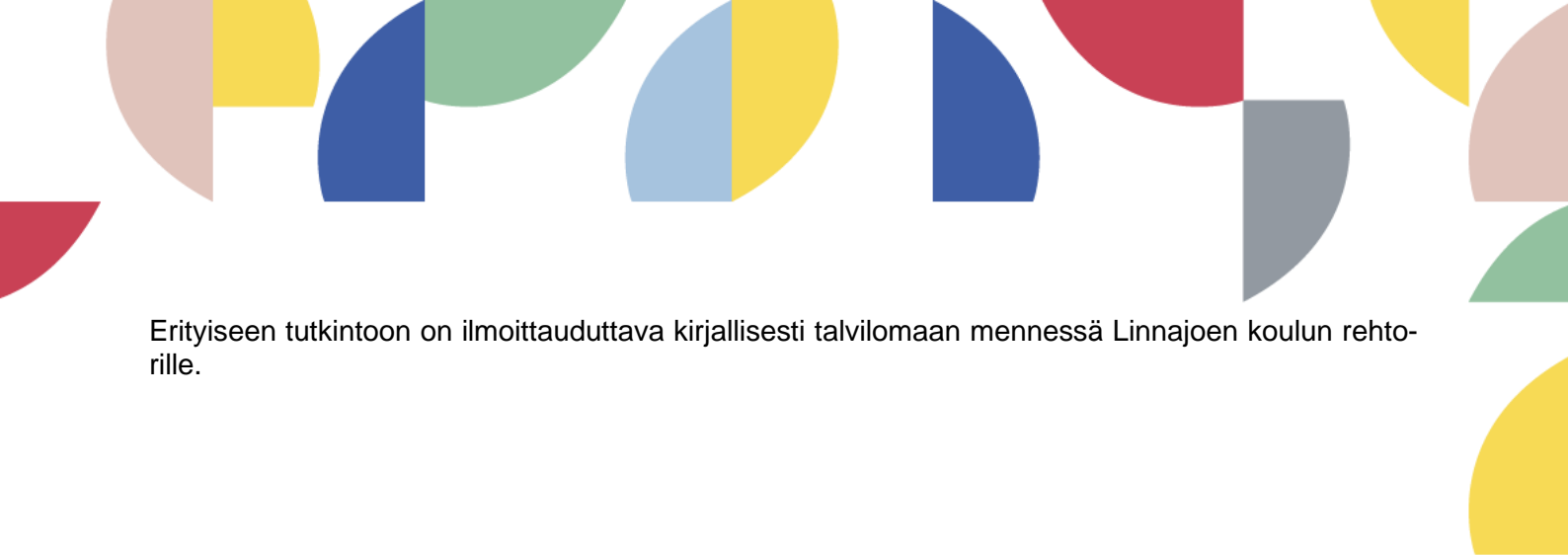
Paikalliset tarkennukset

Oppilas voi suorittaa erityisessä tutkinnossa perusopetuksen oppiaineita valmistavan opetuksen aikana oppilaan omalla koululla, mikäli se on oppilaan edun mukaista. Tämä voi olla tarpeen, jos oppilas on 7.–8. luokalla, minkä jälkeen joidenkin yhteisten oppiaineiden opetus päättyy. Suoritetuista oppiaineista annetaan arviointi erityisen tutkinnon todistuksessa. Tällöin kyseessä voi olla todistus

- perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta,
- osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä tai
- perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Jos oppilas siirtyy valmistavan opetuksen jälkeen perusopetukseen, hänen jo suorittamansa opinnot hyväksi luetaan.

Muiden kuin valmistavan opetuksen oppilaiden osalta erityisen tutkinnon suorittamisesta vastaa Linnajoen koulu. Erityinen tutkinto on mahdollista suorittaa vuosittain 15.4.–14.5. välisenä aikana. Koetilaisuudet sovitaan tarkemmin erityisen tutkinnon suorittajan kanssa.

Eriyiseen tutkintoon on ilmoittauduttava kirjallisesti talvilomaan mennessä Linnajoen koulun rehtorille.

LINNAS

7 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Näistä oppilas voi saada kerrallaan vain yhden tasoista tukea. Perusopetuslaissa säädettyjä tukimuotoja ovat esimerkiksi tukiopeetus, osa-aikainen erityisopetus, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet. Näitä tukimuotoja voi käyttää kaikilla kolmella tuen tasolla sekä yksittäin että samanaikaisesti toisiaan täydentävinä. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukea annetaan niin kauan sekä sen tasoisena ja muotoisena kuin se on tarpeellista.

Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä kunkin oppilaan että opetusryhmän vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. Huomiota tulee kiinnittää oppimisen esteettömyyteen sekä oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tunnistamiseen. Oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Opetusta ja tukea suunniteltaessa on otettava huomioon, että tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen.

Tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä sekä pitkäaikaisvaikutuksia. On huolehdittava oppilaan mahdollisuuksista saada onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä toimimisessa sekä tuettava oppilaan myönteistä käsitystä itsestään ja koulutyöstä. Pedagoginen asiantuntemus ja opettajien sekä muiden tuen ammattihenkilöiden monialainen yhteistyö tuen tarpeen havaitsemisessa, arvioinnissa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on tärkeää. Yhteistyöhön kulloinkin osallistuvat ammattihenkilöt harkitaan tapauskohtaisesti.

Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi oppilaiden oppimisen edistymistä ja koulunkäynnin tilannetta tulee arvioida jatkuvasti. Ensimmäiseksi tarkastellaan koulussa käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta oppilaalle. Tarkastelun pohjalta arvioidaan, voidaanko näitä muuttamalla toteuttaa oppilaalle aikaisempaa paremmin sopivia pedagogisia ratkaisuja. Arvioinnissa ja tuen suunnittelussa hyödynnetään mahdollisten muiden arviointien tuloksia ja otetaan huomioon oppilaalle aiemmin annettu tuki.

Tuki annetaan oppilaalle ensisijaisesti omassa opetusryhmässä ja koulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei oppilaan etu tuen antamiseksi välttämättä edellytä oppilaan siirtämistä toiseen opetusryhmään tai kouluun. Erityisesti huolehditaan tuen jatkumisesta lapsen siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen, perusopetuksen sisällä sekä oppilaan siirtyessä perusopetuksesta toiselle asteelle.

Paikalliset tarkennukset

Koulun tehtävänä on tukea jokaisen oppilaan oppimista, kehitystä ja hyvinvointia sekä edistää osallisuutta, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Porvoossa pyritään siihen, että koulut toimivat inklusion

periaatteen mukaisesti. Inklusiossa on kyse tasa-arvoon pohjaavasta kasvatuksesta ja koulutuksesta, jossa mahdollistetaan osallisuus ja johon kaikkia kannustetaan ja ohjataan.

Tukea annetaan pääsääntöisesti oppilaan omassa lähikoulussa erilaisin joustavin järjestelyin. Inklusioajatuksen mukaisesti kaikille oppilaille tulisi taata mahdollisuus opiskella lähikoulussa riittävin ja oikea-aikaisin tukitoimin. Opetusta ja tukea suunniteltaessa kiinnitetään erityisesti huomiota oppimisen esteiden ja oppimisvaikeuksien varhaiseen tunnistamiseen ja pääsääntöisesti omassa ryhmässä / luokassa tapahtuvaan tukemiseen. Opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävä tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.

7.1.1 Ohjaus tuen aikana

Jokaisen opettajan tehtävänä on ohjata tukea tarvitsevaa oppilasta koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa. Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen. Ohjauksen tavoitteena on, että tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamus, itsearviointi- ja oppimaan oppimisen taidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Huomiota kiinnitetään oppilaan arjenhallinnassa, opintojen suunnittelu- ja opiskelutaidoissa tai yhteistyötilanteissa mahdollisesti ilmeneviin tuen tarpeisiin. Näitä taitoja vahvistetaan tarkoituksenmukaisilla ohjauksellisilla toimintatavoilla. Ohjauksella pyritään siihen, että oppilas oppii asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja ottamaan vastuuta opiskelustaan.

Ohjauksen näkökulma otetaan huomioon arvioitaessa oppilaan tarvetta sekä tehostettuun että erityiseen tukeen. Osana pedagogista arviota tai pedagogista selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman ohjauksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet ohjaukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin kirjataan myös oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Ohjauksellista tukea suunniteltaessa tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa sekä hyödynnetään myös opiskeluhuollon ja oppilasta mahdollisesti avustavan henkilöstön asiantuntemusta.

Päätövaiheen ohjauksessa etsitään yhdessä oppilaalle soveltuvia jatko-opintomahdollisuuksia ja selvitetään oppilaan tarvitseman tuen jatkuminen toisella asteella. Perusopetuksen päätövaiheessa tukea tarvitsevalle oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee antaa tietoa ja mahdollisuus keskustella oppilaanohjaajan ja opiskeluhuoltopalvelujen eri asiantuntijoiden kanssa oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä erityisistä kysymyksistä.

7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana

Opetus ja kasvatusta tulee järjestää yhteistyössä huoltajien kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Kun oppilaalla on tuen tarvetta, kodin ja koulun yhteistyön merkitys korostuu. Yhteistyötapoja ja toimintamalleja kehitetään koko perusopetuksen ajalle ja koulunkäynnin nivelvaiheisiin. Koulun henkilöstön tulee tuntea säädökset ja määräykset, jotka liittyvät huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön oppilaan tukeen liittyvissä asioissa. Huoltajalle annetaan tietoa niiden soveltamisesta koulun arjessa, esimerkiksi oppilasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojensaannista ja niiden luovuttamisesta sekä

salassapidosta. Koulun henkilöstön on tärkeää olla yhteydessä kotiin heti, kun oppilaalla ilmenee oppimisen tai koulunkäynnin ongelmia tai hänen hyvinvointinsa on vaarantumassa.

Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa tuen saannin mahdollisuuksista, tuen kolmiportaisuudesta sekä käytettävissä olevista tukimuodoista. Huoltajia kannustetaan tukemaan osaltaan lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Oppilaan edistymisen ja tuen tarpeen arviointi sekä tuen suunnittelu on osa kodin ja koulun säännöllistä yhteistyötä. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilas tai huoltaja ei voi kuitenkaan kieltäytyä perusopetuslaissa säädetyn tuen vastaanottamisesta. Oppilas voi tarvita myös yksilökohtaisen opiskeluhuollon tukea. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tuki perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumusta (katso opiskeluhuollon osio).

Paikalliset tarkennukset

Koulun ja kodin yhteistyö on vuorovaikutteista, avointa ja eri osapuolten näkemyksiä kunnioittavaa kasvatuskumppanuutta. Jokainen oppilasta opettava opettaja on vastuussa huoltajan kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Huoltajia tiedotetaan tuen järjestämisen periaatteista, toteuttamistavoista ja vastuista, jotta huoltajat voivat seurata ja edistää oppilaan koulunkäyntiä ja oppimista.

Kodin ja koulun välisen yhteistyön käytännön toteuttamisesta sovitaan oppilaskohtaisesti ja yhteistyön tavat kirjataan pedagogisiin asiakirjoihin. Kodin ja koulun yhteistyössä otetaan huomioon erityisesti oppilaan vahvuudet, onnistumiset sekä myönteisen palautteen antamisen merkitys.

7.1.3 Ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen toimintamallit

Ennaltaehkäisevä työ ja varhainen puuttuminen kuuluvat jokaisen perusopetuksen ryhmässä työskentelevän aikuisen toimintaan. Käytännön toteutus kuvataan koulun lukuvuosisuunnitelmassa.

Opetusta pyritään järjestämään lähikouluperiaatteen mukaisesti ja sitä tuetaan muun muassa resurssien kohdentamisella tuen tarpeiden mukaan, osa-aikaisella erityisopetuksella, joustavilla työkäytännöillä, samanaikaisopetuksella ja joustavalla ryhmittelyllä. Perusopetuspalveluiden järjestämistä lähikouluperiaatteen mukaisesti tuetaan muun muassa resurssien kohdentamisella tuen tarpeen mukaan, osa-aikaisella erityisopetuksella, joustavilla työkäytännöillä ja joustavalla ryhmittelyllä.

Perusopetuspalveluilla on yhteinen malli kouluun kiinnittymiseen (luku 5) sekä kiusaamisen puuttumisen malli (opiskeluhoitosuunnitelma). Ennaltaehkäisevää työtä ja varhaista puuttumista tukevat myös kouluilla työskentelevät kouluvalmentajat.

7.1.4 Toiminta ja yhteistyö nivelvaiheissa

Esi- ja perusopetuksen nivelvaihe sekä perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaihe kuvataan kokonaisuudessaan luvussa 6. Tukea tarvitsevan osalta etsitään perusopetuksen päättövaiheen ohjauksessa oppilaalle soveltuvia jatko-opintomahdollisuuksia ja selvitetään oppilaan tarvitseman tuen jatkuminen toisella asteella. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa ja mahdollisuus keskustella opinto-ohjaajan ja tarvittaessa opiskeluhuollon eri asiantuntijoiden kanssa oppilaan jatko-opintoihin liittyvistä erityisistä kysymyksistä.

Tukea tarvitsevan oppilaan osalta kiinnitetään huomiota tarvittavan tiedon sujuvaan siirtymiseen. Koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät oppimiseen liittyvät tiedot annetaan toiselle asteelle. Perusopetuksen ja toisen asteen välillä pidetään myös tiedonsiirtopalavereja tuen tarpeiden siirtymisen näkökulmasta.

7.1.5 Oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeiden suunnitelmallinen seulonta tuen järjestämiseksi

Kouluissa on käytössä perusopetuspalveluiden yhteinen vuosikello, joka ohjaa tuen tarpeiden seulontaa.

vuosi- luokka	1	2	3	4	5	6	7	8	9
elokuu	Alkukartoitus (kaupungin yhteinen)								
syyskuu		Teknisen lukutaidon tilanne- kartoitus (Luenpa)	Teknisen lukutai- don ti- lanne- kartoitus (Luenpa) ja sanelu	Teknisen lukutai- don ti- lanne- kartoitus (Luenpa)	Teknisen lukutai- don ti- lanne- kartoitus (Luenpa) ja sanelu	Teknisen lukutai- don ti- lanne- kartoitus (Luenpa)	Seu- lonta (Digi- luki- seula)		
lokakuu									
marraskuu									
joulukuu									
tammikuu									
helmikuu									
maaliskuu	Teknisen lukutaidon tilanne- kartoitus (Luenpa)	ALLU	Teknisen lukutai- don ti- lanne- kartoitus (Luenpa)	ALLU + teknisen lukutai- don ti- lanne- kartoitus (Luenpa)	Teknisen lukutai- don ti- lanne- kartoitus (Luenpa)	ALLU + tarvitta- essa teknisen lukutai- don ti- lanne- kartoitus (Luenpa)			
huhti- toukokuu	Sanelu	Seulonta Digiluki- seula	Seulonta Digiluki- seula		Seulonta Digiluki- seula	Matema- tiikan val- takunnal- linen koe			Matema- tiikan valta- kunnalli- nen koe

Porvoon kaupungissa on yhteisesti käytössä Digilukiseula, Allu ja Luenpa. Lisäksi koulut voivat käyttää seuraavia testejä: Armi, Finnra, Lukimat, Opinpa ja Ykä. Koulut huomioivat myös markkinoille tulevat päivittyvät testit.

Oppimisen tuki suunnitellaan oppilaan yksilöllisen arvioinnin perusteella. Oppimisen tuen vaikuttavuutta arvioidaan säännöllisillä seuranta-arvioinneilla. Seuranta-arviointien pohjalta muokataan tuen sisältöä, kestoja ja intensiteettiä. Arviointi, palautteen antaminen, tavoitteen asettaminen ja taidon harjoittelu muodostaa oppimisen tuen systemaattisesti toimivan kehän.

Perustaitojen osalta seurataan erityisesti teknisen lukutaidon kehittymistä, lukusujuvuutta, tekstinymmärtämistä sekä matemaattisia perustaitoja. Taulukossa olevien kartoitusten lisäksi oppilaiden perustaitojen kehittymistä seurataan myös muilla tavoin. Oppimisen tuen seuloissa heikosti menestyneille oppilaille suunnitellaan tarvittavat tukitoimet.

7.1.6 Yhteistyö opiskeluhoiltopalveluista vastaavien ja muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa tuen tarpeen arvioinnissa, tuen suunnittelussa, järjestämisessä sekä käytännön toteuttamisessa

Kouluissa kokoontuu säännöllisesti pedagogisen tuen moniammatillinen ryhmä, jossa sekä arvioidaan oppilaan tuen tarvetta että suunnitellaan ja organisoidaan koulun tuen käytänteitä. Ryhmään kuuluu opetushenkilöstön edustajien lisäksi myös opiskeluhoiltopalveluiden henkilöstöä sekä tarvittaessa mukaan kutsutaan muitakin asiantuntijoita.

7.1.7 Kodin ja koulun yhteistyön toimintaperiaatteet tuen aikana

Koulun ja kodin yhteistyön on vuorovaikutteista, avointa ja eri osapuolten näkemyksiä kunnioittavaa kasvatuskumppanuutta. Jokainen oppilasta opettava opettaja on vastuussa huoltajan kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Huoltajia ja ohjataan ja tiedotetaan tuen järjestämisen periaatteista, toteuttamistavoista ja vastuista, jotta huoltajat voivat seurata ja edistää oppilaan koulunkäyntiä ja oppimista.

Kodin ja koulun välisen yhteistyön käytännön toteuttamisesta sovitaan oppilaskohtaisesti ja yhteistyön tavat kirjataan tehostetun ja erityisen tuen pedagogisiin asiakirjoihin. Kodin ja koulun yhteistyössä otetaan huomioon erityisesti oppilaan vahvuudet, onnistumiset sekä myönteisen palautteen antamisen merkitys.

7.2 Yleinen tuki

Laadukas perusopetus on perusta oppilaan oppimiselle ja hyvinvoinnille. Oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia ehkäistään ennakolta esimerkiksi opetusta eriyttämällä, opettajien keskinäisellä sekä muun henkilöstön yhteistyöllä, ohjauksella sekä opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla. Opetuksessa otetaan huomioon sekä ryhmän että yksittäisen oppilaan tarpeet.

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata oppilaan tuen tarpeeseen. Tämä tarkoittaa yleensä yksittäisiä pedagogisia ratkaisuja sekä ohjaus- ja tukitoimia, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa osana koulun arkea. Yleistä tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä, eikä tuen aloittaminen edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä.

Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen antaminen kuuluvat kaikkiin kasvatus- ja opetustilanteisiin. Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Yleisen tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Oppilaan tuen tarpeisiin vastataan esimerkiksi tukiopetuksella, osaaikaisella erityisopetuksella tai ohjauksen keinoin.

Oppimissuunnitelmaa voidaan tarvittaessa käyttää osana yleistä tukea. Tällöin oppimissuunnitelma sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma. Pidemmälle edistyneen oppilaan opiskelua voidaan syventää ja laajentaa oppimissuunnitelman avulla.

Paikalliset tarkennukset

Yleinen tuki

Tarkennukset ja käytännön toteutus

- Arkista tuen tarpeen arvioimista ja tuen toteuttamista opetustilanteissa.
- Yksittäiset pedagogiset ratkaisut, joilla tuetaan oppimista ja koulunkäyntiä sekä ennaltaehkäistään laajempaa tuen tarvetta.
- Toteutetaan ensisijaisesti oppilaan omassa opetusryhmässä.
- Porvoossa painotetaan tuen tarvetta ennaltaehkäiseviä toimia.

Vastuuhenkilöt ja tehtävät

- Yleistä tukea antavat kaikki oppilaan kanssa työskentelevät koulun aikuiset.
- Opettajan tehtävät:
 - Yksittäiset pedagogiset ratkaisut
 - Oppilaanohjaus- ja tukitoimet
 - Yhteistyö huoltajien kanssa
 - Tukitoimien kirjaaminen Wilmaan. Oppilaalle annettu yleinen tuki kirjataan tukitoimenpiteinä
 - Wilman Tuki-välilehdelle ja/tai tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma.

Rehtorin/apulaisrehtorin tehtävät:

- Käytettävissä olevien tukimuotojen ja toimintamallien koordinaatio, kohdennus ja
- tarkoituksenmukainen käyttö sekä niiden seuraaminen, arviointi ja kehittäminen.

Kodin ja koulun yhteistyö

Yhteistyö huoltajien kanssa aloitetaan mahdollisimman varhain. Huoltajan kannalta on tärkeää, että hän saa oikea-aikaista tietoa tuen tarpeesta sekä suunnitelluista ja toteutetuista tuen järjestelyistä. Huoltaja on mukana oppilaan tukemisessa.

7.3 Tehostettu tuki

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti. Tehostettu tuki tulee järjestää laadultaan ja määrältään oppilaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä, ja niin kauan, kun oppilas sitä tarvitsee. Oppilaan tehostettu tuki suunnitellaan kokonaisuutena. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Oppilas tarvitsee yleensä myös useampia tukimuotoja. Tehostettu tuki annetaan muun opetuksen yhteydessä joustavin opetusjärjestelyin.

Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja, lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Esimerkiksi osa-aikaisen erityisopetuksen, opintojen yksilöllisen ohjauksen ja kodin kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu tehostetun tuen aikana. Myös opiskeluhuollon osuutta oppilaan hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä vahvistetaan.

Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Tehostetun tuen aikana annettava tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu. Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä tulee seurata ja arvioida säännöllisesti tehostetun tuen aikana. Mikäli arvioinnin perusteella todetaan tuen tarpeen muuttuneen tai annettu tuki ei hyödytä oppilasta, päivitetään oppimissuunnitelma vastaamaan uutta tilannetta.

Paikalliset tarkennukset

Tehostettu tuki

Tarkennukset ja käytännön toteutus

- Suunnitelmallista, yksilöllisesti kohdennettua, dokumentoitua sekä laadultaan, kestoltaan ja määrältään vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki.
- Toteutetaan oppilaan omassa koulussa joustavin järjestelyin.
- Osa-aikaista erityisopetusta vahvistetaan ja lisätään.

- Voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja lukuun ottamatta oppiaineen opimäärän yksilöllistämistä ja opiskelua pienluokalla, joihin tarvitaan erityisen tuen päätös.

Vastuuhenkilöt ja tehtävät

- Luokanopettaja/luokanvalvoja koordinoi ja toimii yhteyshenkilönä kodin ja koulun välillä.
- Oppiaineen opettaja on vastuussa oman oppiaineensa opetukseen liittyvistä asioista.
- Erityisopettaja on mukana tarvittavilta osin tuen suunnittelussa ja toteutuksessa.
- Rehtori/apulaisrehtori koordinoi, kohdentaa, seuraa, arvioi ja kehittää koulussa käytävissä olevia tukimuotoja ja toimintamalleja.

Kodin ja koulun yhteistyö

Tehostetun tuen aikana yhteistyö on tiiviimpää ja suunnitellumpaa kuin yleisen tuen aikana.

7.3.1 Pedagoginen arvio

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Kirjallisessa pedagogisessa arviossa kuvataan

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmista
- oppilaan saama yleinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, opiskeluhyönteillä tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea
- arvio tehostetun tuen tarpeesta.

Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Oppilaan opettaja tai opettajat yhdessä laativat kirjallisen pedagogisen arvion. Tarvittaessa arvion laatimisessa käytetään myös muita asiantuntijoita. Pedagogisen arvion laatimisessa hyödynnetään oppilaalle jo mahdollisesti osana yleistä tukea laadittua oppimissuunnitelmaa. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä opiskeluhoitopalveluiden ammattihenkilöiden kanssa. Käsitelyä koskevat tiedot kirjataan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla, esimerkiksi kirjallisesti laadittuun pedagogiseen arvioon.

Paikalliset tarkennukset

Pedagoginen arvio

Tarkennukset ja käytännön toteutus
Laaditaan, kun suunnitellaan siirtymistä tehostettuun tukeen tai tehostetusta tuesta takaisin yleiseen tukeen.
Vastuhenkilöt ja tehtävät
<ul style="list-style-type: none">- Luokanopettaja/luokanvalvoja vastaa pedagogisen arvio laadinnasta.- Pedagoginen arvio laaditaan yhteistyössä oppilasta opettavien opettajien kanssa.- Pedagoginen arvio käsitellään moniammatillisesti silloin, kun on tarve siirtyä tehostettuun tukeen tai tehostetusta tuesta takaisin yleiseen tukeen.- Rehtori tekee tarvittavat kirjaukset Primukseen.- Luokanopettaja/luokanvalvoja kirjaa moniammatillisen käsittelyn lopputuloksen pedagogiseen arvioon (jatkuuko yleinen tuki, siirrytäänkö tehostettuun tukeen tai tehostetusta tuesta takaisin yleiseen tukeen).
Kodin ja koulun yhteistyö
Pedagoginen arvio laaditaan yhteistyössä huoltajien kanssa. On tärkeää, että huoltaja on tietoinen oppilaan tuen tarpeen pedagogista perusteista ja suunnitelluista tukitoimista.

7.3.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Tehostetun tuen aikana oppilaalle järjestettävä tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan. Oppimissuunnitelma on opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Tavoitteena on turvata oppilaalle edellytykset edetä opinnoissaan ja edistää hänen hyvinvointiaan. Oppimissuunnitelma tukee kunkin opettajan oman työn suunnittelua ja opettajien keskinäistä sekä kodin kanssa tehtävää yhteistyötä. Oppimissuunnitelmasta huoltaja saa itselleen tietoa ja voi siten paremmin tukea lastaan. Suunnitelma antaa pohjan oppilaan edistymisen arvioinnille.

Tehostettua tukea varten tehtävä oppimissuunnitelma perustuu pedagogisessa arviossa tuotettuun tietoon. Oppimissuunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Laatumiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat. Oppilaan osuus suunnittelussa kasvaa siirryttäessä perusopetuksen ylemmille luokille. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Oppimissuunnitelman laatimisen yhteydessä sovitaan tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja suunnitelman tarkistamisen aikataulusta. Lisäksi oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan tuen tarvetta aina oppilaan tilanteen muuttuessa.

Tehostettua tukea varten laadittavan oppimissuunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet

Paikalliset tarkennukset

Oppimissuunnitelma

Tarkennukset ja käytännön toteutus - Konkreettinen suunnitelma oppilaalle asetetuista tavoitteista, suunnitellusta tuesta ja tuen toteuttamisesta eri oppiaineissa. - Oppimissuunnitelma on lukuvuosi-kohtainen.
Vastuuhenkilöt ja tehtävät - Vastuuhenkilönä luokanopettaja/luokanvalvoja. - Kunkin oppiaineen opettaja on vastuussa oman oppiaineensa tuen suunnittelusta, kirjaamisesta, toteutuksesta ja arvioinnista. - Vastuupettaja tulostaa ja allekirjoittaa arvioidun oppimissuunnitelman ja toimittaa sen koulun arkistoon lukuvuoden päätteeksi.
Kodin ja koulun yhteistyö - Oppimissuunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. - Huoltajien ja oppilaan kanssa arvioidaan viimeistään lukuvuoden päättyessä tuen toteutumista ja tuen tarvetta jatkossa.

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- oppilaalle annettava tukiopeus ja osa-aikainen erityisopetus
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- opiskeluhoitopalvelujen ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- opetukseen osallistumisen edellyttämien perusopetuslain mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki

Tuen seuranta ja arviointi

- oppimissuunnitelman tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi
- arvioinnissa käytettävät menetelmät, joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- oppimissuunnitelman tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Oppimissuunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia.

Oppimissuunnitelma muissa tilanteissa

Oppimissuunnitelmaa käytetään, vaikka oppilas ei saisi tehostettua tukea, mikäli

- oppilas etenee eri oppiaineiden opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oman opinto-ohjelman mukaisesti
- opetus järjestetään erityisin opetusjärjestelyin
- perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien oppilas on otettu joustavan perusopetuksen toimintaan.

Näissä tilanteissa laadittava oppimissuunnitelma sisältää soveltuvien osien lisäksi samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma.

7.4 Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muuten. Erityisen tuen tehtävänä on antaa oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea niin, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saa pohjan opintojen jatkamiselle peruskoulun jälkeen. Oppilaan itsetuntoa, opiskelumotivaatiota ja mahdollisuutta kokea onnistumisen ja oppimisen iloa vahvistetaan. Samoin tuetaan oppilaan osallisuutta ja vastuunottoa opiskelusta.

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Erityisopetus ja oppilaan saama muu tuki muodostavat järjestelmällisen kokonaisuuden. Käytettävissä ovat kaikki perusopetuslain mukaiset tukimuodot. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Erityistä tukea saava oppilas opiskelee joko oppiaineittain tai toiminta-alueittain. Mikäli oppilas opiskelee oppiaineittain, hän opiskelee eri oppiaineissa joko yleisen tai yksilöllistetyn oppimäärän mukaisesti.

Sellaiselle oppilaalle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, annetaan erityisopetusta hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti. Erityisopetukseen sisältyvillä pedagogisilla ratkaisuilla pyritään ensisijaisesti turvaamaan oppilaan oppiminen. Pedagogiset ratkaisut voivat liittyä esimerkiksi opetukseen ja työtapoihin tai valittaviin materiaaleihin ja

välineisiin. Nämä vaihtelevat oppimisen tavoitteiden ja sisältöjen sekä oppilaan henkilökohtaisten tarpeiden mukaisesti. Oppilaalla on perusopetuslain mukaan oikeus saada oppimisensa tueksi tu-kiopetusta ja osa-aikaista erityisopetusta myös osana erityisopetusta.

Oppimista tukevien erityisopetuksen pedagogisten ratkaisujen lisäksi erityistä tukea saavalla oppi-laalla on oikeus myös muuhun tukeen. Tällaista muuta tukea ovat esimerkiksi ohjaus, yksilökohtai-nen oppilashuolto, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet.

Paikalliset tarkennukset

Erityinen tuki

Tarkennukset ja käytännön toteutus
<ul style="list-style-type: none">- Kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista erityisopetusta ja muuta tukea niille oppilaille, joi-den kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu muuten riittävästi.- Järjestetään joko oppilaan lähikoulussa inklusiivisesti yleisopetuksen ryhmässä tai pienluokalla.- Oppimäärän yksilöllistäminen (ks. pedagoginen selvitys).- Toiminta-alueittain opiskelu (ks. pidennetty oppivelvollisuus)
Vastuuhenkilöt ja tehtävät
<ul style="list-style-type: none">- Erityisopettaja on mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa erityistä tukea.- Erityisluokanopettaja on vastuussa oman luokkansa oppilaiden erityisestä tuesta.- Oppiaineen opettaja on vastuussa tuen toteuttamisesta opettamansa oppiaineen osalta.- Oppimisen tuen aluerehtori tekee hallintopäätöksen erityisen tuen aloittamisesta, jatka-misesta ja päättymisestä.- Oppimisen tuen aluerehtori koordinoi kaupungin tasolla erityisen tuen oppilaiden ope-tusjärjestelyitä.
Kodin ja koulun yhteistyö
Erytyisen tuen aikana yhteistyö on entistä tiiviimpää ja suunnitellumpaa kuin tehostetun tuen aikana.

7.4.1 Pedagoginen selvitys

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on tehtävä oppi-laasta pedagoginen selvitys. Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tuen tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Opetuksen järjestäjän päättämä toimielin, viranhaltija tai työntekijä hankkii

- oppilaan opetuksesta vastaavilta opettajilta kirjallisen selvityksen oppilaan oppimisen etene-misestä

- opiskeluhuoltopalveluiden ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä tehdyn kirjallisen selvityksen oppilaan saamasta tehostetusta tai erityisestä tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta.

Näiden kahden selvityksen perusteella opetuksen järjestäjä tekee kirjallisen arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta. Selvitysten ja niiden pohjalta laaditun arvion muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan pedagogiseksi selvitykseksi.

Kirjallisessa pedagogisessa selvityksessä kuvataan

- oppilaan oppimisen eteneminen
- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmista
- oppilaan saama tehostettu tai erityinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, opiskeluhuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea
- arvio erityisen tuen tarpeesta
- arvio ja perustelut sille, tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän.

Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään oppilaasta aiemmin laadittua pedagogista arviota ja oppilaan oppimissuunnitelmaa. Jos oppilas on jo saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista selvitystä ja HOJKSia. Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee tarvittaessa hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, myös niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

Paikalliset tarkennukset

Pedagoginen selvitys

Tarkennukset ja käytännön toteutus

- Moniammatillisesti tehty selvitys oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta.
- Laaditaan, kun
 - siirrytään erityiseen tukeen tai erityisestä tuesta siirrytään takaisin tehostettuun tukeen
 - erityisen tuen tarkistamisen yhteydessä, kun tuessa tehdään muutoksia (esim. Pol18§, oppimäärän yksilöllistäminen)
 - tehdään erityisen tuen lakisääteinen tarkistaminen (2. ja 6.lk)
- Pienluokille haetaan tulevalle lukuvuodelle maaliskuun loppuun mennessä.
- Oppiaineen oppimäärä yksilöllistetään. Ennen oppimäärän yksilöllistämistä on kokeiltava opiskelun erityisten painoalueiden mukaista opetusta vähintään yhden lukukauden ajan: yksilöllistäminen voidaan tehdä vain, jos oppilas ei saavuta yleisopetuksen tavoitteita hyväksytysti annetusta tuesta huolimatta. Oppimäärän yksilöllistämistä varten vaaditaan lääketieteellinen tai psykologinen asiantuntijasuositus.

- Opetus voidaan järjestää toiminta-alueittain, kun todetaan, ettei oppilas kykene opiskelemaan edes oppiaineiden yksilöllistettyjä oppimääriä. Tällöin pedagogista selvitystä täydennetään aina lääketieteellisellä tai psykologisella asiantuntijalausunnolla.

Vastuhenkilöt ja tehtävät

- Pedagogisen selvityksen laadinnasta vastaava opettaja sovitaan moniammatillisessa ryhmässä.
- Vastuopettaja koordinoi selvityksen laadintaa, kerää tarvittavat tiedot ja toimii yhteyshenkilönä kodin ja koulun välillä.
- Vastuopettaja huolehtii huoltajan kuulemisesta.
- Huoltajan kuulemislomake toimitetaan oppimisen tuen aluerehtorille.

Kodin ja koulun yhteistyö

Huoltaja kuullaan lain säätämällä tavalla.

7.4.2 Erityisen tuen päätös

Erityisen tuen antamiseksi opetuksen järjestäjän tulee tehdä kirjallinen päätös. Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa. Päätös erityisestä tuesta tehdään hallintolain mukaisesti. Erityisen tuen päätöksessä tulee päättää oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut tarvittavat palvelut sekä tarvittaessa oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen. Päätökseen on liitettävä valitusosoitus, sillä huoltajat voivat hakea siihen muutosta valittamalla. Päätös on aina perusteltava. Päätöksen perustelut sisältyvät pedagogiseen selvitykseen ja mahdollisiin lausuntoihin.

Yleensä erityisen tuen päätös tehdään, jos todetaan, ettei oppilaan saama tehostettu tuki ole riittänyt. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä myös ennen esi- tai perusopetuksen alkamista tai esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamma, sairauden, kehityksessä viivästyminen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten. Jos erityisen tuen päätös tehdään perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.

Erityisen tuen tarpeellisuus tulee tarkistaa toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä. Päätös tulee tarkistaa myös aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa sellaisissa asioissa, joista päätetään erityisen tuen päätöksessä. Tarkistamista varten oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli tarpeen todetaan jatkuvan, erityisestä tuesta tehdään uusi päätös. Mikäli katsotaan, että oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä päätös. Tällöin oppilaalle ryhdytään antamaan tehostettua tukea.

Paikalliset tarkennukset

Erityisen tuen päätös

Tarkennukset ja käytännön toteutus - Kirjallinen hallintopäätös, jossa määritellään tuen järjestämisen kannalta olennaiset asiat ja pedagogiset ratkaisut. - Tarkistetaan oppilaan tuen tarpeen muuttuessa sekä aina toisen vuosiluokan jälkeen ja ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä.
Vastuuhenkilöt ja tehtävät - Oppimisen tuen aluerehtori tekee hallintopäätöksen erityiseen tukeen siirtymisestä sekä sen jatkamisesta/tarkistamisesta tai purkamisesta moniammatillisesti laaditun pedagogisen selvityksen, huoltajan kuulemisen sekä mahdollisten asiantuntijalausuntojen pohjalta.
Kodin ja koulun yhteistyö Kodin ja koulun yhteistyö on tiivistä. Huoltajille kerrotaan erityisen tuen päätöksen vaikutuksista esimerkiksi oppilaan jatko-opintoihin liittyen.

7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Suunnitelmasta tulee ilmetä oppilaan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen. Kaikki erityistä tukea saavan oppilaan tuki kirjataan HOJKSiin. Se on kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, sisällöistä, käytettävistä opetusjärjestelyistä, pedagogisista menetelmistä ja oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Erityistä tukea varten tehtävä HOJKS perustuu pedagogisessa selvityksessä tuotettuun tietoon ja erityisen tuen päätöksen sisältöön. HOJKSin laatimisessa voidaan hyödyntää oppilaalle osana tehostettua tukea tehtyä oppimissuunnitelmaa. Jos oppilas on jo saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista selvitystä ja HOJKSia. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Oppilaan opettajat laativat suunnitelman yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa, ellei siihen ole ilmeistä estettä. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat.

Erityistä tukea varten laadittavan HOJKSin tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentelytaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet

- oppilaan kehitykseen, kuten sosioemotionaalisiin tai motorisiin taitoihin liittyvät tavoitteet
- oppiaineet ja aineryhmät sekä valinnaiset opinnot, joita oppilas opiskelee sekä oppiaineiden vuosiviikkotuntimäärät

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- oppilaalle annettava tukiopeutus ja osa-aikainen erityisopetus
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Opetuksen järjestäminen

- oppilaan opetuksen järjestäminen muun opetuksen yhteydessä ja/tai erityisluokalla
- muun opetuksen yhteydessä opiskelevalle oppilaalle samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena annettava erityisopetus
- erityisluokalla opiskelevalle oppilaalle nimetty yleisopetuksen yhteistyöluokka ja suunnitelma oppilaan opiskelusta tässä luokassa
- oppilaan koulukuljetusten järjestelyt ja vastuut sekä suunnitelma kuljetusta odottavan oppilaan ohjatusta toiminnasta ja valvonnasta

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- opiskeluhuoltopalveluiden ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- oppilaan mahdollinen osallistuminen aamu- ja iltapäivätoimintaan ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa

Tuen seuranta ja arviointi

- HOJKSin tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaisuudesta sekä oppilaan itsearviointi
- oppimisen arvioinnissa käytettävät menetelmät, joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- HOJKSin tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Mikäli oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- luettelo niistä oppiaineista, joissa oppilaalla on yksilöllistetty oppimäärä
- yksilöllistettyjen oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt

- yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltavien oppiaineiden arviointi suhteessa HOJKSissa määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin

Mikäli oppilas opiskelee toiminta-alueittain, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt toiminta-alueittain
- oppilaan edistymisen arviointi suhteessa HOJKSissa hänelle määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin toiminta-alueittain

Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. HOJKSiin voidaan liittää huoltajan antamat yksilöidyt tiedonsiirtoluvat.

HOJKS tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, oppilaan tarpeiden mukaiseksi. Sitä muutetaan aina oppilaan tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa. Jos erityisen tuen antaminen päätetään lopettaa, oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tehostetun tuen antamiseksi.

Paikalliset tarkennukset

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS)

<p>Tarkennukset ja käytännön toteutus</p> <ul style="list-style-type: none"> - Konkreettinen suunnitelma oppilaalle asetetuista tavoitteista, oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeista, suunnitellusta tuesta ja tuen toteuttamisesta. - HOJKS on lukuvuosikohtainen ja sitä päivitetään lukuvuoden aikana tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa.
<p>Vastuuhenkilöt ja tehtävät</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vastuuopettajana erityisopettaja / erityisluokanopettaja. - Kunkin oppiaineen opettaja osallistuu opettamansa oppiaineen tuen suunnitteluun, toteuttamiseen ja kirjaamiseen. - Mikäli oppilaalla on käytössä yksilöllistettyjä oppimääriä tai opetuksen erityiset paino-alueet jossakin oppiaineessa, oppiaineen arvioinnista vastaava opettaja kirjaa oppiaineen sisällöt, tavoitteet ja arvioinnin periaatteet HOJKSiin. - Vastuuopettaja tulostaa ja allekirjoittaa arvioidun HOJKSin ja toimittaa sen koulun arkistoon lukuvuoden päätteeksi.
<p>Kodin ja koulun yhteistyö</p> <ul style="list-style-type: none"> - HOJKS laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. - Huoltajien ja oppilaan kanssa arvioidaan viimeistään lukuvuoden päättyessä tuen toteutumista ja tuen tarvetta jatkossa.

7.4.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Opetus järjestetään ottaen huomioon oppilaiden edellytykset ja se voi perustua erilaajuisiin oppimääriin. Ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa kaikissa oppiaineissa.

Eri oppiaineissa ilmeneviä vaikeuksia voidaan ennaltaehkäistä ja oppimista tukea erilaisilla eriyttämisen keinoilla ja perusopetuslaissa säädetyillä tukimuodoilla. Jos oppilaalle määritellään opiskelun erityiset painoalueet jossakin oppiaineessa, hän voi keskittyä opiskelussa tämän oppiaineen keskeisiin sisältöihin. Tällöin oppilas opiskelee oppiainetta vielä yleisten tavoitteiden mukaisesti ja hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleiseen oppimäärään. Mikäli edes oppiaineen keskeisiin sisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Esimerkiksi kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskeluteknikka tai käyttäytymisen haasteet eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tulee tukea näissä asioissa.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetaso määrittelemistä hänen edellytystensä mukaiseksi. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia. Oppimäärän yksilöllistämisestä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Pedagoginen selvitys sisältää erilliset perustelut yksilöllistämiseksi kussakin oppiaineessa. Jokaisen oppiaineen kohdalla arvioidaan erikseen, voiko oppilas opiskella oppiainetta yleisen oppimäärän mukaan vai tuleeko oppiaineen oppimäärä yksilöllistää. Jos yksilöllistettyjen oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös.

Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen luokka-asteen yleisistä tavoitteista ja sisällöistä, myös alempien luokkien tavoitteita ja sisältöjä voidaan soveltaa. Ne kuvataan riittävän selkeästi ja yksityiskohtaisesti oppilaan HOJKSissa. Tämä on tärkeää, koska oppilaan opetus ja arviointi toteutetaan HOJKSiin kirjatun perusteella kyseisessä oppiaineessa. Oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa HOJKSissa määriteltuihin, hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaan opiskelua tuetaan lisäksi erilaisilla pedagogisilla järjestelyillä ja tarvittaessa eri tukimuodoilla. Kunkin oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä, laativat edellä mainitut HOJKSin sisällöt.

Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa. Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Sanallista arviointia voidaan käyttää numeroarvioinnin sijasta kaikilla vuosiluokilla ja myös päättötodistuksessa.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Vapauttamiseen oppimäärän opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt ja se perustuu jokaisen oppilaan kohdalla yksilölliseen harkintaan. Vapauttamisesta oppiaineen opiskelusta tehdään hallintopäätös perusopetuslain 18§:n perusteella. Jos oppilaalla on erityisen tuen päätös, vapauttamisesta päätetään erityisen tuen päätöksessä. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden oppiaineiden opiskelusta vapauttamisesta on säädetty erityissäännöksissä. Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, tulee järjestää vastavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa.

Oppiaineen oppimäärien yksilöllistäminen ja oppiaineesta vapauttaminen tehdään yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille tulee selvittää näiden toimenpiteiden vaikutukset jatko-opintoihin.

7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuksessa säädettyä aikaisemmin. Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 11 vuotta. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta. Tarkoitus on vahvistaa oppilaan valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Lapselle laaditaan HOJKS esiopetuksen alkaessa. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua.

Lapsen ohjautuminen riittävän varhain tuen piiriin edellyttää yhteistyötä eri hallintokuntien välillä. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehdoista ja valinnan vaikutuksista. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti kolmella eri tavalla:

- Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää kahdeksan vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.

Oppilaan tarve pidennettyyn oppivelvollisuuteen arvioidaan erityisen tuen päätöksen tarkistamisen yhteydessä. Jos todetaan, ettei oppilas enää kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, tehdään päätös pidennetyn oppivelvollisuuden päättämisestä, jonka jälkeen oppilas kuuluu yleisen oppivelvollisuuden piiriin. Tarvittaessa oppilaille voidaan edelleen antaa erityistä tukea.

Paikalliset tarkennukset

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Päätös siirtymisestä pidennettyyn oppivelvollisuuteen ja samalla myös erityisen tuen piiriin tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkua. Päätöksen tekee oppimisen tuesta vastaava aluerehtori.

Pidennettyä oppivelvollisuutta pohdittaessa tehdään tiivistä moniammatillista yhteistyötä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen välillä. Oppimisen tuen aluerehtori kutsutaan mukaan yhteiseen pohdintaan prosessin alkuvaiheissa. Yhteisessä tapaamisessa varhaiskasvatuksen toimijoiden sekä huoltajien kanssa pohditaan pidennetyn oppivelvollisuuden merkitystä ja toteutusmahdollisuuksia.

Ennen erityiseen tukeen siirtämistä lapselle tehdään moniammatillisena yhteistyönä laadittu pedagoginen selvitys, jonka tekemisestä vastaa erityisopettaja. Selvityksessä kuvataan kokonaistilanne, lapsen saama tuki, oppimisvalmiudet sekä erityisvaikeudet. Selvityksen laatimisen yhteydessä kuullaan huoltajia. Erityisen tuen päätöksessä päätetään samalla lapsen tulkitsemis- ja avustajapalveluista.

Pidennetyn oppivelvollisuuden ensimmäinen vuosi voidaan suorittaa joko esiopetuksessa tai tarvittaessa Albert Edelfeltin koulun pienluokalla. Varhennettu esiopetus pyritään järjestämään varhaiskasvatuspalvelujen toimintayksikössä.

Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilas voi opiskella perusopetuksessa joko yleisopetuksen tai erityisopetuksen ryhmässä. Tuen toteuttamispaikkaa pohditaan yhdessä oppilaan huoltajan kanssa: ratkaisut vaihtelevat oppilaan tuen tarpeiden mukaan. Yleisopetukseen integroituneen oppilaan osalta huolehditaan, että lakisääteinen ryhmäkokomaksimi toteutuu. Tätä tuetaan tarvittaessa lisäresurssein.

Niiden pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden kohdalla, jotka eivät opiskele toiminta-alueittain, voidaan oppiaineita yhdistää oppiainekokonaisuuksiksi ja jakaa osa-alueisiin. Tarkeimmat tiedot siitä, mitä oppiaineita kokonaisuudet sisältävät kirjataan oppilaan HOJKS:iin. Koulutyössä huolehditaan, että nämä oppiainekokonaisuudet sisältävät oikeassa suhteessa tuntijaon mukaan niitä oppiaineita, joita kyseessä olevaan oppiainekokonaisuuteen on yhdistetty. Oppilaan oppimisen arvioinnissa oppiainekokonaisuuksia tarkastellaan oppiaineittain, koska todistusarvioita annetaan oppiaineittain.

7.4.6 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain. Myös muulla tavoin vammaisen tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voi olla oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä perusteltua järjestää toiminta-alueittain. Opetuksen järjestämisestä oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain päätetään erityisen tuen päätöksessä. Opetus järjestetään toiminta-alueittain vain kun todetaan, ettei oppilas kykene opiskelemaan edes oppiaineiden yksilöllistettyjä oppimääriä. Toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Toiminta-alueittain järjestävän opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tietoja ja taitoja, joiden avulla hän suoriutuu mahdollisimman itsenäisesti elämässään. Opetuksen suunnittelun

lähtökohtana ovat oppilaan vahvuudet. Koulupäivän eri tilanteita hyödynnetään oppimisessa, ja oppimisympäristöä kehitetään toimivaksi ja oppilasta motivoivaksi. Oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä oppilaan edistymisen arviointi kuvataan HOJKSissa kullekin toiminta-alueelle. Tavoitteet asetetaan siten, että ne ovat saavutettavissa olevia ja oppilaalle mielekkäitä.

Toiminta-alueet voivat sisältää jonkin yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, jos oppilaalla on vahvuuksia tässä oppiaineessa. Opetuksen toteuttamisessa eri toiminta-alueiden sisältöjä voidaan yhdistää. Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa tuetaan oppilaan kokonaiskehitystä sekä edistetään ja ylläpidetään oppilaan toimintakykyä. Opetus suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Lisäksi tehdään opettajien keskinäistä sekä muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden välistä yhteistyötä.

Motoristen taitojen oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon hahmotusta, edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä antaa mahdollisuuksia monipuolisesti harjoitella taitoja arjen eri tilanteissa. Motoristen taitojen opetuksen tulee sisältää motoristen toimintojen suunnittelun ja ohjauksen, tasapainon, koordinaation, rytmin, kestävyuden ja lihasvoiman kehittämiseen liittyviä osa-alueita.

Kommunikaatiotaitojen oppimisen lähtökohtana on vuorovaikutuksen muodostuminen ja sen pohjalle rakentuva kommunikoinnin ymmärtämisen ja tuottamisen harjoittelu. Tavoitteena on, että oppilas on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää itsekkin muita ryhmän oppilaita ja aikuisia. Oppilaalle turvataan mahdollisuus käyttää itselleen tarkoituksenmukaisia tapoja kommunikoida. Oppilaalla tulee olla tarvittaessa käytettävissään vaihtoehtoisia kommunikaatiokeinoja. Kielen ja kommunikaation opetus sisältää kielellistä tietoisuutta, ilmaisua, käsite- ja sanavarastoa, viittomien, merkkien, symbolien, kirjainten ja sanojen tunnistamista ja käyttöä sekä ajattelua kehittäviä osa-alueita. Kommunikaatiotaitoja harjoitellaan eri tilanteissa koulupäivän aikana.

Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan ryhmässä toimimisen taitojen ja osallisuuden kehittyminen. Opetuksen tulee sisältää erilaisissa ympäristöissä toimimista sekä vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelua tukevia osa-alueita. Oppilaan itsetuntemusta ja oppimismotivaatiota tuetaan luomalla edellytykset onnistumisen kokemuksiin ja vahvistamalla myönteistä sosiaalisen oppimisen ilmapiiriä.

Kognitiivisten taitojen oppimisen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Opetuksen tulee tukea oppimiseen, muistamiseen ja ajattelemiseen liittyvien prosessien kehittymistä. Kognitiivisten taitojen oppimisen tulee sisältää aistien stimulointia ja harjoittamista, valinnan, luokittelun, ongelmanratkaisun ja päätöksenteon sekä syy-seuraussuhteen oppimista edistäviä osa-alueita. Oppimisen tavoitteena on kehittää lukemisen, kirjoittamisen ja matemaattisten taitojen perusvalmiuksia. Oppiaineiden sisällöistä voidaan saada aineistoa kognitiivisten taitojen oppimiseen.

Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista ympäristönsä toimintaan sekä edistää omatoimisuutta ja itsenäistymistä. Opetuksen tulee sisältää terveyttä ja turvallisuutta, arjen taitoja, asumista ja ympäristössä liikkumista sekä vapaa-ajan viettoa käsitteleviä osa-alueita. Päivittäisten taitojen harjoittelu luo mahdollisuuksia motoristen taitojen, kielen ja kommunikaation, tieto- ja viestintäteknologisten taitojen, sosiaalisten sekä kognitiivisten taitojen kehittämiseksi ja harjoittelulle. Ne puolestaan vahvistavat päivittäisten taitojen hallintaa.

Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa arviointi tapahtuu toiminta-alueittain. Arviointi annetaan aina sanallisena. Mikäli jokin toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, tämä voidaan kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä.

Paikalliset tarkennukset

Toiminta-alueittain opiskelevien oppilaiden opetus järjestetään pääsääntöisesti Albert Edelfeltin koulun pienluokilla. Opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tietoja ja taitoja, joiden avulla hän suoriutuu mahdollisimman itsenäisesti elämässään. Opetuksen suunnittelun lähtökohtana ovat oppilaan vahvuudet. Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa tuetaan oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä ja edistetään ja ylläpidetään oppilaan toimintakykyä. Oppilaan kouluarki muodostaa eheän oppimiskokonaisuuden, jossa oppimisympäristöä laajennetaan koulun ulkopuolelle ja opeteltavia asioita harjoitellaan mahdollisimman paljon luonnollisissa ympäristöissä ja käytännön tilanteissa. Koulupäivistä suunnitellaan kokonaisuuksia siten, että jokaisen toiminta-alueen yksilölliset tavoitteet yhdistyvät oppilaan kaikessa tekemisessä.

Toiminta-alueittain opiskelevien oppilaiden oppimisessa ja kokonaiskuntoutuksessa korostuu huoltajien, opiskeluhuollon ja eri verkostojen kanssa tehtävä tiivis yhteistyö. On tärkeää, että eri toimijoiden yhteistyönä laatimia tavoitteita tuetaan oppilaan kaikissa toimintaympäristöissä.

Nivelvaiheissa korostuu tiivis yhteistyö huoltajien ja eri toimijoiden kesken. Perusopetuksen alkaessa varhaiskasvatuksessa yhdessä huoltajan kanssa laadittuja suunnitelmia voidaan hyödyntää oppilaan kokonaiskehityksen, koulunkäynnin ja oppimisen tukena.

Perusopetuksen päättövaiheessa korostuu sekä oppilaiden perusopetuksen jälkeisen elämän että jatko-opintojen yksilöllinen suunnittelu. Toiminta-alueittain opiskelevien oppilaiden osalta on tärkeää, että oppilaan siirtymistä perusopetuksen jälkeiseen elämänvaiheeseen valmistellaan riittävän varhain yhdessä huoltajien ja muiden tarvittavien toimijoiden kesken. Tässä vaiheessa huomioidaan aina oppilaan kokonaistilanne, kuten jatko-opinnot, mahdollinen päivätoimintaan osallistuminen sekä asumispalveluiden järjestäminen.

Opetus suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa, pedagoginen vastuu on kuitenkin oppilaan opettajalla. Oppilaan henkilökohtainen opetuksen järjestämisestä koskeva suunnitelma laaditaan Wilmaan, jossa on pohja toiminta-alueittain järjestettävään opetukseen liittyen.

Toiminta-alueittain järjestettävän opetuksen todistusarvioinnissa käytetään omaa todistus pohjaa.

7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

7.5.1 Tukiopetus

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopetusta. Tukiopetus tulee aloittaa heti, kun oppimiseen tai koulunkäyntiin liittyvät vaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jäisi pysyvästi jälkeen opinnoissaan. Tukiopetuksella voidaan ehkäistä vaikeuksia ennakolta. Tukiopetusta tulee järjestää suunnitelmallisesti sekä niin usein kuin on tarpeen.

Tukiopetukselle on ominaista yksilöllisesti suunnitellut tehtävät, ajankäyttö ja ohjaus. Tukiopetuksen järjestämisessä tulee käyttää monipuolisia menetelmiä ja materiaaleja, joiden avulla voidaan löytää uusia tapoja lähestyä opittavaa asiaa. Ennakoivassa tukiopetuksessa uusiin opittaviin asioihin perehdytään jo etukäteen. Tukiopetuksella voidaan vastata myös poissaoloista johtuviin tuen tarpeisiin.

Koulutyö tulee suunnitella siten, että jokaisella oppilaalla on tarvittaessa mahdollisuus osallistua tukiopetukseen. Tukiopetusta annetaan joko oppilaan työjärjestyksen mukaisten, sellaisten oppituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy, tai oppituntien ulkopuolella. Erilaisia joustavia ryhmittelyjä voidaan käyttää tukiopetuksen toteuttamisessa.

Aloitteen tukiopetuksen antamisesta oppilaalle tekee ensisijaisesti opettaja, sen voi tehdä myös oppilas tai huoltaja. Jokaisen opettajan tehtävänä on seurata oppilaan oppimista ja kasvua sekä mahdollista tuen tarpeen ilmenemistä. Tukiopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa tukiopetuksen toteuttamistavoista ja merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua hänelle järjestettyyn tukiopetukseen.

Tukiopetusta voidaan antaa tuen kaikilla tasoilla. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman tukiopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet tukiopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan ja HOJKSiin kirjataan myös tukiopetuksen tavoitteet ja antaminen.

Paikalliset tarkennukset

Porvoossa sovitaan koulukohtaisesti tukiopetuksen järjestämisen periaatteet ja toimintatavat. Lähtökohtana on aina oppilaan yksilöllinen tarve joko ennakoivaan tai korjaavaan tukiopetukseen. Tukiopetus voi myös olla syventävää ja kertaavaa.

Tukiopetus voi kohdentua oppimisen taitojen tai sosiaalisten taitojen harjoitteluun, ja sitä voi antaa muukin kuin oppilaan oma opettaja. Tukiopetus pyritään järjestämään pääsääntöisesti oppilaan oppituntien ulkopuolella.

Oppilaan saama tukiopetus kirjataan Wilmaan. Mikäli oppilaalle on tarjottu tukiopetusta, mutta hän ei ota sitä vastaan, tehdään myös kirjaus Wilmaan.

7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan oppilaille, joilla on esimerkiksi kielellisiä tai matemaattisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia opiskelutaidoissa, vuorovaikutustaidoissa tai koulunkäynnissä. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan oppimisedellytyksiä ja ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja sisällöt nivelletään oppilaan saamaan muuhun opetukseen. Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamista suunnitellaan, sen tarvetta ja vaikutuksia arvioidaan opettajien keskinäisenä yhteistyönä sekä yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Osa-aikaista erityisopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa sen merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua siihen.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan kaikilla tuen tasoilla. Tehostetun tuen aikana osa-aikaisen erityisopetuksen merkitys tukimuotona yleensä vahvistuu. Oppilas voi saada osa-aikaista erityisopetusta myös erityisen tuen aikana ja opiskellessaan erityisluokassa. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet osa-aikaiseen erityisopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan ja HOJKSiin kirjataan myös osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja antaminen.

Paikalliset tarkennukset

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamista suunnitellaan sekä sen tarvetta ja vaikutuksia arvioidaan opettajien yhteistyönä sekä yhdessä oppilaan ja huoltajien kanssa. Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaita ja huoltajia.

7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut sekä erityiset apuvälineet kaikilla tuen tasoilla. Tarkoituksena on turvata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset, esteettömyys ja mahdollisuus vuorovaikutukseen kaikkina koulupäivinä.

Oppilaalle järjestetään tarvittaessa tulkitsemista esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä. Viittomakieltä käyttävien oppilaiden kommunikaation tukena voidaan tarvittaessa käyttää viittomakielen tulkkiä tai viittomakielentaitoista avustajaa. Eriasteisesti kuulovammaisten oppilaiden kohdalla tulkkauksen menetelmä saattaa olla myös jokin muu kuin viittomakielen tulkkaus. Oppilaan kielellisen erityisvaikeuden takia käytetään puhevammaisten tulkkiä tai puhetta

tukevia ja korvaavia menetelmiä hallitsevaa avustajaa. Myös opettaja voi tukea oppilaita kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa, antaa tukea sekä arvioida oppilaan ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja ohjaa ja tukee oppilasta päivittäisissä tilanteissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai muiden tuen ammattihenkilöiden ohjeiden mukaisesti. Opettajat ja avustajat suunnittelevat ja arvioivat työtään yhdessä sekä tarvittaessa muun henkilöstön kanssa. On tärkeää, että työn- ja vastuunjako on selkeä.

Avustajan antama tuki edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajapalvelun tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään. Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko opetusryhmälle.

Erityisten apuvälineiden tarve voi liittyä näkemiseen, kuulemiseen, liikkumiseen tai muuhun fyysiseen tarpeeseen. Se voi liittyä myös oppimisen erityistarpeisiin. Tällöin käytetään esimerkiksi erilaisia tietoteknisiä sovelluksia, äänikirjoja, matematiikan havainnollistamisen välineitä tai keskittymistä tukevia apuvälineitä. Oppilaan kanssa työskentelevät perehtyvät riittävästi opetukseen osallistumisen edellyttämien apuvälineiden käyttöön sekä ohjaavat oppilasta ja huoltajaa näiden käytössä yhteistyössä tuen muiden ammattihenkilöiden kanssa. Apuvälineitä käytetään suunnitelmallisesti ja niiden käyttöä ja tarvetta arvioidaan säännöllisesti.

Oppilaan kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä opetukseen osallistumisen edellyttämien palvelujen ja apuvälineiden käytön eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa muita asiantuntijoita. Oppilaan tukeminen voi edellyttää erityisosaamista, jota oman koulun henkilöstöllä ei ole riittävästi. Tällöin hyödynnetään esimerkiksi oppimis- ja ohjauskeskusten oppilaille tarjoamia palveluja ja henkilöstölle suunnattua koulutusta ja konsultaatiota.

Paikalliset tarkennukset

Käytännön järjestäminen

- Tulkitsemis- ja avustajapalveluihin sekä muihin opetuspalveluihin ja erityisiin apuvälineisiin liittyvistä seikoista päättää oppimisen tuesta vastaava aluerhotti osana erityisen tuen päätöstä. Henkilökohtainen ohjaaja myönnetään vain lääketieteellisen tai psykologisen asiantuntijalausannon pohjalta.
- Rehtori vastaa oppilaiden tulkitsemis- ja avustajapalveluiden sekä apuvälineiden kohdentamisesta koululla.
- Palveluiden ja apuvälineiden tarkempi käyttö kuvataan oppimissuunnitelmassa tai henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS).

Lakisääteiset avustajapalvelut toteutuvat koulunkäynninohjaajan tukena, jota voidaan tarjota oppilaalle eri tasoisesti tuen tarpeen mukaan:

- ryhmäkohtaisena ohjaajapalveluna, kun oppilas tarvitsee ohjaajan tukea satunnaisesti
- kohdennettuna palveluna, kun oppilas tarvitsee säännöllisesti ohjaajan tukea
- henkilökohtaisena ohjaajapalveluna, kun oppilas tarvitsee kokoaikaisesti vierelleen ohjaajan.

8 Opiskeluhoolto

Tässä luvussa määrätään perusopetuslain mukaisesti opiskeluhoillon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhoillon tavoitteista sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa määrätyn opetuksen järjestäjän opiskeluhoiltosuunnitelman laatimisesta.

Näissä perusteissa käytetään perusopetuslain mukaisesta käsitteestä oppilashuolto ilmaisu opiskeluhoolto, oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta opiskelijasta ilmaisu oppilas ja oppilaitoksesta nimitystä koulu. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä. Mitä jäljempänä todetaan hyvinvointialueesta, koskee myös Helsingin kaupunkia.

Opiskeluhoollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Oppilaalla on oikeus saada maksutta opiskeluhoolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Opiskeluhoiltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus.

Opiskeluhoiltoa toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä oppilaiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoolto on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää yhteisöllistä työtä. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lisäksi oppilailla on oikeus opiskeluhoiltopalveluihin, joita ovat kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. Opiskeluhoiltopalvelut järjestetään lähipalveluna, jolle opetuksen järjestäjän tulee tarjota asianmukaiset tilat.

Paikalliset tarkennukset

Opetuksen järjestäjän laatima opiskeluhoiltosuunnitelma korvaa tarkemmin opiskeluhoillon osuudet esi- ja perusopetusten opetussuunnitelmissa.

Opiskeluhoolto tarkoittaa oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Opiskeluhoiltotyötä ohjaa luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Opiskeluhoolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien aikuisten tehtävä. Opiskeluhoiltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus. Opiskeluhoiltoa toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä oppilaiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoiltoa toteutetaan ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoiltona, jonka lisäksi oppilailla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhoiltoon ja tarvittaviin hyvinvointialueen opiskeluhoiltopalveluihin.

Opiskeluhoiltopalveluja ovat kouluterveydenhuiltopalvelut sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. Oppilas voi ohjautua palvelujen piiriin omasta tai huoltajan, opettajan, opiskeluhoillon asiantuntijan tai yhteistyötahon aloitteesta. Opiskeluhoillon työntekijät tukevat oppilaita ja heidän perheitään tapaamalla oppilaita, tarjoamalla neuvontaa ja ohjausta perheille, konsultoimalla koulun henkilökuntaa ja osallistumalla luokkien ja koko kouluyhteisön hyvinvointia edistävään opiskeluhoiltotyöhön. Opiskeluhoillon asiantuntijat tekevät yhteistyötä sosiaali- ja terveystalvelujen toimijoiden kanssa ja ohjaavat tarvittaessa oppilaita lisätuen piiriin.

Porvoossa opiskeluhoitotyön tavoitteena on

- edistää oppilaan oppimista, psyykkistä ja fyysistä terveyttä sekä sosiaalista hyvinvointia
- edistää oppilaan osallisuutta
- ehkäistä ongelmien syntyä ja syrjäytymistä
- edistää koulun ja opiskeluympäristön hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta, esteettömyyttä, yhteisöllistä toimintaa sekä kodin ja koulun yhteistyötä
- mahdollistaa varhainen, matalan kynnyksen tuki
- tukea yksilöä yhteisöä kehittämällä
- tukea opettajan ja muun opetushenkilöstön työtä

9 Äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet

9.1 Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärien opiskelu

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaksitoista eri oppimäärää, jotka ovat seuraavat: suomen kieli ja kirjallisuus, ruotsin kieli ja kirjallisuus, saamen kieli ja kirjallisuus, romanikieli ja kirjallisuus, viittomakieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, suomi ja ruotsi saamenkielisille sekä suomi ja ruotsi viittomakielisille. Muuna oppilaan äidinkielenä on mahdollista opettaa opetuksen järjestäjän tarjoamana ja huoltajan valitsemana jotakin edellä mainitsematonta äidinkieltä koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä. Lisäksi erillisrahoitettuna voidaan tarjota oppilaan oman äidinkielen opetusta. Toisessa kotimaisessa kielessä on ruotsin ja suomen kielessä määritelty A- ja B-oppimäärät sekä kaksikielisille oppilaille tarkoitetut äidinkielenomaiset oppimäärät.

Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja toisessa kotimaisessa kielessä seuraavassa taulukossa mainittuja oppimääriä sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja valitsee. Taulukossa oppilaan äidinkielellä tarkoitetaan koulun opetuskieltä (suomi, ruotsi ja saame) tai muuta huoltajan ilmoittamaa kieltä.

Oppilaan äidinkieli	Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärä	Toinen kotimainen kieli	Toinen kotimainen kieli
	<i>yhteinen</i>	<i>yhteinen</i>	<i>valinnainen</i>
suomi	suomen kieli ja kirjallisuus	ruotsi	-
ruotsi	ruotsin kieli ja kirjallisuus	suomi	-
saame	saamen kieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi saamenkielisille	-	suomi tai ruotsi
saame	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä saamen kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	-

romani	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä romani-kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	-
viittoma-kieli	viittomakieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi viittomakielisille	-	ruotsi tai suomi
muu äidin-kieli	muu äidinkieli koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai VA422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä	-	ruotsi tai suomi

9.2 Toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä ja yksi keskipitkä kielen oppimäärä. Näistä toinen on toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi) ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Pitkiä oppimääriä ovat A-oppimäärät sekä ruotsin ja suomen äidinkielenomaiset oppimäärät. Keskipitkiä oppimääriä ovat B1-oppimäärät. Lisäksi opetuksen järjestäjä voi tarjota oppilaille valinnaisina ja vapaaehtoisina kieliohjelmina eripituisia kielten oppimääriä.

Toinen kotimainen kieli -oppiaineeseen on näissä perusteissa määritelty kuusi oppimäärää: ruotsin ja suomen pitkä eli A-oppimäärä, ruotsin ja suomen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä äidinkielenomainen ruotsi ja suomi.

Vieras kieli -oppiaineeseen on määritelty seitsemän eri oppimäärää: englannin, muun vieraan kielen ja saamen pitkät eli A-oppimäärät, vieraan kielen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä vieraan kielen, saamen ja latinan lyhyet eli B2-oppimäärät.

Vieraan kielen oppimääräkuvaukset soveltuvat kaikille niille kielille, joille ei ole kielikohtaista oppimääräkuvauksista. Paikalliseen opetussuunnitelmaan laaditaan tällöin kielikohtainen sovellus näiden opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Englantiin on opetussuunnitelman perusteissa laadittu vain A-oppimäärä. Jos on tarpeen, voidaan paikallisesti laatia englannin B1- tai B2-oppimääräkuvauksia vieraan kielen B1- tai B2-oppimäärän perusteiden pohjalta. Perusteissa määritelty kehittyvän kielitaidon taso soveltuu eurooppalaisiin kielisiin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kielisiin opetuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman noudattaen näitä opetussuunnitelman perusteita soveltuvin osin.

10 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

Kaikkien oppilaiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Oppilaiden kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan perusopetuksessa huomioon. Jokaisen oppilaan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan tuntemaan, ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen kansalaisen perustuslain mukaista oikeutta omaan kieleen ja kulttuuriin.

Tavoitteena on ohjata oppilaita arvostamaan eri kieliä ja kulttuureja sekä edistää kaksikielisyttä ja siten vahvistaa oppilaiden kielellistä tietoisuutta ja metalingvistisiä taitoja. Koulutyöhön voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita, joissa opettajat ja oppilaat käyttävät kaikkia osaamiaan kieliä. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden ja heidän huoltajiensa ja yhteisönsä tietämystä oman kielen ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, historiasta, kielistä ja kulttuureista. Kulttuurista monilukutaitoa voidaan vahvistaa mediakasvatuksella ja ottamalla huomioon oppilaiden ja heidän perheidensä mediakulttuuri.

Oppilaiden opintoja varten voidaan tarvittaessa laatia oppimissuunnitelma. Suunnitelma sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma, joka kuvataan osiossa "Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana".

Perusopetuslain mukaan perusopetuksessa käytettävä kieli on suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Opetuskielenä voidaan käyttää myös muita kieliä, kun se ei vaaranna opetussuunnitelman perusteissa asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

10.1 Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvamista kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä antaa heille mahdollisuus omaksua saamelainen kulttuuriperintö. Tavoitteena on lisätä oppilaiden valmiuksia toimia saamenkielisessä ympäristössä, oppia saamen kieltä ja saamen kielellä.

Saamelaisten kotiseutualueella asuvien saamen kieltä osaavien oppilaiden opetus tulee antaa pääosin saamen kielellä. Silloin kun perusopetus on saamenkielistä, sen erityisenä tavoitteena on vahvistaa saamen kielen osaamista ja kielen käyttöä. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus lujittuvat, kun oppilaat oppivat käyttämään kieltä yhteisölle ominaisella tavalla.

Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksessa otetaan huomioon eri saamen kielet ja niiden murteet sekä kielen sisältämä kulttuurinen tietous. Oppilaita ohjataan ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia ympäristöönsä sekä myönteisen viestintäilmapiirin rakentamisen tärkeyttä osana oman elämänsä hallintaa ja kielellistä tapakasvatusta. Kielellisten taitojen kehittyessä oppilaat saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Opetus lisää

oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle että muille alkuperäiskansoille. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

10.2 Romanit

Romanien opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden identiteetin kehitystä ja tietoisuutta omasta historiasta ja kulttuurista. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Opetus vahvistaa romanien kieli- ja kulttuuriperinnön säilymistä yhteistyössä kotien kanssa.

Oppilaille pyritään tarjoamaan romanikielen opetusta. Mahdollisuuksien mukaan heille tarjotaan myös romanikielistä opetusta. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden ikä ja romanikielen taito ja hyödynnetään romanikielistä yhteisöä ja mediaa.

10.3 Viittomakieliset

Viittomakielisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielistä identiteettiä ja tietoisuutta omasta kulttuuristaan ja viittomakielisestä yhteisöstä. Opetuksessa hyödynnetään viittomakielistä yhteisöä ja mediaa. Viittomakieltä käyttävät oppilaat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Perusopetuslain mukaan kuulovammaisille tulee tarvittaessa antaa opetusta myös viittomakielellä. Lain perusteluiden mukaan ainakin viittomakieltä ensimmäisenä kielenä oppineille kuuroille opetus tulee antaa viittomakielellä. Viittomakielinen perusopetus voidaan toteuttaa joko viittomakielisessä ryhmässä tai ryhmässä, joka koostuu viittomakielisistä ja puhuttua kieltä käyttävistä oppilaista. Viittomakielisen perusopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielen taitoa ja lisätä valmiuksia toimia erilaisissa ympäristöissä.

Viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksessa oppilaat vahvistavat valmiuksiaan vuorovaikutukseen viittomakielellä osana oman elämänsä hallintaa. Vuorovaikutustaitojen kehittyessä he saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Viittomakielisille kuuleville annetaan viittomakielen opetusta mahdollisuuksien mukaan. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä viittomakielisen kommunikaation merkityksestä itselle ja viittomakieliselle yhteisölle.

10.4 Muut monikieliset oppilaat

Muiden monikielisten oppilaiden opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden monikielisyttä sekä identiteetin ja itsetunnon kehittymistä. Siten oppilaat saavat valmiudet tasapainoiseen ja aktiiviseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden taustat ja lähtökohdat kuten äidinkieli ja kulttuuri sekä maassaoloaika.

Monikielisiä oppilaita rohkaistaan käyttämään osaamistaan kieliä monipuolisesti eri oppiaineiden tunneilla ja muussa koulun toiminnassa. Näin oman äidinkielen oppiminen ja käyttö tukevat eri

oppiaineiden sisällön omaksumista ja oppilas oppii viestimään koulun oppiainesisällöistä myös omalla äidinkielellään. Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Oppilaille pyritään tarjoamaan oppilaan oman äidinkielen opetusta.

Valtioneuvoston asetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti. Oppilas opiskelee suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita yhdellä tai usealla kielitaidon osa-alueella, jolloin hänen osaamisensa ei ole riittävää yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai oppilaan suomen kielen taito on muutoin riittämätön suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun (katso myös Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus).

Oppilaan oman äidinkielen ja suomen tai ruotsin kielen opetuksen ohella oppilaille annetaan tarvittaessa tukea myös muilla oppimisen osa-alueilla tasavertaisten oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi. Maahanmuuttajaoppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma, joka voi olla osa oppilaan kotoutumissuunnitelmaa.

Paikalliset tarkennukset

Porvoossa on laadittu valmistavan opetuksen opetussuunnitelma, jossa kuvataan yleiset linjaukset ja painopisteet kieleen ja kulttuuriin liittyvissä kysymyksissä.

11 Kaksikielisen opetuksen järjestäminen

Koulun opetuskieli on suomi tai ruotsi ja joissakin tapauksissa saame, romani tai viittomakieli. Opetuksessa voidaan perusopetuslain mukaan käyttää koulun varsinaisen opetuskielen lisäksi myös muuta kieltä, jos arvioidaan, että se ei vaaranna oppilaiden mahdollisuutta seurata opetusta. Erillisessä opetusryhmässä tai koulussa opetus voidaan antaa pääosin tai kokonaan muulla kielellä.

Perusopetuslain mukainen opetuskieli määrittelee, millä kielellä äidinkielen ja kirjallisuuden opetus annetaan. Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän ja A1-kielen oppimäärän tunnit voidaan kuitenkin tarvittaessa yhdistää valtioneuvoston asetuksen mukaisesti. Yhdistetystä tuntimäärästä on tällöin vähintään puolet opetettava koulun varsinaisella opetuskielellä.

Kodin ja koulun yhteistyön turvaamiseksi huoltajille tarkoitettu tiedotus ja keskeiset asiakirjat tulee olla saatavana koulun perusopetuslain mukaisella opetuskielellä sekä tarpeen mukaan myös koulun muulla tai muilla opetuskielillä.

Opetus voidaan toteuttaa laajamittaisena kaksikielisenä opetuksena, joka voidaan jakaa kotimaisten kielten varhaiseen täydelliseen kielikylpyyn ja muuhun laajamittaiseen kaksikieliseen opetukseen. Sitä voidaan antaa myös suppeampana kaksikielisenä opetuksena, josta käytetään tässä nimitystä kielirikasteinen opetus. Joskus kaksikielistä opetusta toteutetaan muilla kuin kotimaisilla kielillä kielikylvyn tapaan. Tällainen opetus, samoin kuin mahdolliset kestoltaan lyhyemmät kielikylpyohjelmat katsotaan tässä kuuluvaksi muun kaksikielisen opetuksen piiriin.

11.1 Kaksikielisen opetuksen tavoitteet ja opetuksen järjestämisen lähtökohtia

Kaksikielisellä opetuksella pyritään saavuttamaan hyvä ja monipuolinen kielitaito sekä koulun opetuskielessä että kohdekielessä. Kaksikielisen opetuksen pitkántähtäimen tavoitteena on perustan luominen elinikäiselle kielten oppimiselle sekä kielten ja kulttuurien moninaisuuden arvostamiselle. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaille tarjotaan autenttinen kielenkäyttöympäristö. Tavoitteeseen pyritään järjestämällä äidinkielen ja kirjallisuuden sekä kielikylpykielen/kohdekielen tuntien lisäksi eri oppiaineiden opetusta kummallakin kielellä ja hyödyntämällä molempia kieliä koulun arjessa myös opetuksen ulkopuolella. Opetuksen järjestäjä määrittelee paikallisesti kielikylpykielen/kohdekielen sisällöt ja tuntimäärän. Kielikylpykieli/kohdekieli on yleensä samalla oppilaan A1-kieli.

Kaikissa oppiaineissa tulee saavuttaa valtakunnallisen perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteet.

Kaksikielisessä opetuksessa painottuu luonnollinen viestintä ja vuorovaikutus, toiminnallisuus ja oppilaiden aktiivinen kielenkäyttö. Oppilaan mahdollisuuksia käyttää kieltä oppiainekohtaisesti sekä koulun opetuskielessä että kielikylpykielessä/kohdekielessä tuetaan tietoisesti. Koulun opetuskieli ja

kielikylpykieli/kohdekieli muodostavat kokonaisuuden, ja molempien kielten oppimista tuetaan yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa. Kaksikielinen opetus heijastuu koko koulun toimintakulttuuriin. Opetuksen suunnittelu ja toteutus edellyttää systemaattista yhteistyötä ja vuoropuhelua sekä eri oppiaineita opettavien opettajien että myös koulun muun henkilöstön kesken.

Siirryttäessä opetuksessa luokanopetuksesta aineenopetukseen, on siirtymävaihe hyvä suunnitella opettajien välisenä yhteistyönä. Tällöin kaksikielisen opetuksen asettamat erityisvaatimukset voidaan ottaa suunnitelmallisesti huomioon.

Opetuksen jatkumon ja siirtymävaiheiden suunnittelu edellyttää yhteistyötä myös sidosryhmien kesken.

Kielikylpykielen / kohdekielen opetus

Opetuksen järjestäjä määrittelee paikallisesti kielikylpykielille / kohdekielille asetettavat tavoitteet ja sisällöt. Tavoitteiden asettamisessa voidaan hyödyntää esimerkiksi Kielitaidon tasojen kuvausasteikkoa. Kielikylpykielen/kohdekielen opetuksessa kehitetään oppilaiden kielitaitoa monipuolisesti ja samalla ottaen huomioon eri oppiaineiden asettamat vaatimukset kielitaidolle.

Oppiaineiden opetuksen muuttuessa käsitteellisemmäksi tarvitaan myös vaativamman asiatekstin tuottamis- ja ymmärtämistaitoja sekä taitoa keskustella vaativista aiheista. Myös oikeakielisyyteen kiinnitetään huomiota lisääntyvässä määrin. Kielikylpykielen/kohdekielen kehittymistä tuetaan ja seurataan.

Muiden oppiaineiden opetus kielikylpykielillä/kohdekielillä

Eri oppiaineiden opetus kielikylpykielillä/kohdekielillä edellyttää opettajalta kielitietoista ja kielipedagogista otetta sekä riittävää kielenhallintaa. Tarvitaan yhteistä pohdintaa siitä, millaiset kielenkäytön konventiot ja millaiset tekstit ovat millekin oppiaineelle tyypillisiä. Näin määritellään kielellisiä tavoitteita eri oppiaineissa. Opetuksessa korostuu havainnollisuus ja konkreettisuus, oppilaskeskiset työtavat ja vuorovaikutteisuus. Oppilaita rohkaistetaan käyttämään kielikylpykieltä/kohdekieltä eri oppiainesäiltöjä opiskeltaessa. Tavoitteena on, että oppilaat ovat samanaikaisesti sekä kielen oppijoita että kielen käyttäjiä. Oppilaiden kielikylpykielen/kohdekielen tuottamista tuetaan opettajan ja muiden oppilaiden vertaistuellla.

Muiden oppiaineiden opetus koulun opetuskielillä

Opetuksessa varmennetaan, että oppilaiden äidinkielen käsitteiden hallinta sekä tekstien ymmärtäminen ja tuottaminen kehittyvät ikäkauden mukaiselle tasolle myös eri oppiaineiden opetuksessa. Myös koulun opetuskielillä annettavassa opetuksessa edellytetään opettajalta kielitietoista ja kielipedagogista otetta.

Seurannan ja arvioinnin erityispiirteet kaksikielisessä opetuksessa

Arvioinnin tulee antaa opettajalle, oppilaalle ja huoltajille monipuolisesti palautetta oppilaiden aineenhallinnan ja kielitaidon kehittymisestä suhteessa opetukselle määritellyihin tavoitteisiin. Oppilaan kielitaidon kehittymistä molemmissa kielissä seurataan eri oppiaineissa sekä kaikkien opettajien yhteistyönä että oppilaiden itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin avulla. Tässä voidaan hyödyntää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Eri oppiaineiden arvioinnissa noudatetaan perusopetuksen yleisiä arviointiperusteita riippumatta siitä, millä kielellä niitä on opetettu. Arvioinnissa huomioidaan myös oppiainekohtaisen kielen kehityminen niiden kielellisten tavoitteiden osalta, jotka on paikalliseen opetussuunnitelmaan kirjattu.

Perusopetuksen päättöarvioinnissa kielikylpykielen tai kohdekielen tavoitteiden saavuttaminen arvioidaan A1-kielen päättöarvioinnin kriteereiden mukaisesti. Näin menetellään oppilaiden yhdenvertaisuuden turvaamiseksi toisen asteen opintoihin hakeuduttaessa. Mahdollisuuksien mukaan arviointi tehdään yhteistyössä eri oppiaineita opettavien opettajien kesken. Päätötodistuksen yhteydessä oppilaalle voidaan antaa liite kielikylpyyn tai muuhun kaksikieliseen opetukseen osallistumisesta.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki kaksikielisessä opetuksessa

Pedagogisissa arvioissa ja tukitoimissa huomioidaan kaksikielinen kielenkehitys ja pohditaan millä kielellä ja millaista tukea voidaan antaa. Perusopetuslain mukaan oppilaalla on oikeus saada ohjausta ja riittävää tukea oppimiseensa ja koulunkäyntiin heti, kun tarvetta ilmenee. Oppilaan tuen tarvetta seurataan säännöllisesti, ja tukea annetaan tarpeen mukaan. Tarkoitus on, että oppilas saa suunnitelmallista, jatkuvaa tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki suunnitellaan yhteistyössä opettajien, oppilaan ja oppilaan huoltajien sekä oppilashuollon kesken.

11.3.1 Laajamittainen kaksikielinen opetus

Kotimaisten kielten varhainen täydellinen kielikylpy

Kotimaisten kielten varhaisella täydellä kielikylvyllä tarkoitetaan tässä varhaisintaan kolmevuotiaana ja viimeistään esiopetuksesta alkavaa ja perusopetuksen loppuun kestävää ohjelmaa, jossa osa opetuksesta järjestetään koulun varsinaisella opetuskielellä ja osa toisella kotimaisella kielellä tai saamen kielellä. Kyseisestä kielestä käytetään tässä nimitystä kielikylpykieli. Kielikylpyopetus on tarkoitettu pääsääntöisesti lapsille, jotka eivät puhu kyseistä kieltä äidinkielenään.

Kielikylpykielellä annettavan opetuksen osuus varhaisessa täydellisessä kielikylvyssä on koko ohjelman ajan vähintään 50 % niin, että varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa kielikylpykielen osuus on lähes 100 %, vuosiluokilla 1–2 noin 90 %, vuosiluokilla 3–4 noin 70 % ja vuosiluokilla 5–9 keskimäärin 50 %. Osuus lasketaan vuosiluokan koko tuntimäärästä.

Kaikkia oppiaineita pyritään opettamaan perusopetuksen kestäessä sekä kielikylpykielellä että koulun opetuskielellä, mutta ei molemmilla kielillä samanaikaisesti. Opettajat toimivat joko koulun opetuskielen tai kielikylpykielen mukaisina kielellisinä malleina. Opettajalla on yksikielinen rooli kielikylpyryhmässä. Opetuskielen vaihtuessa vaihtuu siis myös opettaja. Opetusmateriaali on samankielistä kuin opetus. Tärkeää on, että oppilas saavuttaa riittävän kielitaidon eri oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Kielikylvyssä tuetaan kummankin opetuskäytössä olevan kotimaisen kielen avulla oppilaan kulttuuri-identiteetin syvenemistä. Kotimaisten kielten lisäksi tuetaan muiden kielten ja kulttuureiden kohtaamista ja vahvistetaan tällä tavoin oppilaan monikielistä ja kulttuurisesti monikerroksista identiteettiä myönteisellä tavalla.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja kielikylpykielellä on osittain yhteisiä tavoitteita ja sisältöjä. Äidinkielen ja kirjallisuuden sekä kielikylpykielen opetussuunnitelmat laaditaan opettajien yhteistyönä niin, että kaikki äidinkielen ja kirjallisuuden sisällöt tulevat katetuiksi ja tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen sekä kielikylpykielen opetuksen välillä on siirtovaiikutusta varsinkin, kun kielikylpykielen opetuksen tuntimäärä on suuri ja opetus aloitetaan varhain.

Lukemaan ja kirjoittamaan opettaminen tapahtuu vuosiluokilla 1–2 ainoastaan kielikylpykielellä. Oppilaan kielikylpykielen kehityksen tukemiseksi opetus järjestetään niin, että oppilaat saavat sekä lukuaineissa että taito- ja taideaineissa riittävästi opetusta kielikylpykielellä. Siirtovaikutuksen suuruus vaihtelee sisältöaiheittain. Sisältöjen suunnittelussa voidaan hyödyntää äidinkielenomaisia tai maahanmuuttajille tarkoitettuja suomen/ruotsin kielen oppimääriä.

Muu laajamittainen kaksikielinen opetus

Muussa laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa käytetään koulun opetuskielen lisäksi yhtä tai useampaa muuta kieltä. Muusta opetuksessa käytetystä kielestä käytetään tässä nimitystä *kohdekieli*.

Laajamittaisella kaksikielisellä opetuksella tarkoitetaan opetusta, jossa vähintään 25 % perusopetuksen koko oppimäärän opetuksesta järjestetään kohdekielellä. Osuus lasketaan koko tuntimäärästä niillä vuosiluokilla, joilla laajamittaista kaksikielistä opetusta toteutetaan. Laajamittainen kaksikielinen opetus voi alkaa jo esiopetuksessa ja kestää koko perusopetuksen ajan tai vain osan siitä.

Laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa olevien oppilaiden kielitausta voi myös vaihdella suuresti. Joidenkin oppilaiden äidinkieli ei ole mikään opetuskielistä. Osa oppilaista tulee kouluun ulkomailta niin myöhäisessä perusopetuksen vaiheessa, että oppisisältöjen opiskelu suomeksi/ ruotsiksi tuottaa heille vaikeuksia. Ellei näitä oppilaita jostakin syystä voida ohjata valmistavaan opetukseen, heille tarjotaan muita tukitoimia (katso luku 7 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki).

Oppilaat, joiden äidinkieli on jokin muu kuin koulun opetuskieli, opiskelevat useimmiten suomi/ruotsi toisena kielenä -oppimäärää. Näiden oppilaiden kielitaidon kehittymiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, jos kohdekielisen opetuksen osuus koko opetuksesta on suuri.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa on tärkeää miettiä sitä, millaisia oppiaineita tai sisältöjä on mielekästä opettaa kohdekielellä. Lisäksi tulee pohtia, onko osa oppiaineiden sisällöistä sellaisia, että niiden opiskelu suomeksi tai ruotsiksi olisi erityisen tärkeää, jotta oppilas saavuttaisi hyvät toimintavalmiudet suomalaisessa yhteiskunnassa.

Mikäli kohdekielisen opetuksen määrä on suuri, on huolehdittava siitä, että oppilaiden suomenkielinen/ruotsinkielinen käsitteiden hallinta sekä vaativan asiatekstin ymmärtäminen ja tuottaminen kehittyvät hyvälle tasolle myös eri oppiaineiden opetuksessa.

Kaksikielinen opetus tulee järjestää niin, että kaikki oppilaat voivat saavuttaa perusopetuksen aikana jatko-opintokelpoisuuden toisen asteen opetukseen.

Kouluissa, joissa opetusta järjestetään kahdella tai useammalla kielellä, on usein runsas kielten ja kulttuurien kirjo niin oppilaiden kuin koulun henkilökunnankin keskuudessa. Tämä antaa paljon mahdollisuuksia tuoda kieliä ja kulttuureita esiin koulun arjessa, kehittää kulttuurien kohtaamistaitoja ja ruokkia monikielisyyttä. Samalla se asettaa koululle haasteen tukea kunkin oppilaan monikielistä ja kulttuurisesti monikerroksista identiteettiä myönteisellä tavalla.

11.1.2 Suppeampi kaksikielinen opetus

Kielirikasteinen opetus

Kielirikasteisella opetuksella tarkoitetaan tässä opetusta, jossa alle 25 % oppiaineiden sisällöstä opetetaan muulla kuin koulun opetuskielellä. Osuus lasketaan koko tuntimäärästä niillä vuosiluokilla, joilla kielirikasteista opetusta toteutetaan. Kielirikasteista opetusta voi olla jo esiopetuksessa, ja se voi kestää koko perusopetuksen ajan tai vain osan siitä.

Kielirikasteisen opetuksen tavoitteet eri oppiaineiden opetuksen ja oppimistulosten osalta ovat perusopetuksen päättyessä samat kuin sellaisessa perusopetuksessa, joka ei ole kielirikasteista. Kielirikasteinen opetus kannustaa ja aktivoi oppilaita kohdekielen käyttöön varsinaisten kielen tuntien lisäksi. Kielelliset tavoitteet suhteutetaan kielirikasteisen opetuksen määrään.

Paikalliset tarkennukset

Porvoossa annetaan **varhaista täydellistä kielikylpyopetusta**. Kielikylpyopetus alkaa ensikieliltään suomenkielisillä lapsilla varhaiskasvatuksessa 4–5-vuotiaana. Esiopetuksen jälkeen kielikylpyopetus jatkuu koulussa. Opetuksessa noudatetaan kielikylvyn tuntijakoa. Opetus koulussa on ensin lähes kokonaan ruotsinkielistä. Äidinkielellä opettavien aineiden osuus kasvaa asteittain. Lukemaan ja kirjoittamaan oppiminen tapahtuu ruotsin kielellä. Kielikylpyopetuksessa pyritään varmistamaan, että oppilaat saavat peruskoulun aikana opetusta sekä suomeksi että ruotsiksi kaikissa oppiaineissa.

Ruotsinkielisen kielikylvyn tavoitteena Porvoossa on, että oppilaat saavuttavat toiminnallisen kirjallisen ja suullisen kielitaidon kielikylpykielessä samanaikaisesti, kun heidän ensikielensä kehittyy. Kielikylpyyn hakeminen ja oppilaaksi oton periaatteet on määritelty Porvoon kaupungin varhaiskasvatusta, esiopetusta ja perusopetusta koskevassa kielikylpytoiminnan suunnitelmassa.

Kielikylvyssä tutustutaan myös toisen kielen mukanaan tuomaan kulttuuriin samalla kuin tietoisuus omasta kulttuurista kasvaa. Kielikylpykieli ei ole pelkkä tavoite vaan oppimisen väline. Siksi on tärkeää, että kieltä opetetaan samalla kun opiskellaan jonkin muun oppiaineen sisältöjä. Kielikylpyhenkilöstöllä on yksikielinen rooli opetusryhmässä. Lapsia ja nuoria kannustetaan kielikylpykielen käyttöön alusta lähtien ja heidän odotetaan käyttävän sitä kommunikoidessaan kielikylpyhenkilöstön ja muiden kielikylvyssä olevien lasten ja nuorten kanssa.

Kielikylpyopetuksessa Porvoossa käytetään vaihtelevia oppilaskeskeisiä opetusmenetelmiä, jotka antavat lapsille ja nuorille mahdollisuuden kuulla ja tuottaa itse kielikylpykieltä aktiivisesti, luontevasti ja monipuolisesti. Yksi osa opetusta on suomenruotsalaiseen kulttuuriin tutustuminen ja sen kokeminen.

Kodin ja koulun välinen yhteistyö korostuu kielikylpyopetuksessa, koska opetusta annetaan muulla kuin ensikielillä. Yksi tärkeä yhteistyön muoto on jatkuva ja suunnitelmallinen tiedottaminen koko kielikylpypolun ajan. Kielikylpyhenkilöstö, Albert Edelfeltin koulu ja päiväkotitoimi Helmi toimivat yhteistyössä kielikylvyn vanhempainyhdistyksen kanssa. Yhdistyksen tarkoituksena on edistää, kehittää ja tukea kielikylpyä. Yhdistys pyrkii tavoittamaan kaikki kielikylvyssä mukana olevat perheet. Kielikylpytoiminnassa huoltajien sitoutumisella lapsensa koulunkäynnin tukemiseen on erityisen suuri merkitys.

Varhaiskasvatus ja koulu tekevät tiivistä yhteistyötä, mm. osallistuminen eri juhliin, koulukummitointa, säännölliset vierailut ja vanhempainillat. Esiopetuksen henkilöstö arvioi keväällä kouluun

ilmoittautuneen lapsen ruotsin kielen taidon tason, ymmärtääkö lapsi esikoulun henkilöstön ohjeet ja tuottaako hän itse kieltä. Tämä käsitellään tiedonsiirtopalaverissa koulussa.

Monikielisyys näkyy koulun toimintakulttuurissa mm. valinnaiskursseilla, juhlissa, kielikyllyn tapahtumissa ja koulun sisäisessä tiedottamisessa.

Paikallinen tuntijako Porvoon kaupungin kielikylpyopetuksessa

	1	1	2	2	3	3	4	4	5	5	6	6	7	7	8	8	9	9	
	ru	su	ru	su	ru	su	ru	su	ru	su	ru	su	ru	su	ru	su	ru	su	yht.
Äidinkieli ja kirjallisuus		1		3		4		4		4		4		3		4		3	30
Ruotsin kieli (A1)	7		5		3		3		2		3		2		2		3		30
Englanti (A2)					2		2		3			2		2		2		2	14
Matematiikka	3		3		4		4		4			4		3,5		3,5		4	33
Ympäristöoppi	2		2		3		2		3		2								14
Biologia ja maantieto														2		2		3	7
Fysiikka ja kemia														2		3		2	7
Terveystieto													1		1		1		3
Uskonto tai elämäntutkimustieto		1	1		1		1		1		2		1		1		1		10
Historia ja yhteiskuntaoppi								1	2		2		2		2		3		12
Musiikki	1		1			1		1		1		1	1		1				8
Kuvataide	1		1		1		2		1		1		2						9
Käsityö	2		2			2		2		2		2		3					15
Liikunta	2		2		3		3		3		3			2	2		3		23
Kotitalous													3						3
Taito- ja taideaineiden valinnaiset															2			2	4
Oppilaanohjaus														0,5		0,5		1	2
Valinnaiset aineet								1		1		1			2	2	2		9
Tuntimäärä	18	2	17	3	17	7	17	9	18	8	13	14	12	18	13	17	15	15	233
Prosentit (%)	90	10	85	15	71	29	65	35	69	31	48	52	40	60	43	57	50	50	

Kielikylvyn oppimisen arviointi ja tuen suunnittelu

vuosi- luokka	1	2	3	4	5	6	7	8	9
elokuu	ILS 1 höst (ruotsiksi)								
syyskuu			Sanelu tai seulonta (Digiluki- seula)	Sanelu (suo- meksi)			Seu- lonta (Digi- luki- seula)		
lokakuu									
marraskuu									
joulukuu									
tammikuu		LUKIMAT 2							
helmikuu	LUKIMAT 2								
maaliskuu		ALLU (tar- vittaessa)	ALLU (tar- vittaessa)	ALLU (tarvitta- essa)		ALLU			
huhtikuu	ILS 1 vår (ruotsiksi)	ILS 2 (ruot- siksi)	ILS 3 (ruotsiksi)	ILS 3 (ruotsiksi)	ILS 5 (ruotsiksi)	Matema- tiikan val- takunnal- linen koe			Matema- tiikan valta- kunnalli- nen koe

Jokaisen teeman jälkeen tehdään Språkets hus (sanat ja käsitteet teemasta) ruotsiksi.

12 Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva opetus

Opetuksen järjestämisen periaatteet

Valtioneuvosto voi myöntää rekisteröidylle yhdistykselle tai säätiölle luvan perusopetuksen järjestämiseen. Järjestämisluvassa opetuksen järjestäjälle voidaan määrätä erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva erityinen koulutustehtävä.

Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvassa perusopetuksessa toiminnan, kasvatuksen ja opetuksen tulee noudattaa perusopetukselle asetettuja yleisiä kasvatustavoitteita ja opetukselle asetettuja tavoitteita. Opetuksessa noudatetaan näitä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita sitouttamatta oppilaita tiettyyn opetuksen taustalla olevaan maailmankatsomukseen tai kasvatusjärjestelmän taustalla olevaan arvo- tai kasvatustalofilosofiseen näkemukseen. Poikkeamista ja painotuksista määrätään järjestämisluvassa ja valtioneuvoston asetuksessa.

Paikalliset tarkennukset

Porvoon kaupungin suomenkielisessä perusopetuksessa ei järjestetä erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvaa opetusta.

13 Valinnaisuus perusopetuksessa

Perusopetuksen valinnaisten opintojen yhteisenä tehtävänä on syventää oppimista, laajentaa opintoja ja vahvistaa jatko-opintovalmiuksia. Valinnaiset opinnot tarjoavat oppilaille mahdollisuuden kehittää osaamistaan kiinnostuksensa suunnassa. Valinnaisuus tukee opiskelumotivaatiota ja kartuttaa valintojen tekemisen taitoja.

13.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

Valtioneuvoston asetuksessa vuosiluokille 1–6 ja vuosiluokille 7–9 osoitetaan kullekin taide- ja taitoaineelle (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta, kotitalous) kaikille yhteisen opetuksen vähimmäistuntimäärä. Lisäksi näiden oppiaineiden opetukseen osoitetaan 1–6 vuosiluokille yhteensä kuusi vuosiviikkotuntia ja vuosiluokille 7–9 yhteensä viisi vuosiviikkotuntia, joista tuntijaossa käytetään nimeä taide- ja taitoaineiden valinnaiset. Valinnaisten tuntien käytöstä päätöksen tekee opetuksen järjestäjä.

Taide- ja taitoaineiden valinnaisiin osoitetut vuosiviikkotunnit voidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa jakaa musiikin, kuvataiteen, käsityön, liikunnan ja kotitalouden kesken opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Vaihtoehtoisesti vuosiviikkotunnit tai osa niistä voidaan osoittaa oppilaiden valittaviksi. Valinnaisia tunteja voidaan käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen, mikäli paikallisessa opetussuunnitelmassa painotetaan joitakin taide- ja taitoaineita tai niistä muodostettua oppiainekokonaisuutta.

Taide- ja taitoaineiden oppimäärät muodostuvat oppiaineen vähimmäistuntimäärästä ja mahdollisista taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunteista. Taide- ja taitoaineiden tunnit arvioidaan osana yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, eikä niistä anneta erillisiä arvioita perusopetuksessa käytettävissä todistuksissa.

Paikalliset tarkennukset

Paikallisen tuntijaon yhteydessä on tarkennettu, miltä osin taide- ja taitoaineiden valinnaisia tunteja osoitetaan taide- ja taitoaineiden oppimääriin jakamalla näitä tunteja taito- ja taideaineiden kesken. Paikallisen tuntijaon yhteydessä on myös tarkennettu, miltä osin taide- ja taitoaineiden valinnaisia tunteja osoitetaan taide- ja taitoaineiden oppimääriin oppilaan valintaan perustuen.

Taide- ja taitoaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt niillä vuosiluokilla, joilla näiden oppiaineiden opetustunnit muodostuvat osittain tai kokonaisuudessaan taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunteista, on tarkennettu kyseisten oppimäärien yhteyteen.

13.2 Valinnaiset aineet

Valinnaisten aineiden tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaan osaamista oppilaan valinnan mukaisesti. Valinnaisten aineiden yhteenlaskettu määrä on vähintään yhdeksän vuosiviikkotuntia vuosiluokilla 1–9. Valinnaisena aineena voidaan tarjota perusopetukseen soveltuvia, syventäviä ja soveltavia perusopetukselle asetettuja tavoitteita tukevia aineita tai useasta aineesta muodostettuja oppiainekokonaisuuksia. Valinnaisten aineiden tulee edistää perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Syventävät valinnaiset aineet syventävät ja/tai laajentavat yhteisten oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Soveltavat valinnaiset aineet voivat sisältää aineksia useasta eri oppiaineesta tai laaja-alaisesta osaamisesta. Soveltavilla valinnaisilla aineilla voidaan edistää oppiaineiden yhteistyötä esimerkiksi taide- ja taitoaineiden opinnoissa, tieto- ja viestintäteknologiassa, kuluttaja- ja talouskasvatuksessa, globaalikasvatuksessa tai draamaopinnoissa.

Opetuksen järjestäjä päättää, mitä valinnaisia aineita tarjotaan. Opetuksen järjestäjän tulee ottaa valinnaisten aineiden tarjonnasta sekä arvioinnista päättäessään huomioon opiskelijaksi ottamisen perusteet toiselle asteelle.

Valtioneuvoston asetuksessa määritellyssä tuntijaossa on vuosiluokilla 1–9 varattu yhdeksän vuosiviikkotuntia opetusaikaa valinnaisille aineille. Mikäli opetuksen järjestäjän hyväksymässä tuntijaossa ylitetään perusopetusasetuksen määrittelemä vähimmäisvuosiviikkotuntimäärä (222 vvt), voivat tunnit ylityksen osalta sisältää myös valinnaisia aineita. Valinnaisiin aineisiin osoitettuja vuosiviikkotunteja voidaan tarvittaessa käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen.

Paikalliset tarkennukset

Koulut tarkentavat tarjoamansa valinnaisaineet lukuvuosisuunnitelmassa tai erikseen julkaistavassa valinnaisaineoppaassa. Tässä yhteydessä tarkennetaan sekä vuosiviikkotuntien jakaminen vuosiluokittain että kunkin valinnaisen aineen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet. Kouluja rohkaistaan järjestämään kahden (2) vuosiviikkotunnin laajuisia valinnaisia.

13.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

Vieraiden kielten osalta näissä perusteissa on määritelty A2- ja B2-kielinä opetettavien vapaaehtoisten ja valinnaisten kielten tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Mahdollisista muista valinnaisista kielistä sekä niiden tavoitteista ja sisällöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Vapaaehtoisen A-kielen (A2-kieli) laajuus on vähintään 12 vuosiviikkotuntia. Opetuksen järjestämiseen voidaan käyttää valinnaisiin aineisiin varattuja vuosiviikkotunteja sekä perusopetuksen vähimmäistuntimäärän ylittäviä vuosiviikkotunteja. Mikäli A2-kieli on toinen kotimainen kieli, käytetään sen opetuksen järjestämiseen B1-kielille varatut vuosiviikkotunnit. Vapaaehtoisen A-kielen vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokille opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Tavoitteet ja päättöarvioinnin kriteerit ovat samat kuin kaikille yhteisessä A-kielessä.

Valinnaisen B-kielen (B-kieli) laajuus on vähintään neljä vuosiviikkotuntia.

Paikalliset tarkennukset

Oppilaille tarjottavat vapaaehtoiset ja valinnaiset kielet on tarkennettu kieliohjelmaan. Vuosiviikkotuntien jakaminen vuosiluokittain on puolestaan tarkennettu paikalliseen tuntijakoon. Tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet löytyvät oppimäärien yhteydestä.

UUSIMMS